ความเหลื่อมล้ำของโอกาสทางการศึกษารายจังหวัดในประเทศไทย

หัสนี อับดุลมายิส

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ)
คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
2559

ความเหลื่อมล้ำของโอกาสทางการศึกษารายจังหวัดในประเทศไทย

หัสนี อับดุลมายิส

คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ

ศาสตราจารย์.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ดร.ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ)

อาจารย์.....ประธานกรรมการ

(ดร.สุวิมล เฮงพัฒนา)

ศาสตราจารย์.....กรรมการ

(ดร.ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์)

อาจารย์.....กรรมการ

(ดร.นิรมล อริยอาภากมล)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์.....คณบดี

(ดร.ณดา จันทร์สม)

พฤศจิกายน 2558

บทคัดย่อ

ชื่อวิทยานิพนธ์	ความเหลื่อมล้ำของโอกาสทางการศึกษารายจังหวัดในประเทศไทย
ชื่อผู้เขียน	นางสาวหัสนี อับดุลมายิส
ชื่อปริญญา	เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ)
ปีการศึกษา	2559

บทความนี้เสนอการวิเคราะห์ความเหลื่อมล้ำของการศึกษาระดับจังหวัดพร้อมกับการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการไม่ได้เรียนของประชากรกลุ่มอายุ 13 – 18 ปี โดยใช้ทฤษฎีทุนมนุษย์และแบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์เป็นกรอบการวิจัย ใช้ผลการสำรวจครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2556 ซึ่งสะท้อนการไม่บรรลุเป้าหมายของดำเนินนโยบายแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ โดยแบ่งการศึกษาเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติและตัวชี้วัดทางการศึกษาที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพเพื่อยกระดับการศึกษาระดับจังหวัด ผลสรุปสำคัญคือ อัตราการไม่ได้เรียนในระดับประถมศึกษามีค่าเฉลี่ยทั้งประเทศที่ร้อยละ 13.6 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ร้อยละ 7.1 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ร้อยละ 30.2 และระดับอุดมศึกษาร้อยละ 76.3 เมื่อพิจารณาการไม่ได้เรียนรายจังหวัดพบว่ากลุ่มจังหวัดทางภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีอัตราการไม่ได้เรียนสูงกว่ากลุ่มจังหวัดในภูมิภาคอื่น อย่างไรก็ตามจากข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่ามีความแตกต่างระหว่างจังหวัดและภูมิภาคพอสมควร

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่ได้เรียนของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบจำลองสมการเกี่ยวเนื่อง (Simultaneous Equations) ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยจะวิเคราะห์สมการ 2 ระดับการศึกษา คือ สมการที่หนึ่ง วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่ได้เรียนของประชากรในระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า จำนวนโรงเรียนมัธยมต้น จำนวนประชากรอายุ 13 -15 ปี ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อประชากร และงบประมาณกระทรวงศึกษาธิการต่อประชากร มีความสัมพันธ์กับการไม่ได้เรียนในทิศทางลบ ร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.3 มากกว่า 50 คะแนน และจังหวัดชายแดนใต้ มีความสัมพันธ์กับการไม่ได้เรียนในทิศทางบวก สมการที่สอง วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่ได้เรียนของประชากรในระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า จำนวนโรงเรียนมัธยมปลาย ประชากรอายุ 16 -18 ปี

ร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.6 มากกว่า 50 คะแนน ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อประชากร และงบประมาณกระทรวงศึกษาธิการต่อประชากร มีความสัมพันธ์กับการไม่ได้เรียนในทิศทางลบ และจังหวัดชายแดนใต้ มีความสัมพันธ์กับการไม่ได้เรียนในทิศทางบวก

ABSTRACT

Title of Thesis	Educational Inequality in Thailand
Author	Miss Hasnee Abdulmayis
Degree	Master of Economics (Business Economics)
Year	2016

The objectives of this study are analyzing inequality of Education of Thailand's provincial region and analyzing factors affecting educational attainment of population ranged 13 – 18 years old, designed by Human Capital Theory and Economics model framework, based on the secondary data, The 2013 Population and Housing census, reflecting the unsuccessful policy of solving the national disparities in education. The study have two sections. The first part is analyzing descriptive statistic and indicating important Educational factors in order to develop education policy in provincial region.

In conclusion, for unschooled rate in Thailand as nationwide averaged, there are 13.6 percent in Primary Education Level, 7.1 percent in Secondary Education Level, 30.2 percent in High Education Level and 76.3 Percent in Undergraduate Level. Considering provincial unschooled rate, the rates are rather high in southern and north-eastern region than the others. Nevertheless, the empirical result in provincial scale and region scale are quite different.

The second part is analyzing educational factors affecting unschooled rate introduced by econometrics framework that can be separated into 2 equations. The first equation analyzing factors affecting unschooled rate of Secondary Level. We found that 'number of Secondary School', 'number of 13 – 15 year-old population' and 'GDP per capita' and 'the allocation of government's education budget per capita' have a negative correlation with unschooled rate whereas 'percentage of school with O-Net score (Secondary Education Level) and 'Southern Border Provinces School located Dummy factor' have a positive correlation with unschooled rate.

For the second equation analyzing factors affecting unschooled rate of High Education Level, we found that 'number of High School', 'number of 16 – 18 year-old population',

‘percentage of school with O-Net score (High Education Level) more than 50’, ‘GDP per capita’ and ‘the allocation of government’s education budget per capita’ have a negative correlation with unschooled rate whereas and ‘Southern Border Provinces School located Dummy factor’ have a positive correlation with unschooled rate.

กิตติกรรมประกาศ

ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงยิ่งของศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักที่กรุณาเสียสละเวลาในการให้คำแนะนำ คำปรึกษาตลอดจนตรวจสอบ และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มาโดยตลอดและขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ดร.สุวิมล เฮงพัฒนาและอาจารย์ ดร.นิรมล อริยอาภากมล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมที่ได้กรุณาให้คำแนะนำเพิ่มเติมทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้เขียนขอกราบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณครอบครัวที่ช่วยเหลือให้การสนับสนุนทั้งกำลังใจ กำลังทรัพย์ในการศึกษาตลอดมา ขอขอบพระคุณคณาจารย์คณะพัฒนาการเศรษฐกิจที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้เขียนเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่คณะพัฒนาการเศรษฐกิจทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือประสานงานอย่างดีตลอดมา รวมทั้งเพื่อนๆ ทุกคน ที่ให้ความช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ และเป็นกำลังใจในการจัดทำวิทยานิพนธ์มาโดยตลอดจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ลุล่วงไปได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่สำนักงบประมาณ และสำนักงานกระทรวงศึกษาธิการทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือทางด้านข้อมูลในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หากมีข้อผิดพลาดประการใดในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

หัสนี อับดุลมายิส

ตุลาคม 2559

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ (3)

ABSTRACT (5)

กิตติกรรมประกาศ (7)

สารบัญ (8)

สารบัญตาราง (10)

สารบัญภาพ (12)

บทที่ 1 บทนำ 1

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา 1

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา 6

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 6

1.4 สมมติฐานการวิจัย 6

1.5 ขอบเขตการศึกษา 7

1.6 นิยามศัพท์ 7

บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม 10

2.1 ประวัติการปฏิรูปการศึกษา 10

2.2 แนวคิดการลงทุนการศึกษา 11

2.3 ความหมายและทฤษฎีทุนมนุษย์ 14

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 15

บทที่ 3 วิธีการศึกษา 20

3.1 ศึกษาตัวบ่งชี้ทางการศึกษา 20

3.2 ศึกษาตัวแปรที่มีผลต่อการไม่ได้เรียนจากการประมาณการทางเศรษฐมิติ 23

บทที่ 4 ผลการศึกษา 29

4.1 การวิเคราะห์เชิงสถิติพรรณนา 29

4.2 การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการไม่ได้เรียนโดยวิธีการทางเศรษฐมิติ 58

บทที่ 5 สรุปผลอภิปรายผล 74

บรรณานุกรม 77

ประวัติผู้เขียน 82

สารบัญตาราง

ตารางที่ **หน้า**

1.1 งบประมาณด้านการศึกษาต่อ GDP และงบประมาณด้านการศึกษา ต่องบประมาณแผ่นดิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2548-2559 2

2.1 สรุปผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา 16

3.1 สรุปแบบจำลองที่ใช้ในการประมาณปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่ได้เรียนของประชากร 25

3.2 จำนวนประชากรวัยเรียนและนักเรียนในแต่ละระดับการศึกษา 26

3.3 คำจำกัดความและการวัดตัวแปรสมการที่ 1 27

3.4 คำจำกัดความและการวัดตัวแปรสมการที่ 2 28

4.1 ร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ป. 6 มากกว่า 50 คะแนน ปีการศึกษา 2556 32

4.2 ร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม. 3 มากกว่า 50 คะแนน ปีการศึกษา 2556 34

4.3 ร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม. 6 มากกว่า 50 คะแนน ปีการศึกษา 2556 38

4.4 อัตราการเข้าเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (อายุ 6 – 18 ปี) ปีการศึกษา 2556 41

4.5 อัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา (อายุ 6 – 12 ปี) ปีการศึกษา 2556 42

4.6 อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (อายุ 13 – 15 ปี) ปีการศึกษา 2556 43

4.7 อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (อายุ 16 – 18 ปี) ประเภทสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2556 44

4.8 อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (อายุ 16 – 18 ปี) ประเภทอาชีวศึกษา ปีการศึกษา 2556 45

4.9 อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (อายุ 16 – 18 ปี) ประเภทสามัญและอาชีวศึกษา ปีการศึกษา 2556 46

4.10 จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2556 48

4.11 จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 15 – 59 ปี พ.ศ. 2556 49

4.12 จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2556 50
4.13 งบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานรวมกับ งบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาต่อจำนวนประชากร วัยเรียน (อายุ 6- 18 ปี) พ.ศ. 2556 53
4.14 ค่าเฉลี่ยอัตราการไม่ได้เรียนของประชากรในแต่ละระดับการศึกษา พ.ศ. 2556 57
4.15 อัตราการไม่ได้เรียนของประชากรในแต่ละระดับการศึกษา พ.ศ. 2556 64
4.16 ตารางเปรียบเทียบการไม่ได้เรียนของนักเรียน 10 อันดับแรก และ 10 อันดับสุดท้าย 67
4.17 ผลการประมาณการปัจจัยที่มีผลต่อการไม่ได้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของประชากร (อายุ 13-15 ปี) 70
4.18 ผลการประมาณการปัจจัยที่มีผลต่อการไม่ได้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของประชากร (อายุ 16-18 ปี) 72

สารบัญภาพ

ภาพที่ **หน้า**

1.1 อัตราการเข้าเรียนในระบบโรงเรียนของประเทศไทยตั้งแต่ปี 2553 ถึง 2556 3

2.1 พัฒนาการด้านกฎหมายการศึกษาของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542-ปัจจุบัน 11

2.2 ทฤษฎีทุนมนุษย์ 15

3.1 ประเภทของตัวชี้วัดทางการศึกษา 20

3.2 จำแนกประเภทของตัวชี้วัดทางการศึกษา 23

3.3 จำแนกจำนวนประชากรวัยเรียนและนักเรียนในแต่ละระดับการศึกษา 27

4.1 ลักษณะการกระจายของร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-net ป.6 มากกว่า 50 คะแนน ปีการศึกษา 2556 31

4.2 ลักษณะการกระจายของร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-net ม.3 มากกว่า 50 คะแนน ปีการศึกษา 2556 33

4.3 ลักษณะการกระจายของร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ป.6 มากกว่า 50 คะแนน เทียบกับ ร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.3 มากกว่า 50 คะแนน ปีการศึกษา 2556 35

4.4 แผนภูมิแสดงร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ป.6 เทียบกับร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.3 ปีการศึกษา 2556 36

4.5 ลักษณะการกระจายของร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-net ม.6 มากกว่า 50 คะแนน ปีการศึกษา 2556 37

4.6 ลักษณะการกระจายของงบประมาณการศึกษารายจังหวัดปีการศึกษา 2556 51

4.7 สัดส่วนการกระจายงบประมาณของสำนักงานประถมศึกษา (สพป.) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 52

4.8 แสดงจัดสรรงบประมาณสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อประชากรเด็กวัยเรียนในภาคกลาง 54

4.9 แสดงจัดสรรงบประมาณสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อประชากรเด็กวัยเรียนในภาคเหนือ 55

4.10 แสดงจัดสรรงบประมาณสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อประชากรเด็กวัยเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 56
4.11 แสดงจัดสรรงบประมาณสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อประชากรเด็กวัยเรียนในภาคใต้ 57
4.12 เส้นลอเรนซ์แสดงความเหลื่อมล้ำของการจัดสรรงบประมาณต่อนักเรียนรายจังหวัด 58
4.13 การกระจายตัวของการไม่ได้เรียนของประชากรรายจังหวัด 59
4.14 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการไม่ได้เรียน กับ รายได้ต่อหัว 59
4.15 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการไม่ได้เรียนกับผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัด 60
4.16 ลักษณะการกระจายตัวของการไม่ได้เรียนต่อของประชากรระดับประถมศึกษา ปี 2556 61
4.17 ลักษณะการกระจายตัวของการไม่ได้เรียนต่อของประชากรระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น ปี 2556 61
4.18 ลักษณะการกระจายตัวของการไม่ได้เรียนต่อของประชากรระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย ปี 2556 62
4.19 ลักษณะการกระจายตัวของการไม่ได้เรียนต่อของประชากรระดับอุดมศึกษา ปี 2556 63

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ความก้าวหน้าของวิทยาการและความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้มีการตื่นตัวในการพัฒนาทุนมนุษย์ทั่วโลก ประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน ส่งผลให้เกิดความก้าวหน้าในหลายมิติ เช่น การขยายสถานศึกษาไปทั่วภูมิภาค รวมทั้งการกระจายสถาบันการศึกษาระดับสูงในทุกภาคส่วนของประเทศไทย พร้อมทั้งมีการจัดตั้งกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา เพื่อให้ประชาชนที่มีรายได้น้อยได้มีโอกาสเข้าถึงระบบการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น เห็นได้จากการปฏิรูประบบการศึกษาไทยโดยรัฐมุ่งหวังที่จะยกระดับความรู้ ความสามารถเพื่อให้มนุษย์ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและทำให้ฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้นจากผลงานวิจัยที่ผ่านมาเห็นว่าระดับการศึกษาส่งผลต่อแนวโน้มรายได้อย่างมีนัยสำคัญ สิ่งเหล่านี้ทำให้รัฐบาลเล็งเห็นความสำคัญกับงบประมาณการศึกษาที่มีอัตราเพิ่มขึ้นในทุกปี ดังตารางที่ 1.1

อย่างไรก็ตามมาตรฐานการศึกษาของระบบการศึกษาไทยยังคงมีความแตกต่างกันตามพื้นที่จังหวัด จากการศึกษาพบว่าจังหวัดนราธิวาสมีอัตราการไม่ได้เรียนระดับมัธยมปลายสูงที่สุดร้อยละ 55.3 อัตราการไม่ได้เรียนในระดับมัธยมต้นก็ยังสูงกว่าค่าเฉลี่ยทั้งประเทศที่ร้อยละ 23.4 และอัตราการไม่ได้เรียนในระดับประถมก็ยังสูงกว่าค่าเฉลี่ยทั้งประเทศที่ร้อยละ 13.8 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าจังหวัดนราธิวาสเป็นจังหวัดที่มีประชากรที่ได้รับการศึกษาต่ำกว่าค่าเฉลี่ยจังหวัดอื่นๆ ทุกระดับการศึกษา และยังเป็นจังหวัดที่ได้รับเงินจัดสรรต่อหัวต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั้งประเทศอีกด้วย รองลงมาคือ บึงกาฬ สมุทรสาคร ตาก กำแพงเพชร แม่ฮ่องสอน ระนอง ยะลา กาญจนบุรี และชัยภูมิ ตามลำดับ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในภาคเหนือและภาคใต้ เมื่อและพบว่ามีความแตกต่างของจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาต่อจำนวนประชากรในแต่ละจังหวัด อาจเนื่องจากสาเหตุหลัก 3 ประการ คือ

1) จังหวัดที่เป็นศูนย์กลางจะได้รับการจัดสรรที่สูง

2) จังหวัดที่มีสถาบันศึกษาระดับอุดมศึกษาจะได้รับงบประมาณจัดสรรมากกว่าจังหวัดที่ไม่มีสถาบันระดับอุดมศึกษา

3) อคติของหน่วยงาน (กรม) ในการตั้งสาขาหน่วยงานในพื้นที่เจริญ/ร่ำรวย/สะดวก

ตารางที่ 1.1 งบประมาณด้านการศึกษาต่อ GDP และงบประมาณด้านการศึกษาต่องบประมาณแผ่นดิน ปีงบประมาณ 2548-2559

ปีงบประมาณ	GDP	งบประมาณแผ่นดิน(N.B.) (ล้านบาท)	งบประมาณการศึกษา(E.B.) (ล้านบาท)	E.B./GDP	E.B./N.B
2548	7,092,893	1,250,000	262,721.80	3.70	21.02
2549	7,844,939	1,360,000	295,622.80	3.77	21.74
2550	8,525,197	1,566,200	355,241.10	4.17	22.68
2551	9,080,466	1,660,000	364,634.20	4.02	21.97
2552	9,041,551	1,951,700	419,233.20	4.64	21.48
2553	10,104,821	1,700,000	379,124.80	3.75	22.30
2554	10,867,600	2,169,968	423,562.00	3.90	19.52
2555	11,794,200	2,380,000	445,527.50	3.78	18.72
2556	12,295,000	2,400,000	493,927.10	4.02	20.58
2557	12,424,000	2,525,000	518,519.10	4.17	20.54
2558	13,201,000	2,575,000	531,044.80	4.02	20.62
2559	13,359,400	2,720,000	552,911.60	4.14	20.33

แหล่งที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558.

ตารางที่ 1.1 แสดงงบประมาณเพื่อการศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2548-2559 พบว่าภาครัฐมีการจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาเป็นสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยให้ความสำคัญในเรื่องของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างมากซึ่งสอดคล้องผลการวิจัยของนายแบ๊งค์ งามอรุณโชติ นักวิชาการเครือข่ายถมช่องว่างทางสังคม (SIRNet) ที่กล่าวถึงการศึกษางานวิจัยด้านความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่อ้างอิงรายงานจากธนาคารโลกและนักวิชาการมาเปรียบเทียบกับสถานการณ์ ทางการศึกษาปี 2554-2555 พบว่ากระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) ได้รับงบประมาณมากว่า 20% จากงบประมาณทั้งหมด แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวมของช่องว่างความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาอาจจะแคบลงจากอดีตเนื่องจากการเข้าถึงการศึกษาในสังคมมีมากขึ้นและระดับการศึกษาที่สูงขึ้น แต่เมื่อเปรียบเทียบระดับการศึกษาระหว่างบุคคลที่ได้รับการศึกษาสูงและต่ำ โดยเฉลี่ยของประชากรในสังคมแล้วพบว่ามีความเหลื่อมล้ำกันสูงมาก โดยวัดผลจาก 3 ตัวแปร ได้แก่ 1) วัดจากระยะเวลาในการได้รับการศึกษาของบุคคล 2) วัดจากงบประมาณด้านการศึกษาที่

รัฐบาลได้ลงทุนจากอดีต และ 3) วัดจากผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาทั้งจากการสอบวัดผลระดับชาติ เช่นผลการสอบโอเน็ต PISA และ TIMSS โดยพบว่าเด็กที่อยู่ในหัวเมืองใหญ่ๆ มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูงกว่าเด็กที่อยู่ในชนบท ซึ่งทั้ง 3 ตัวแปรสามารถสะท้อนให้เห็นว่าการศึกษายังคงมีความเหลื่อมล้ำอยู่ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเด็กภาคอีสานและภาคใต้ มีไอคิวต่ำสุด ถึงแม้ว่าโอกาสทางการศึกษาจะสามารถช่วยยกระดับชีวิตของคนในประเทศได้ แต่หากการศึกษามีความเหลื่อมล้ำ ย่อมทำให้เกิดช่องว่างทางสังคมในอนาคตได้มากเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องผลการวิจัยของ ดิลกะ ลัทธพิพัฒน์ (2553) ที่กล่าวถึงการศึกษาความเหลื่อมล้ำของโอกาสทางการศึกษากับแนวโน้มของค่าจ้างในประเทศไทย ที่ว่ากลุ่มประชากรที่มีความเสียเปรียบด้านการศึกษาเมื่อเข้าสู่กำลังแรงงานแล้ว กลุ่มดังกล่าวยังคงมีการเสียเปรียบทางเศรษฐกิจ เนื่องจากได้รับค่าจ้างในอัตราที่ต่ำกว่ากลุ่มที่จบการศึกษาในระดับที่สูงกว่าซึ่งยังคงสะท้อนให้เห็นว่ายังคงมีความเหลื่อมล้ำเหลืออยู่ในสังคมไทยแม้ว่ารัฐบาลยังคงทุ่มงบประมาณเพื่อปิดช่องว่างดังกล่าว

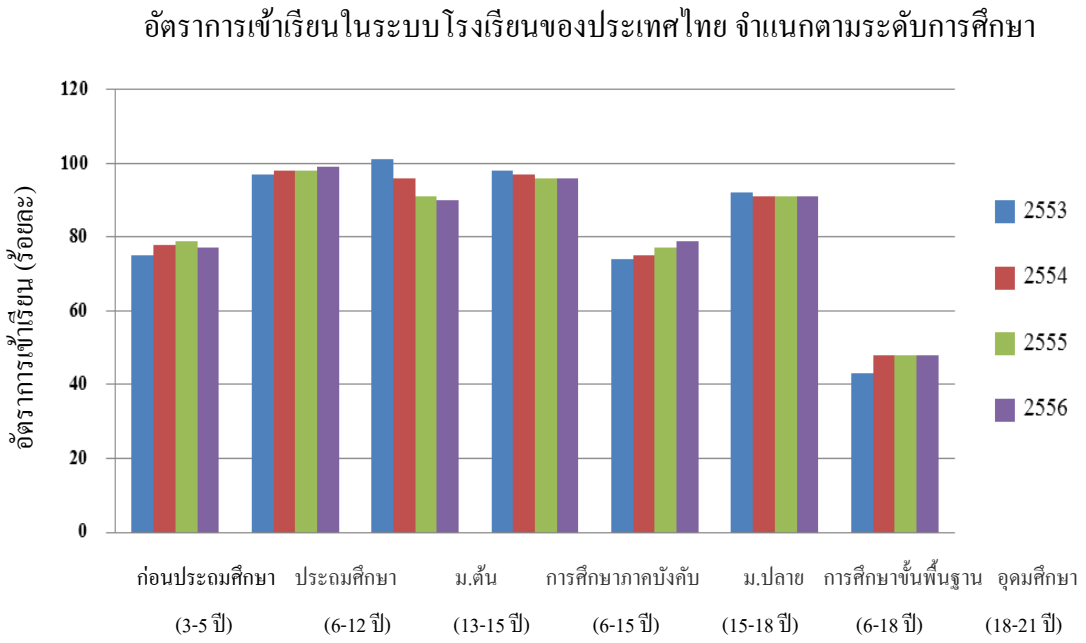

ภาพที่ 1.1 อัตราการเข้าเรียนในระบบโรงเรียนของประเทศไทยตั้งแต่ปีการศึกษา 2553 ถึง 2556
แหล่งที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557.

หากพิจารณาข้อมูลดังกล่าวพบว่า อัตราการเข้าเรียนในระบบโรงเรียน ปีการศึกษา 2556 ในระดับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ร้อยละ 95.6 ซึ่งลดลงจากปีการศึกษา 2553 ประมาณร้อยละ 2.6 การศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ร้อยละ 91.1 ซึ่งลดลงจากปีการศึกษา 2553 ประมาณร้อยละ 1 การศึกษา

ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 98.8 เพิ่มขึ้นจากปีการศึกษา 2553 ประมาณร้อยละ 2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นร้อยละ 89.8 ซึ่งลดลงจากปีการศึกษา 2553 ประมาณร้อยละ 10 และลดลงอย่างต่อเนื่อง ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 78.6 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปีการศึกษา 2553 ประมาณร้อยละ 6 และระดับอุดมศึกษา เป็นร้อยละ 48.4 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปีการศึกษา 2553 ประมาณร้อยละ 12 แสดงให้เห็นว่าจำนวนนักเรียน/นักศึกษาทุกระดับการศึกษามีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปีการศึกษา 2553 ถึง 2556 ยกเว้นระดับมัธยมศึกษาตอนปลายไม่แตกต่าง และระดับอุดมศึกษามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ดังที่แสดงให้เห็นดังภาพที่ 1.1

จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนได้ชัดว่าประเทศไทยให้ความสำคัญกับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง แต่ปัญหาที่สำคัญที่พบเห็นได้มีอยู่ 3 ประเด็นหลักๆ คือ 1) แรงงานประเทศไทยโดยส่วนใหญ่มีพื้นฐานการศึกษาเฉลี่ยอยู่ในระดับที่ต่ำ เพียงแค่ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา 2) สถาบันการศึกษาที่มีความพร้อมทางด้านบุคลากรการศึกษาส่วนใหญ่ยังคงกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทำให้เกิดปัญหาในการเข้าถึงการศึกษาก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาค่อนข้างมากระหว่างภูมิภาคและสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ผลการวิจัยปี 2549 ของ ดร.กอบศักดิ์ ภูตระกูล, ฐิติมา ชูเชิด และอัศวิน อาสูยา (2549) จากธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่าจำนวนปีที่ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปได้รับการศึกษามีความแตกต่างกันค่อนข้างมากระหว่างจังหวัด โดยที่ประชากรได้รับการศึกษาเฉลี่ย สูงกว่า 7.49 ปี มีเพียง 7 จังหวัด กระจุกตัวในเขตภาคกลางตอนล่างและชลบุรีและประชากรภาคกลางและภาคใต้มีระดับการศึกษาสูงกว่าภาคเหนือและภาคอีสาน 3) สภาพเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนส่งผลในสาระสำคัญต่อระดับการศึกษา เช่น ระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัวมีอิทธิพลต่อระดับการศึกษาของบุตรในทุกระดับชั้นรายได้ (พ่อแม่เรียนสูง ยิ่งพยายามส่งเสียให้ลูกเรียนสูงเท่ากับตนเองหรือสูงกว่า) และจากงานวิจัยชิ้นเดียวกันระบุว่า บุตรของครอบครัวที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ 25 ของประเทศก็ได้รับการศึกษามากกว่าบุตรของครอบครัวที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ 25 ถึง 3.15 ปีโดยเฉลี่ย นอกจากนี้ การเปรียบเทียบลักษณะของผู้มีการศึกษาสูงสุดร้อยละ 20 กับผู้มีการศึกษาต่ำสุดร้อยละ 20 เมื่อวัดจากค่าเฉลี่ยของผู้ที่อยู่ในวัยเดียวกัน พบว่าเด็กที่มีโอกาสเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่มาจากครัวเรือนที่มีฐานะค่อนข้างดีและหัวหน้าครัวเรือนมีการศึกษาสูง หรือแรงงานวิชาชีพ (Professional) จะสรรหาปัจจัยหรือโอกาสทางการศึกษาให้แก่บุตรมากกว่าครัวเรือนที่หัวหน้าครัวเรือนมีการศึกษาน้อย ทำให้การศึกษาเสมือนมรดกของบุตรหลานในรุ่นต่อไป สอดคล้องกับบทความของ ดร.ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ ที่กล่าวว่า สาเหตุที่เด็กออกจากสถานศึกษาเร็วเกินไปถือเป็นปัญหาทางสังคม สะท้อนถึงความด้อยโอกาสของเด็กที่เชื่อมโยงกับอาชีพ ตำแหน่งหน้าที่การงาน รายได้ ความมั่งคั่งตลอดช่วงชีวิต ความเสี่ยงที่จะเป็นคนจน บทความของ De Witte, Van Klaverena and Smets (2015) ระบุความเสี่ยงของการออกจากการศึกษาหลายรูปแบบ เช่น ไม่มีเงิน เสี่ยงต่อการเป็นชนชั้นต่ำ ความ

ด้อยของสุขภาพ ปัญหาจิตวิทยา ความยากจนข้ามรุ่น ฯลฯ เนื่องจากปัญหาในการเข้าถึงการศึกษาส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจทำให้ความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้เพิ่มขึ้นด้วย จากเหตุผลดังกล่าว การจัดนโยบายการศึกษาของรัฐบาลจึงควรเอื้อประโยชน์ที่มุ่งเน้นการกระจายโอกาสการศึกษาไปสู่สมาชิกทุกกลุ่มในสังคมไทยโดยเฉพาะภูมิภาคที่มีกลุ่มคนจนเพื่อบรรเทาความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางด้านการศึกษา กล่าวคือ เพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาให้แก่คนจนตามภูมิภาคต่างๆ

ดังที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้นนโยบายการศึกษาต่างๆ ที่รัฐบาลนำมาใช้ในการพัฒนาระบบการศึกษาที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่าความเหลื่อมล้ำของการเข้าถึงโอกาสการศึกษายังคงมีอยู่ จนกลายเป็นปัญหาระดับชาติที่สั่งสมมานานในสังคมไทย โดยที่ปัญหานี้จะเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะได้ให้ความสนใจในการแก้ไขปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของการได้รับโอกาสการเข้าถึงการศึกษาต่างๆ ทั้งนโยบายเรียนฟรี12 ปีที่มุ่งหวังแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในการศึกษา ซึ่งยังไม่มีหลักฐานเชิงประจักษ์ที่บ่งชี้ว่าการเริ่มใช้นโยบายเรียนฟรีในปี 2546 มีผลในการลดค่าใช้จ่ายของครัวเรือน รวมทั้งมาตรการหรือโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขยายโอกาสทางการศึกษาและการลดความเหลื่อมล้ำทางมิติการศึกษาของเยาวชนไทยแม้ว่ารัฐจะให้การสนับสนุนงบประมาณด้านการศึกษาผ่านโครงการต่างๆ แล้วนั้น แต่เพราะรัฐไทยไม่ได้จัดอยู่ในรัฐสวัสดิการโดยรัฐ 100% ทำให้การลงทุนทางการศึกษาของไทยจึงยังมีต้นทุนที่แต่ละครัวเรือนจะต้องรับผิดชอบเองอีกจำนวนมาก ทั้งต้นทุนหลัก เช่น ค่าเล่าเรียน ค่าธรรมเนียมการศึกษา ค่าชุดเครื่องแบบนักเรียน ค่าหนังสือแบบเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่ากิจกรรมพัฒนานักเรียน รวมทั้งต้นทุนประกอบการศึกษาต่างๆ เช่น ค่าเดินทางไปเรียน ค่าอาหารกลางวัน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จึงเป็นคำถามที่ว่าแต่ละครัวเรือนมีความสามารถในการจัดการค่าใช้จ่ายทางการศึกษาด้วยตนเองมากน้อยเพียงใด อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ประชากรวัยเรียนต้องหยุดเรียนกลางคันเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานเพราะปัจจัยทางด้านครัวเรือนที่แตกต่างกันของประชากรในแต่ละจังหวัดมีความแตกต่างกัน

ในทางปฏิบัติจริงนั้น การดำเนินโครงการและนโยบายต่างๆที่ส่งเสริมการพัฒนาการศึกษาเพื่อการขยายโอกาสทางการศึกษาของภาครัฐหรือหน่วยงานต่างๆ นับว่าเป็นภาระผูกพันทางการคลังที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นการบริหารจัดการโครงการเพื่อสนับสนุนการศึกษาในอนาคต มีความจำเป็นอย่างมากในการวิเคราะห์ถึงแหล่งทรัพยากร(งบประมาณการคลัง)ที่นำมาจัดสรรเพื่อการศึกษาของประเทศไทยในแต่ละจังหวัดให้เหมาะสมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรของรัฐให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้จึงมุ่งที่จะศึกษาถึงความเหลื่อมล้ำของโอกาสทางการศึกษาระหว่างจังหวัดในประเทศไทย โดยทำการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลตัวชี้วัดทางการศึกษาใน

ด้านคุณภาพและประสิทธิภาพทางการศึกษาด้านโอกาสทางการศึกษาด้านความสามารถทางการแข่งขันและด้านประสิทธิภาพในการใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการและขีดความสามารถทางการศึกษาของประเทศไทยจำแนกเป็นรายจังหวัดเพื่อการวางแผนพัฒนาการศึกษาภาพรวมของประเทศไทย ซึ่งข้อมูลทางสถิติและตัวชี้วัดทางการศึกษาจะสะท้อนขีดความสามารถของจังหวัด ทำให้ทราบถึงจุดแข็งจุดอ่อนในแต่ละมิติของแต่ละจังหวัดเพื่อนำมาจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดและกลุ่มจังหวัดโดยพิจารณาดูความสอดคล้องเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินโยบายการศึกษาของแผนพัฒนาการศึกษาชาติรวมทั้งเป็นประโยชน์สำหรับการจัดสรรงบประมาณการศึกษารายจังหวัดให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินนโยบายทั้งในระดับมหภาคและจุลภาคที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำหรือความไม่เท่าเทียมกันในการศึกษาของประเทศต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ของงบประมาณการศึกษารายจังหวัดเพื่อศึกษาความเหลื่อมล้ำของโอกาสทางการศึกษารายจังหวัดวัดด้วยดัชนีการออกจากสถานศึกษาของเด็ก/เยาวชน ซึ่งถือเป็นตัวแปรตาม พร้อมกับวิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบถึงช่องว่างของการศึกษาในแต่ละจังหวัดในประเทศไทย และเป็นเครื่องบ่งชี้คุณภาพและประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาของจังหวัดนำผลการศึกษาที่ได้ประกอบการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด และการจัดสรรงบประมาณการศึกษาใหม่ในจังหวัดที่มีโอกาสการเข้าถึงการศึกษาในระดับต่ำกว่าจังหวัดอื่นๆ เพื่อมีส่วนช่วยยกระดับการศึกษาของเด็กรุ่นต่อไป อีกทั้งยังเป็นการลดช่องว่างทางสังคมที่เกิดจากความแตกต่างด้านการศึกษาระหว่างภูมิภาคในประเทศไทยให้ลดลงในอนาคต

1.4 สมมติฐานการวิจัย

1) สถานการณ์เริ่มต้นมีความเหลื่อมล้ำของระดับการศึกษารายจังหวัด

2) ความไม่เท่าเทียมกันของการจัดสรรงบประมาณกระทรวงศึกษาธิการจังหวัดสะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำของโอกาสทางการศึกษา

1.5 ขอบเขตการศึกษา

1) การศึกษาในครั้งนี้จะศึกษาข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน (Socio-Economic Survey: SES) พ.ศ. 2556 และข้อมูลงบประมาณรายจ่ายรัฐบาลด้านการศึกษารายจังหวัดประจำปี 2556 แต่ละจังหวัดทั้ง 77 จังหวัดในประเทศไทย

2) กลุ่มประชากร Age-cohorts ในช่วงอายุ 13 ปี-15 ปี และ ช่วงอายุ 16 ปี-18 ปี

1.6 นิยามศัพท์

การศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557)

ระดับก่อนประถมศึกษา หมายถึง การศึกษาในประเภทศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และชั้นเด็กเล็ก โดยมีระยะเวลาเรียน 1 ปี และการจัดการศึกษาประเภทอนุบาล มี 2 หลักสูตร คือ อนุบาลหลักสูตร 2 ปี และหลักสูตร 3 ปี ในการรวมอนุบาลหลักสูตร 2 ปี และหลักสูตร 3 ปี ได้รวมชั้นอนุบาล 1 ของหลักสูตร 2 ปี กับชั้นอนุบาล 2 หลักสูตร 3 ปี ไว้ในช่องชั้นอนุบาล 2 และรวมชั้นอนุบาล 2 ของหลักสูตร 2 ปี กับชั้นอนุบาล 3 ของหลักสูตร 3 ปี ไว้ในช่องรวมชั้นอนุบาล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557)

ระดับประถมศึกษา หมายถึง การศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานในเวลาเรียน 6 ปี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557)

ระดับมัธยมศึกษา หมายถึง การศึกษาหลังระดับประถมศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ช่วงตอน คือ มัธยมศึกษาตอนต้น ที่จัดทำโดยกรมศิลปากรเทียบเท่าชั้น ม. 3 และมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็น 2 ประเภท คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายประเภทสามัญ คือ ชั้น ม.4 ถึง ม.6 และประเภทอาชีวศึกษา คือ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หลักสูตรประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ชั้นกลาง หลักสูตรประกาศนียบัตรศิลปชั้นกลาง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557)

การศึกษาระดับอุดมศึกษา หมายถึง การศึกษาหลังระดับมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งได้แก่ หลักสูตรอนุปริญญา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ชั้นสูง ประกาศนียบัตรศิลปชั้นสูง ระดับปริญญาตรี และรวมหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครูเทคนิคชั้น (ปทส.) และระดับสูงกว่าปริญญาตรี ได้แก่ ประกาศนียบัตรบัณฑิตปริญญาโท ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง และปริญญาเอก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557)

งบประมาณรายจ่าย หมายถึง งบประมาณรายจ่ายตามลักษณะงาน โดยสำนักงบประมาณจัดจำแนกตามหลักการของสำนักงานสถิติแห่งสหประชาชาติ ปี ค.ศ. 1980 ซึ่งจำแนกลักษณะงานออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1) ด้านการบริหารทั่วไป แบ่งเป็น การบริหารทั่วไปของรัฐ การป้องกันประเทศและการรักษาความสงบภายใน

2) ด้านการบริการชุมชนและสังคม แบ่งออกเป็น การศึกษา การสาธารณสุข การสังคมสงเคราะห์ และการเคหะและชุมชน และการศาสนา วัฒนธรรมและนันทนาการ

3) ด้านการเศรษฐกิจ แบ่งออกเป็น การเชื้อเพลิงและพลังงาน การเกษตร การเหมืองแร่ ทรัพยากรธรณี การอุตสาหกรรมและการโยธา การคมนาคมขนส่งและสื่อสาร และการบริการเศรษฐกิจ

4) ด้านอื่นๆ คือ การดำเนินงานอื่นๆ นอกจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา หมายถึง วงเงินงบประมาณที่รัฐจัดสรรให้แก่ หน่วยงานราชการ และรัฐวิสาหกิจ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา การจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภทรวมทั้งการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งสำนักงบประมาณได้จำแนกไว้เป็น 5 ระดับ/ประเภทการศึกษาได้แก่ ระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ระดับอุดมศึกษา การศึกษาไม่กำหนดระดับ การบริการสนับสนุนการศึกษา และการศึกษาอื่น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557)

ปี หมายถึง การนับหน่วยเวลาของรวบการจัดเก็บ/แสดงข้อมูล ณ เวลาใด โดยปีการศึกษาเป็นหน่วยเวลาของข้อมูลด้านการศึกษา ปีงบประมาณเป็นหน่วยเวลาของข้อมูลงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา และปี พ.ศ. เป็นหน่วยเวลาของข้อมูลประชากร (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557)

ร้อยละของงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา หมายถึง สัดส่วนของงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา ต่อจำนวนงบประมาณรายจ่ายทั้งหมดคูณด้วย 100 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557)

ร้อยละของงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษากับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) หมายถึง สัดส่วนของงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา ต่อผลผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศคูณด้วย 100 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557)

การแบ่งภูมิภาค แบ่งออกเป็น 5 ภูมิภาค ตามสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

ตารางที่ 1.1 การแบ่งภูมิภาค แบ่งออกเป็น 5 ภูมิภาค ตามสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ภาค	จังหวัด
กรุงเทพมหานคร	กรุงเทพมหานคร
ภาคกลาง	พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง ลพบุรี สิงห์บุรี ชัยนาทสระบุรีชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี นครนายก สระแก้ว ราชบุรี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี สมุทรสงคราม เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี นครปฐม สมุทรสาคร
ภาคเหนือ	เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง อุตรดิตถ์ แพร่ น่าน พะเยา เชียงราย แม่ฮ่องสอน นครสวรรค์ อุทัยธานี กำแพงเพชร ตาก สุโขทัย พิษณุโลก พิจิตร เพชรบูรณ์
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี ยโสธร ชัยภูมิ อำนาจเจริญ หนองบัวลำภู ขอนแก่น อุดรธานี เลย หนองคาย บึงกาฬ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ สกลนคร นครพนม มุกดาหาร
ภาคใต้	นครศรีธรรมราช กระบี่ พังงา ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี ระนอง ชุมพร สงขลา สตูล ตรัง พัทลุง ปัตตานี ยะลา นราธิวาส

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การพัฒนาทางเศรษฐกิจส่งผลให้มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเพิ่มศักยภาพและการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งจะส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ดังนั้นการที่ประชากรไทยได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นจะส่งผลดีต่อภาพรวมของเศรษฐกิจไทยและคุณภาพชีวิตของประชากรไทยมากขึ้น กล่าวคือเศรษฐกิจจะเจริญเติบโตจากการสะสมทุนมนุษย์ ซึ่งจากข้อมูลงานวิจัยที่ผ่านมาได้แสดงให้เห็นว่าการได้รับการศึกษาสูงขึ้นจะมีผลทำให้เศรษฐกิจไทยดีขึ้น ส่งผลให้ประเทศไทยมีการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

2.1 ประวัติการปฏิรูปการศึกษา

จากคำกล่าวที่ว่า “การศึกษาสร้างคน คนสร้างชาติ” ชี้ชัดให้เห็นว่าการศึกษานั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ ประเทศใดที่ประชาชนมีความรู้สูง ย่อมส่งผลให้ประเทศ มีความเจริญตามไปด้วย (วิทยากร เชียงกูล, 2545) หากพิจารณาภาพรวมการศึกษาของประชาชนยังมีคุณภาพไม่ดีเท่าที่ควรจึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งประเทศไทยมีการปฏิรูปการศึกษามาแล้วถึง 3 ครั้งโดยเริ่มตั้งแต่รัชกาลที่ 5 (อัญญรัตน์ นาเมือง, 2553) ได้ทรงปฏิรูปการศึกษาโดยมุ่งสร้างความทันสมัยและธำรงความเป็นเอกราชของชาติส่วนครั้งที่ 2 เมื่อ พ.ศ.2520 หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมการปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นการมุ่งสร้างการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคมและในครั้งที่ 3 เมื่อ พ.ศ. 2542 มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 เป็นการมุ่งสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในกระแสโลกาภิวัตน์ควบคู่ไปกับการยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและการปฏิรูปการศึกษาครั้งที่ 4 ในปี พ.ศ. 2552 โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อให้คนไทยทุกคนได้เรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย อย่างมีคุณภาพ และเท่าเทียมกันในทุกระดับ/ประเภทการศึกษา

โดยกรอบโครงสร้างการศึกษาของประเทศไทยที่ผ่านมา มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่การตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติขึ้นมารองรับกระบวนการปฏิรูปการศึกษา การกำหนดพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ การให้ความสำคัญของภาคเอกชนในการจัดการศึกษาผ่านการออกพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 รวมไปถึงการวางระเบียบกระทรวงศึกษาธิการหลายฉบับที่สนับสนุนเงินอุดหนุนรายหัวให้แก่โรงเรียนเอกชน (ณัฏฐาภรณ์ เลียมจรัสกุล, 2555)

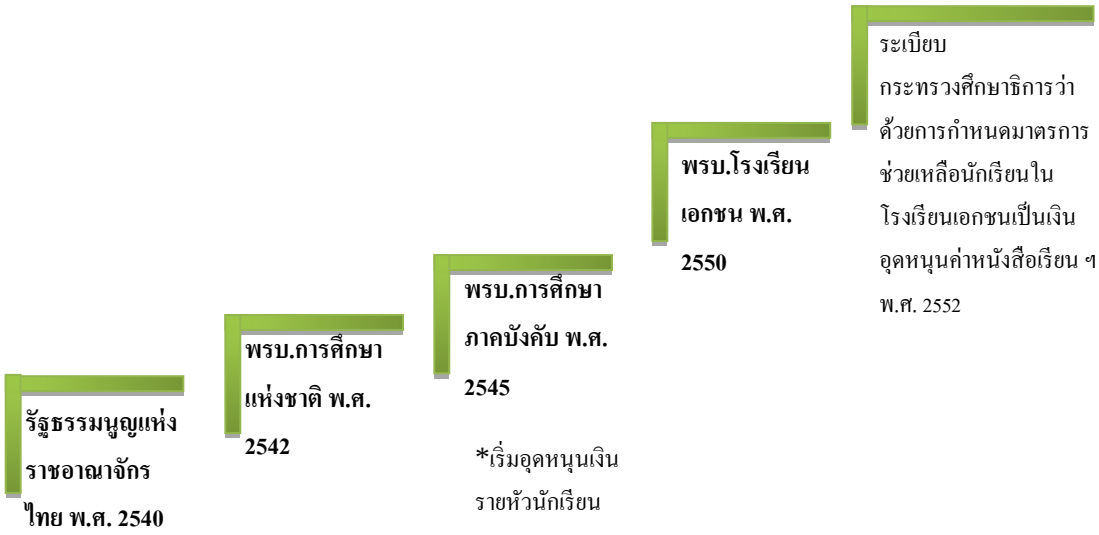

ภาพที่ 2.1 พัฒนาการด้านกฎหมายการศึกษาของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542-ปัจจุบัน

พระราชบัญญัติการปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาของประเทศไทยแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจากการปฏิรูปการศึกษาไทยสะท้อนให้เห็นว่ารัฐบาลเห็นถึงความสำคัญของการสะสมทุนมนุษย์เพื่อการพัฒนาประเทศและคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน

2.2 แนวคิดการลงทุนการศึกษา (Investment in Education)

คน คือ ทรัพยากรสำคัญของชาติ คนเป็นพลังการสร้างสรรค์ทุกด้านของชาติคนเป็นทรัพย์สินของชาติ คนดังกล่าวได้มาโดยการลงทุนทางการศึกษา (ธำรง อุดมไพจิตรกุล, 2548) การลงทุนทางการศึกษาให้กับประชาชน คือ วิธีการลงทุนที่ดีที่สุดของการสร้างความเจริญก้าวหน้าสำหรับอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Sehultz (1961) หรือ Harbison (1964) ที่ได้ผลสรุปเช่นเดียวกันว่าการลงทุนทางการศึกษานั้นจะต้องสร้างทุนปัญญา (Intellectual Capital) ไม่ใช่

ลงทุนซื้อปัญญา หรือนำเข้าซึ่งปัญญาการลงทุนทางการศึกษาต้องนำเอาภูมิปัญญาดั้งเดิมของสังคมมาผสมผสานกับองค์ความรู้สากลเพื่อให้รู้จักตนเองและรู้เท่าทันรวมทั้งต้องรู้จักการบูรณาการความรู้ภายใต้สังคมที่เป็นอยู่พร้อมทั้งต้องมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านอีกด้วย โดยผู้ที่ได้รับผลประโยชน์การลงทุนทางการศึกษาจะต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ

1) มีความสามารถในการเรียนรู้ โดยสามารถเรียนรู้ได้ในทุกโอกาสและทุกรูปแบบ

2) มีความสามารถในการริเริ่มและจัดกระบวนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเคารพในศักยภาพในตนเองและผู้อื่นเพื่อก่อให้เกิดกระบวนการปฏิสัมพันธ์

3) มีความสามารถในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ (Learning Networks)

4) มีความสามารถทางจิตวิทยา (Mentality)

5) มีความเชื่อว่าสู้เขาได้และต้องทำได้ต้องตระหนักว่าการทำงานที่ใช้สติปัญญา จะให้ผลตอบแทนที่สูงกว่าการทำงานที่ใช้ความจำหรือกำลังแรงงาน เพราะฉะนั้นจะต้องมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง

กล่าวได้ว่าการลงทุนทางการศึกษาเป็นการสะสมทุนมนุษย์ (Human Capital) ที่มีส่วนประกอบของทุนปัญญา (Intelligence Capital) และทุนทางจริยธรรม (Ethical Capital) ซึ่งถือว่าเป็นทุนทางสังคม (Social Capital) ที่เกิดขึ้นจากการลงทุนทางการศึกษา ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต

การลงทุนทางการศึกษา หรือค่าใช้จ่ายทางการศึกษามีผู้รับผิดชอบคือ รัฐ ซึ่งรับภาระแทนสังคม (Social investment Cost) กับเอกชนในฐานะผู้รับการศึกษา (Private Investment Cost) ค่าใช้จ่ายหรือการลงทุนทางการศึกษาของส่วนนี้จะปรากฏ 2 ลักษณะการใช้จ่ายคือ

1) ค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงิน (Out-of Pocket Expense)

2) ค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนที่เสียโอกาส (Opportunity Cost) ซึ่งไม่ได้จ่ายออกไปเป็นตัวเงินเพราะเป็นรายได้ที่ควรได้แต่ยอมเสียไป (Foregone Earning) เพราะไม่ได้ทำแต่ไปเลือกทำอย่างอื่นแทน (Trade-off)

2.2.1 ต้นทุนทางการศึกษา

Woodhall (1970) ได้รวบรวมแนวคิดเรื่ององค์ประกอบต้นทุนทางการศึกษาไว้ว่า ต้นทุนในการศึกษามิได้มีเฉพาะค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงิน (Money Expenditure) เท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงค่าเสียโอกาสของสังคมและบุคคล ดังนั้นนอกจากต้นทุนจะแบ่งออกเป็นต้นทุนบุคคล (Private Cost) และต้นทุนสังคม (Social Cost) ดังนี้

1) ต้นทุนสังคม คือ ต้นทุนที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรส่วนรวมทั้งในส่วนที่เป็นต้นทุนของผู้เรียนและส่วนของต้นทุนของรัฐหรือสถาบัน

2) ต้นทุนบุคคล คือ ต้นทุนที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรส่วนตัวเพื่อการศึกษาซึ่งในการลงทุนในการศึกษาผู้ลงทุนจะต้องเสียค่าใช้จ่ายทั้งทางตรงและทางอ้อม คือ

(1) ค่าใช้จ่ายทางตรง หมายถึง ค่าใช้จ่ายโดยตรงที่ใช้จ่ายไปในการเข้ารับการศึกษาประกอบด้วยค่าลงทะเบียน ค่าหน่วยกิต ค่าบำรุงการศึกษา ค่าธรรมเนียมทางการศึกษาต่างๆ เป็นต้น

(2) ค่าใช้จ่ายทางอ้อม หมายถึง ค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนอื่นใดนอกเหนือจากค่าใช้จ่ายทางตรง ซึ่งเป็นส่วนของผลกระทบภายนอกที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลนั้นเข้ารับการศึกษา

ต้นทุนค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost) ถือเป็นต้นทุนทางการศึกษาประเภทหนึ่ง ซึ่งหากบุคคลนั้นไม่เลือกที่จะทำการศึกษาต่อเขาสามารถที่จะประกอบอาชีพที่เหมาะสมและมีรายได้จากอาชีพนั้นๆ ได้

ต้นทุนที่ไม่สามารถประเมินในรูปของตัวเงินได้อย่างชัดเจน เช่น ความไม่สบายใจ ความเครียดจากการศึกษาการพักผ่อนที่ลดน้อยลง เป็นต้น

2.2.2 ผลตอบแทนจากการศึกษา

ผลตอบแทนจากการศึกษา สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินและผลตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงิน

1) ผลตอบแทนที่เป็นตัวเงิน (Monetary Benefits) คือ ผลตอบแทนที่สามารถวัดออกมาในรูปของตัวเงินได้ ซึ่งคือกระแสรายได้ที่จะได้รับเพิ่มขึ้นในอนาคตหลังจากจบการศึกษาทั้งในรูปของเงินเดือน ค่าจ้าง เบี้ยเลี้ยง และสวัสดิการต่างๆ

2) ผลตอบแทนที่มิใช่ตัวเงิน (Non-Monetary Benefits) คือ ผลตอบแทนจากพอใจ ความภาคภูมิใจ เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือผลประโยชน์ทางอ้อมอื่นซึ่งตัวผู้ลงทุนได้รับเอง

(1) ผลตอบแทนทางอ้อมที่ให้ประโยชน์แก่ผู้ลงทุนเอง เช่น โอกาสในการเลือกงานที่พึงพอใจ ความภาคภูมิใจ เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือผลประโยชน์ทางอ้อมอื่นซึ่งตัวผู้ลงทุนได้รับเอง

(2) ผลตอบแทนทางอ้อมที่ให้ประโยชน์แก่บุคคลอื่นๆ หรือ ผลตอบแทนภายนอก (Externalities Spillovers Neighborhood Effects) อันเนื่องมาจากการศึกษาเป็นสินค้ากึ่งสาธารณะ ซึ่งมีนักเศรษฐศาสตร์หลายท่านได้ให้ความสำคัญกับผลตอบแทนนี้มาก โดย Vaisey (1989) กล่าวว่า“ผลประโยชน์ทางอ้อมของการศึกษามีค่ายิ่งใหญ่มากจนทำให้ผลประโยชน์ทางตรงอาจไม่ใช่ประเด็นที่สำคัญที่สุด” ซึ่ง Psacharopoulos, Velez, Panagides and Yang (2002) ได้กล่าวเป็นการสนับสนุนว่าควรมีการรวมผลตอบแทนภายนอกไว้ในการคำนวณผลตอบแทนต่อสังคมด้วย จึงจะถือเป็นผลตอบแทนต่อสังคมอย่างแท้จริง

2.3 ความหมายและทฤษฎีทุนมนุษย์ (Human Capital)

แนวคิดของทุนมนุษย์เชื่อว่าทรัพยากรมนุษย์เป็นทุนที่มีทั้งส่วนที่เป็นปริมาณและคุณภาพ ในด้านของปริมาณของทรัพยากรมนุษย์ได้แก่ชั่วโมงการทำงานและจำนวนแรงงาน ขณะที่คุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ คือ ทักษะ ความรู้ ความสามารถ และปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อผลิตภาพของมนุษย์ คุณภาพของทรัพยากรมนุษย์สามารถเพิ่มขึ้นโดยการลงทุนในมนุษย์ (World Bank, 1995) ซึ่งรายจ่ายในการศึกษาถือเป็นการลงทุนประเภทหนึ่ง รายจ่ายประเภทนี้จะทำให้ได้รับผลประโยชน์ในอนาคต เมื่อบุคคลได้รับการศึกษาเพิ่มเขามีความรู้ความสามารถที่จะรับและใช้ข่าวสารต่างๆ ได้ดี การศึกษาจึงเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลเข้าใจตนเองและโลกได้อย่างลึกซึ้ง การศึกษาจะเป็นกลไกขับเคลื่อนตัวหนึ่งซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิตและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ บุคคลซึ่งได้รับการศึกษาที่ดีย่อมสามารถรับข่าวสารความรู้ใหม่ๆ รวมไปถึงวิวัฒนาการต่างๆ ทางด้านเทคโนโลยีและข่าวสาร ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วแรงงานที่ได้รับการศึกษาสูงย่อมได้รับการพิจารณาก่อนหรือได้เปรียบแรงงานที่ได้รับการศึกษาที่น้อยกว่า ดังนั้นการลงทุนทางด้านการศึกษาจึงเปรียบเสมือนการลงทุนซึ่งคาดหวังผลตอบแทนหรือประโยชน์ในอนาคต เฉกเช่นเดียวกับการลงทุนในเครื่องจักรหรือโรงงานซึ่งมุ่งหวังการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและเสริมสร้างรายได้ให้เพิ่มขึ้นในอนาคตที่เรียกว่าการเพิ่มผลิตภาพการลงทุนในการศึกษาและฝึกอบรมเป็นการเพิ่มความรู้ (Khowledge) ความชำนาญ (Skill) และประสบการณ์ (Experience) ซึ่งเป็นตัวเพิ่มทุนมนุษย์ในตัวมนุษย์ คำว่า “เพิ่มทุนมนุษย์” ก็คือ การเพิ่มพลังในการหารายได้ พลังในการเพิ่มผลผลิตในตัวมนุษย์

ธนาคารโลกได้ให้คำจำกัดความ “ทุนมนุษย์” กล่าวคือ ทักษะและความสามารถต่างๆ ที่อยู่ในตัวบุคคลหรือกำลังแรงงาน ส่วนหนึ่งได้มาจากการปรับปรุงสุขภาพและโภชนาการการศึกษาและการฝึกอบรม อีกส่วนได้มาจากประสบการณ์ที่มนุษย์จะใช้เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตสินค้าและบริการกิจกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้ซึ่งจัดว่าเป็นการลงทุนในทุนมนุษย์ เช่น

1) บริการที่เพิ่มพูนสุขภาพ คือ ค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อความยืนยาวของชีวิตพละกำลังและความมีชีวิตชีวาของมนุษย์

2) การฝึกอบรมหรือเรียนรู้ในขณะทำงาน

3) การจัดการศึกษาอย่างเป็นทางการในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรือระดับที่สูงขึ้นไป

4) โครงการการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ที่ไม่ได้จัดขึ้นโดยหน่วยธุรกิจ

5) การอพยพย้ายถิ่นของบุคคลและครอบครัวเพื่อโอกาสในการทำงานที่ดีขึ้น (หมายถึง การอพยพและเดินทางเพื่อจะหางาน

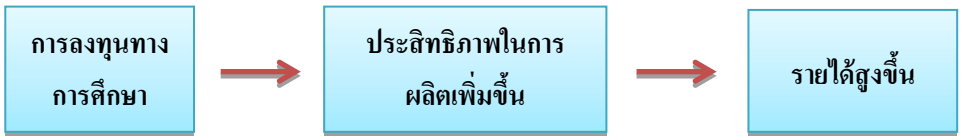

ภาพที่ 2.2 ทฤษฎีทุนมนุษย์

แหล่งที่มา: Psacharopoulos, 1987.

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อเป็นการง่ายต่อการเข้าใจว่าปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการไม่ได้รับการศึกษาของเด็ก ผู้วิจัยจึงสรุปผลการศึกษาที่มีผลต่อการศึกษาของเด็ก ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 สรุปผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

ชื่อผู้วิจัย	วัตถุประสงค์การศึกษา	ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	วิธีการศึกษา	ผลการศึกษา
ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553	คำนวนต้นทุนมาตรฐานต่อหน่วย (Standard unit cost)ของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อสะท้อนการจัดสรรเงินอุดหนุนรายหัวให้สถานศึกษา	ข้อมูลทุติยภูมิด้านปริมาณและคุณภาพของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจากฐานข้อมูล กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และการสำรวจเพิ่มเติม	แบบจำลอง DEA (Data Envelopment Analysis)	จำนวนนักเรียนและครูที่มากขึ้นส่งผลให้ต้นทุนรวมของสถานศึกษาเพิ่มขึ้น(โดยเฉพาะจำนวนครู) รายรับรวมของแต่ละสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับจำนวนนักเรียนและจำนวนครู (รายรับส่วนเพิ่มแปรผันตรงกับนักเรียน) และพบว่าโรงเรียนที่ได้มาตรฐานควรผลิตนักเรียนที่มีคุณภาพด้วยต้นทุนต่ำ
ฟาริกา กิมชัยวงศ์, 2557	ศึกษาสาเหตุของอัตราการคงอยู่ของนักเรียนแต่ละระดับและสะท้อนการไม่บรรลุเป้าหมายระดับชาติด้านการศึกษาที่ต้องการยกค่าเฉลี่ยการศึกษาเป็น 12 ปี ซึ่งสะท้อนความด้อยโอกาสทางการศึกษา	ข้อมูลทุติยภูมิจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติด้านการศึกษาและข้อมูลทุติยภูมิ จากฐานข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจ และสังคมครัวเรือน (SES) ปี พ.ศ. 2553 และ ปี พ.ศ. 2555	แบบจำลองโลจิต (Logit Model)	การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ดัชนีการถือครองสินทรัพย์ สถานะหัวหน้าครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครอบครัว สภาพความเป็นอยู่ มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการเรียนโอกาสการเรียนต่อของเด็กตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย	วัตถุประสงค์การศึกษา	ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	วิธีการศึกษา	ผลการศึกษา
ชัยยุทธ ปัญญสวัสดิ์สุทธิ์, 2545	1) วิเคราะห์มูลค่ารายจ่ายเพื่อการศึกษาของประเทศไทย 2) วิเคราะห์แบบแผนรายจ่ายเพื่อการลงทุนการศึกษาของภาคครัวเรือน ภาคเอกชน และภาครัฐบาล จำแนกตามระดับการศึกษา	ข้อมูลทุติยภูมิจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม (Socio-economic Survey) จากสำงานสถิติแห่งชาติ ปี 2543 และปี 2545	ประมาณการค่าใช้จ่ายโดยอาศัยวิธีการศึกษาเป็นส่วนๆ แยกออกจากกัน	ผลการวิเคราะห์มูลค่ารายจ่ายทางการศึกษา พบว่าสัดส่วนรายจ่ายภาครัฐสูงสุด ร้อยละ 65.20 รองลงมาคือภาคครัวเรือน ร้อยละ 34.19 สรุปได้ว่าสัดส่วนรายจ่ายภาครัฐต่อภาคเอกชนอยู่ที่ 1.87 : 1 ส่วนผลการวิเคราะห์รายจ่ายสำหรับการศึกษาในระดับโรงเรียนร้อยละ 70.03 ระดับอาชีวะร้อยละ 11.01 และระดับมหาวิทยาลัยร้อยละ18.96
ณัฏฐาภรณ์ เลียมจรัสกุล, 2555	1) ศึกษาโครงสร้างค่าใช้จ่ายทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของครัวเรือน 2) ศึกษาทรรศนะความเห็นและปัญหาที่ปรากฏจากโครงการเรียนฟรี 15 ปี ของกลุ่มตัวอย่าง	ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจาก3 จังหวัด ประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร นครราชสีมา และนครศรีธรรมราช รวมทั้งสิ้น 903 ตัวอย่าง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2554 - มกราคม พ.ศ.2555	วิเคราะห์เชิงพรรณา	ครัวเรือนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกันจะให้ความสำคัญกับการลงทุนการศึกษาแตกต่างกัน กลุ่มครัวเรือนยากจนให้ความสำคัญกับ “โครงการเรียนฟรี 15 ปี” มากกว่าการจัดสรรงบประมาณในด้านอื่นๆ กลุ่มครัวเรือนที่มีฐานะ ให้ความสำคัญกับ “โครงการสนับสนุนและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน” มากกว่าการใช้งบประมาณในโครงการเรียนฟรี 15 ปีเกือบ 2 เท่า

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย	วัตถุประสงค์การศึกษา	ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	วิธีการศึกษา	ผลการศึกษา
ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, 2556	วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษา การเลือกอาชีพ รายได้และการถือครองทรัพย์สินเพื่อทดสอบสมติฐานบางประการพร้อมทั้งคำนวณอัตราความเสี่ยงของการเป็นคนจน	ข้อมูลทุติยภูมิ จากฐานข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจ และสังคมครัวเรือน (SES) ปี พ.ศ. 2554	แบบจำลอง Multinomial Logit และแบบจำลอง Probit regression	ผู้มีการศึกษาสูงมีโอกาสเลือกอาชีพรายได้สูงและปานกลาง สูงกว่าผู้มีการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีนัยสำคัญ รายได้ช่วงชีวิตการทำงานแปรผันระหว่าง 3-11 ล้านบาทภายใต้ข้อสมมติว่าบุคคลตัวอย่างทำงานตั้งแต่อายุ 25-64 ปี และความเสี่ยงที่จะเป็นคนยากจน ในกลุ่มผู้จบการศึกษาเท่ากับร้อยละ 12 เปรียบเทียบกับร้อยละ 5 ผู้จบมัธยมศึกษาและน้อยกว่าร้อยละ 1 ในผู้จบอุดมศึกษา
ถวิล นิลใบ, 2549	เพื่อวัดประสิทธิภาพของการใช้งบประมาณการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของ 75 จังหวัดในประเทศไทยในปี 2546 (ไม่รวมกรุงเทพฯ)	ข้อมูลทุติยภูมิประเภทภาคตัดขวาง (cross-section data) ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์มี 3 ส่วนคือ งบประมาณรายจ่ายการศึกษารายจังหวัดปี 2546 จากกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง ข้อมูลจำนวนนักเรียนรายจังหวัด และข้อมูลเกี่ยวกับคะแนนสอบระดับชาติของนักเรียนชั้น ม. 3 และ ม.6 ของแต่ละจังหวัด	ใช้วิธีการวิเคราะห์ FreeDisposable Hull (FDH)	ประสิทธิภาพรายจ่ายระดับ ม.3 พบว่า จังหวัดที่มีมีประสิทธิภาพสูงสุดมี 2 จังหวัด คือ นนทบุรีและระยอง จังหวัดที่มีประสิทธิภาพต่ำ 10 จังหวัดสุดท้ายได้แก่ กาฬสินธุ์ นครราชสีมา อุดรธานี ขอนแก่น นราธิวาส ชัยนาท สุรินทร์ หนองบัวลำภู ร้อยเอ็ดและยโสธรส่วนใหญ่จะอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนประสิทธิภาพรายจ่ายระดับ ม.6 จังหวัดที่มีการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด มี 4 จังหวัดได้แก่ 4 ภูเก็ต สมุทรปราการ นนทบุรี และระยอง ส่วนจังหวัดที่มีประสิทธิภาพต่ำสุด 10 จังหวัดสุดท้าย ได้แก่ กาฬสินธุ์ อุตรดิตถ์ สิงห์บุรี ยโสธร พิษณุโลก ร้อยเอ็ด นครราชสีมา อ่างทอง ชัยนาท สตูล จะกระจายไปตามภูมิภาคต่างๆ

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย	วัตถุประสงค์การศึกษา	ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	วิธีการศึกษา	ผลการศึกษา
ปาณิสรา สุขพัฒน์ (2552)	ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาของรัฐบาลกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย	ข้อมูลทุติยภูมิจากสำนักงบประมาณรายปีจากครอบคลุมตั้งแต่ปี 2520–2549	1.เทคนิค Co-integration เพื่อดูความสัมพันธ์ระยะยาว 2.เทคนิค error correction mechanism ดูการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพระยะสั้น 3.ทดสอบความเป็นเหตุเป็นผล (Granger causality) ผลจากการศึกษาโดยพิจารณาความสัมพันธ์ระยะยาว	งบประมาณรายจ่ายการศึกษากับ GDP มีความสัมพันธ์กันในระยะยาว ส่วนกระบวนการปรับตัวในระยะสั้น จะพบว่าเมื่องบประมาณเป็นตัวแปรต้น จะเป็นไปตามแบบจำลองระยะสั้น ณ ระดับนัยสำคัญ 0.1 และเมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมเป็นตัวแปรต้น จะเป็นไปตามแบบจำลองระยะสั้น ณ ระดับนัยสำคัญ 0.5 และผลการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลของตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน
ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ สุวิมล เฮงพัฒนา และพุดตาน พันธุเณร (2555)	โอกาสการศึกษาของรุ่นที่สองว่ามีความสัมพันธ์กับคนรุ่นที่หนึ่งอย่างไร (รุ่นพ่อแม่และรุ่นลูก)	ข้อมูลทุติยภูมิจากการสำรวจภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2552 ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่าง 43,830 ครัวเรือนตัวอย่า	การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบหลายกลุ่ม (multinomial regression)	โอกาสการเรียนของบุตรสัมพันธ์กับฐานะเศรษฐกิจของหัวหน้าครัวเรือนในครัวเรือนที่ร่ำรวยเด็กจะมีโอกาสเรียนต่อสูงกว่าเยาวชนในครัวเรือนยากจน

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในบทที่ผ่านมา ได้นำมาใช้กำหนดวิธีการศึกษาเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 ศึกษาตัวชี้วัดทางด้านการศึกษา

ในส่วนแรกจะศึกษาตัวชี้วัดทางด้านการศึกษา เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจภาพรวมของการศึกษาไทย จำแนกเป็นรายจังหวัด ทำให้เห็นความแตกต่างของการศึกษาในแต่ละจังหวัดในมิติต่างๆ ที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลสถิติทางการศึกษาและที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณการศึกษารายจังหวัด โดยใช้ข้อมูลข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง และสำนักงบประมาณ โดยพิจารณาตัวชี้วัดทางการศึกษาที่สะท้อนคุณภาพและประสิทธิภาพทางการศึกษา โอกาสทางการศึกษาความสามารถทางการแข่งขันและประสิทธิภาพการใช้งบประมาณ เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการพัฒนาการศึกษาของจังหวัด ดังนี้

ภาพที่ 3.1 ประเภทของตัวชี้วัดทางการศึกษา

3.1.1 ตัวชี้วัดด้านคุณภาพและประสิทธิภาพทางการศึกษา

การพัฒนาการศึกษาที่ผ่านมาส่งผลให้เยาวชนไทยได้รับโอกาสทางการศึกษาเพิ่มขึ้นแต่ในขณะเดียวกันผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาทั้งจากการสอบวัดผลระดับชาติ เช่นระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-NET) ซึ่งพิจารณาตัวชี้วัดที่บ่งชี้ถึงคุณภาพและประสิทธิภาพการศึกษาที่เป็นตัวชี้วัดเชิงปริมาณประกอบด้วยตัวชี้วัดที่แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ได้แก่ คะแนน O-NET โดยจะแสดงถึงร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET มากกว่า 50 คะแนน ในแต่ละจังหวัดเพื่อสะท้อนให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษายังคงมีความเหลื่อมล้ำระหว่างจังหวัดอยู่

ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ปีการศึกษา 2556

1) ร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ป 6.มากกว่า 50 คะแนน
2) ร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม 3.มากกว่า 50 คะแนน
3) ร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม 6.มากกว่า 50 คะแนน

การคำนวนร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET มากกว่า 50 คะแนน

$$= \frac{\text{จำนวนโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ทั้ง 8 วิชา มากกว่า 50 คะแนน}}{\text{จำนวนโรงเรียนทั้งหมดที่เข้ารับการทดสอบ O-NET}} \times 100$$

3.1.2 ตัวชี้วัดด้านโอกาสทางการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตราที่ 16 ระบุว่า “การศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย การศึกษาซึ่งจัดไม่น้อยกว่า 12 ปี ก่อนระดับอุดมศึกษา” นั้นหมายความว่าประชากรไทยมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องเข้ามาจัดการอย่างทั่วถึงโดยไม่มีเก็บค่าใช้จ่าย ทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างเท่าเทียมกัน แม้ว่าจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรไทยจะเพิ่มสูงขึ้นจากอดีต เหตุผลส่วนหนึ่งมาจากโครงการเรียนฟรี 15 ปี ส่งผลให้อัตราการเข้าเรียนในระดับต่างๆสูงขึ้น แต่ยังคงมีประชากรวัยเรียนอยู่จำนวนหนึ่งที่ยังไม่ได้เข้าเรียนในระบบการศึกษา ในปีการศึกษา 2556

ตัวชี้วัดอัตราการเข้าเรียนจำแนกตามระดับการศึกษา ปีการศึกษา 2556

1) อัตราการเข้าเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (อายุ 6-18 ปี)
2) อัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา (อายุ 6-12 ปี)
3) อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (อายุ 13-15 ปี)
4) อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (อายุ 15-18 ปี) ประเภทสามัญศึกษา
5) อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (อายุ 15-18 ปี) ประเภทอาชีวศึกษา

6) อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (อายุ 15-18 ปี) ประเภทสามัญและอาชีวศึกษา

การคำนวณอัตราการเข้าเรียน

$$= \frac{\text{จำนวนนักเรียน/นักศึกษาในระดับการศึกษา}}{\text{จำนวนประชากรกลุ่มอายุวัยเรียนที่สอดคล้องกับระดับการศึกษา}} \times 100$$

3.1.3 ตัวชี้วัดด้านความสามารถทางการแข่งขัน

การพัฒนาประชากรของประเทศให้มีคุณภาพเพื่อสามารถแข่งขันตลาดแรงงานในปัจจุบันนั้น ทำให้รัฐบาลมองว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ เนื่องจากการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพให้กับประชาชนจะเป็นเครื่องมือที่สามารถต่อยอดคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ในอนาคต จึงจำเป็นที่จะต้องมีข้อมูลตัวชี้วัดที่บ่งชี้ถึงระดับการศึกษาของประชากรของประเทศในภาพรวม โดยตัวชี้วัดที่นิยมใช้เพื่อวัดการพัฒนาประชากรด้านการศึกษา คือ “จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย” โดยจะนำเสนอตัวชี้วัดในระดับจังหวัด โดยแบ่งตัวชี้วัดจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากร พ.ศ. 2556 จำแนกตามกลุ่มอายุ ดังนี้

ตัวชี้วัดจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากร พ.ศ. 2556

1) จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป
2) จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 15-59 ปี
3) จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป

3.1.4 ตัวชี้วัดด้านงบประมาณทางการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 จากการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ ส่งผลให้รัฐบาลทุ่มงบประมาณด้านการศึกษามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี จึงมีการวิเคราะห์ลักษณะการกระจายงบประมาณด้านการศึกษาไปตามจังหวัดต่างๆ เพื่อสะท้อนถึงความเหมาะสมของการจัดสรรเงินงบประมาณการศึกษาในแต่ละจังหวัด

ตัวชี้วัดงบประมาณการศึกษา พ.ศ. 2556

1) งบประมาณการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อจำนวนประชากรวัยเรียน 6 อายุ) - 18 ปี (พ.ศ.2556
2) งบประมาณการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง งบสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและงบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

การคำนวณอัตราการเข้าเรียน

$$= \frac{\text{งบประมาณการศึกษาขั้นพื้นฐาน}}{\text{จำนวนประชากรวัยเรียนอายุ 6 – 18 ปี}} \times 100$$

เส้นลอเรนซ์ แสดงความเหลื่อมล้ำของการจัดสรรงบประมาณต่อนักเรียนรายจังหวัด

คุณภาพและประสิทธิภาพทางการ	โอกาสทางการศึกษา	ความสามารถทางการแข่งขัน	งบประมาณ
ร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET มากกว่า 50 คะแนน	อัตราการเข้าเรียนในแต่ละระดับการศึกษา	จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยจำแนกตามกลุ่มอายุ	1) งบประมาณการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อจำนวนประชากรวัยเรียน 2) เส้นลอเรนซ์แสดงความเหลื่อมล้ำของงบประมาณการศึกษา

ภาพที่ 3.2 จำแนกประเภทของตัวชี้วัดทางการศึกษา

3.2 ศึกษาตัวแปรที่มีผลต่อการไม่ได้เรียนโดยการประมาณการทางเศรษฐมิติ

ในส่วนที่ 2 จะวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการไม่ได้เรียนของประชากรกลุ่มตัวอย่าง โดยอาศัยข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากสำนักงานศึกษาธิการ สำนักงบประมาณ และข้อมูลการสำรวจภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน (Social Economic Status: SES) จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2556 เพื่อทำการศึกษาสาเหตุของการไม่ได้เรียนของประชากรกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบจำลองสมการเกี่ยวเนื่อง (Simultaneous Equations) ในการวิเคราะห์ที่จะหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของสมการด้วยการประมาณค่าแบบตัวแปรเครื่องมือ (Instrumental Variable: IV) สามารถทำได้โดยการใช้ตัวแปร Instrumental แทนตัวแปรอิสระ x_k ที่มีลักษณะ Endogenous การประมาณค่าพารามิเตอร์ทำได้หลายวิธี เช่น ใช้วิธี Two Stage Least Square โดยเริ่มจากการประมาณสมการถดถอยชั้นที่ 1 ซึ่งมี x_k เป็นตัวแปรตาม และมีตัวแปรอิสระอื่นๆ ทั้งหมดที่ต้องการศึกษารวมถึงตัวแปร Instrument z เป็นตัวแปรอิสระ จากนั้นจึง

หาค่าประมาณของ x_k (Estimated x_k) แล้วนำค่าที่ได้ไปใช้ในสมการถดถอยหลักที่ต้องการจะศึกษา (สมการถดถอยชั้นที่ 2) Wooldrige (2002) สรุปไว้ว่าวิธี Two Stage Least Square เป็นวิธีประมาณสมการถดถอยแบบ Instrument Variables ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด (มนชยา อุรุยศ, 2555)

เงื่อนไขที่สำคัญในการสร้างแบบจำลองระบบสมการเกี่ยวเนื่อง คือ

1) จะต้องมีความสมบูรณ์ของระบบสมการ (Completeness) หมายถึง จำนวนตัวแปรภายใน (Endogenous Variables) จะต้องเท่ากับจำนวนสมการที่เป็นอิสระ (Independence Equations) ในแบบจำลอง

2) Identification (ความชี้วัด) หมายถึง การที่เราสามารถหาค่าพารามิเตอร์ของสมการโครงสร้าง (Structural Parameters) จากพารามิเตอร์ของสมการลดรูป (Reduced-Form Parameters) ได้

โดยทั่วไปการประมาณค่าของพารามิเตอร์โดยใช้ วิธีการกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square: OLS) ในการประมาณค่าแบบจำลองสมการเดี่ยวมีข้อสมมติหนึ่งว่าตัวแปรต้นในแบบจำลองนั้นเป็นตัวแปรที่ถูกกำหนดค่าล่วงหน้า นั้นคือ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรต้นจะเป็นลักษณะแบบทางเดียว คือ การเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรต้น หากสมมติฐานดังกล่าวไม่เป็นจริง กล่าวคือ ตัวแปรทั้งคู่ต่างมีผลกระทบซึ่งกันและกันและพร้อมกัน ข้อสมมติฐานเบื้องต้นที่สำคัญข้อหนึ่งของวิธีการประมาณค่าแบบ OLS ที่ว่าตัวแปรต้นจะต้องเป็นตัวแปรที่มีค่าคงที่ (Nonstochasic) หรือหากมีค่าไม่คงที่ก็จะต้องมีการแจกแจงที่เป็นอิสระต่อตัวคลาดเคลื่อน (นั้นคือ Cov(X,u) หรือ E(Xu = 0) ก็จะไม่เป็นจริง ดังนั้นการประมาณค่าแต่ละสมการโดยวิธีดังกล่าวโดยไม่สนใจสมการอื่นๆ ในแบบจำลองจะให้ผลลัพธ์ที่มีความเอนเอียงและไม่แนบนัยที่เรียกว่า ความเอนเอียงเนื่องจากสมการเกี่ยวเนื่อง (Simultaneous Equations Bias) (ณักษ์ลภัส รัชนกูล, 2554)

การคำนวณ Marginal ของแบบจำลองสามารถคำนวณได้จาก

$$\frac{\partial y_i}{\partial x_k} = \frac{\partial \Lambda(x_i\beta)}{\partial x_k} = \lambda(x_i\beta)\beta_k$$

ในการประมาณการสมการ ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบของแบบจำลองการศึกษา โดยกำหนดให้ Nosch = 1 ถ้าหากประชากรกลุ่มตัวอย่างไม่ได้รับการศึกษา และ Nosch= 0 ถ้าหากประชากรกลุ่มตัวอย่างได้รับการศึกษา

$$nosch = \begin{cases} 1 \text{ ถ้าไม่ได้รับการศึกษาต่อ} \\ 0 \text{ ถ้าได้รับการศึกษาต่อ} \end{cases}$$

3.2.1 แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

นอกจากการวิเคราะห์เชิงสถิติพรรณนา ในด้านตัวชี้วัดทางการศึกษารายจังหวัดแล้ว ยังมีการประมาณการทางเศรษฐมิติเพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่ได้เรียนของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบจำลองสมการเกี่ยวเนื่อง (Simultaneous Equations) ในการวิเคราะห์ข้อมูล จากนั้นโดยการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของสมการด้วยการประมาณค่าแบบตัวแปรเครื่องมือ (Instrumental Variable or IV) โดยจะวิเคราะห์สมการ 2 ระดับการศึกษา คือ สมการที่หนึ่ง วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่ได้เรียนของประชากรในระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (Nosmlow) สมการที่สอง วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่ได้เรียนของประชากรในระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (Nosmhigh)

ตารางที่ 3.1 สรุปแบบจำลองที่ใช้ในการประมาณปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่ได้เรียนของประชากร

แบบจำลอง	การวิเคราะห์	ตัวแปรตามที่ใช้
1)	ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการไม่ได้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของประชากร (อายุ 13-15 ปี) (Nosmlow)	1) จำนวนโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (n_mlow) 2) ประชากรวัยเรียน 1000 คน (อายุ 13-15 ปี) (pop1315) 3) ร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.3 มากกว่า 50 คะแนน (onet_m3) 4) ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อประชากร (capgpp1000) 5) งบประมาณกระทรวงศึกษาธิการต่อประชากร 1000 คน (Capbbasic) 6) ประชากรจังหวัดชายแดนใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) (Dsouth)
2)	ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการไม่ได้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของประชากร (อายุ 16-18 ปี) (Nosmhigh)	1) จำนวนโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (n_mhigh) 2) ประชากรวัยเรียน 1000 คน (อายุ 16-18 ปี) (pop1618) 3) ร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.6 มากกว่า 50 คะแนน (onet_m6) 4) ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อประชากร (capgpp1000) 5) งบประมาณกระทรวงศึกษาธิการต่อประชากร 1000 คน (Capbbasic) 6) ประชากรจังหวัดชายแดนใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) (Dsouth)

3.2.2 ข้อมูลและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่ได้ศึกษาต่อของประชากรกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 13 –18 ปี โดยอาศัยข้อมูลทุติยภูมิจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติด้านการศึกษา และข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน (Social Economic Status: SES) ปี พ.ศ. 2556 โดยศึกษาในกลุ่มตัวอย่างประชากรวัยทำงานที่มีอายุระหว่าง 13-18 ปี ที่สามารถระบุระดับการศึกษาได้

ตารางที่ 3.2 จำนวนประชากรวัยเรียนและนักเรียนในแต่ละระดับการศึกษา

	ประชากรวัยเรียน (คน)	นักเรียน (คน)	ไม่ได้เรียน (คน)	ได้เรียน (ร้อยละ)	ไม่ได้เรียน (ร้อยละ)
ประถมศึกษา	5,572,722	4,832,299	740,423	86.71	13.29
มัธยมต้น	2,571,558	2,440,206	131,352	94.89	5.11
มัธยมปลาย	2,939,726	2,130,920	808,806	72.49	27.51
อุดมศึกษา	4,765,868	2,202,752	2,563,116	46.22	53.78

แหล่งที่มา: จำนวนประชากรวัยเรียน จาก สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง
จำนวนนักเรียนที่เข้าเรียน จากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

จากตารางที่ 3.2 แสดงจำนวนนักเรียนที่อยู่ในระบบการศึกษาเทียบกับจำนวนประชากรวัยเรียนในแต่ละระดับการศึกษา พบว่า การศึกษาระดับประถมศึกษา ปี 2556 มีอัตราการไม่ได้เรียนอยู่ที่ร้อยละ 13.29 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีอัตราการไม่ได้เรียนอยู่ที่ร้อยละ 5.11 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีอัตราการไม่ได้เรียนอยู่ที่ร้อยละ 27.51 และ ระดับอุดมศึกษา มีอัตราการไม่ได้เรียนอยู่ที่ร้อยละ 53.78

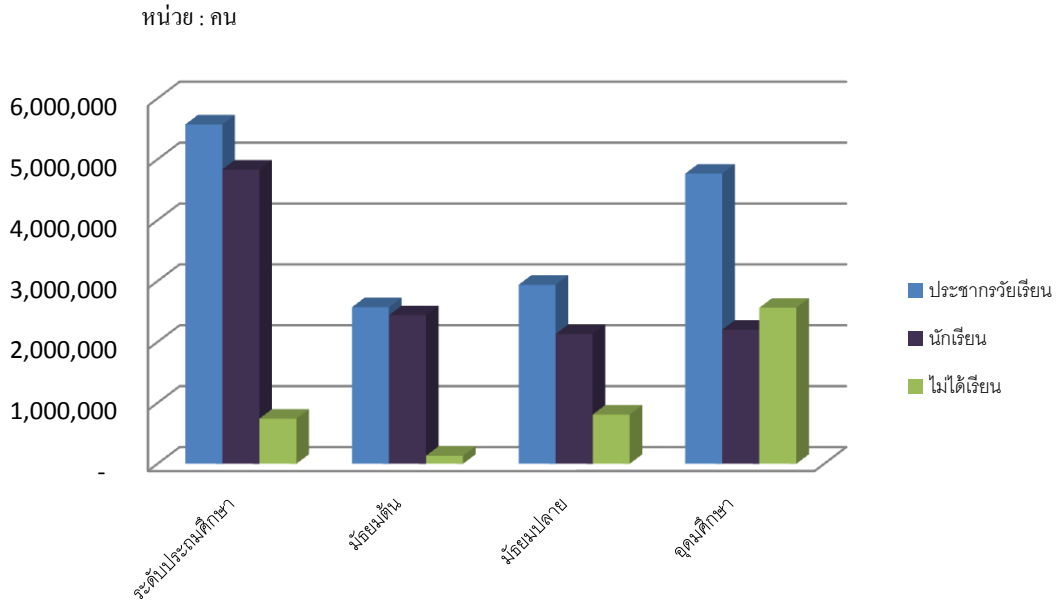

ภาพที่ 3.2 จำแนกจำนวนประชากรวัยเรียนและนักเรียนในแต่ละระดับการศึกษา

ตารางที่ 3.3 คำจำกัดความและการวัดตัวแปรสมการที่ 1

ตัวแปร	คำจำกัดความและการวัด
ตัวแปรตามสมการที่ 1	
ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการไม่ได้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของประชากร (อายุ 13-15 ปี) (nosmlow)	ตัวแปรหุ่นมีค่าเท่ากับ 1 ถ้าไม่ได้ศึกษาอยู่ในระบบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ไม่ได้เรียนต่อ) และหากมีค่าเท่ากับ 0 ถ้าได้รับการศึกษาในระดับมัธยมต้น (เรียนต่อ)
ตัวแปรตามสมการที่ 1	
1) จำนวนโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (n_mlow)	จำนวนโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัด (หน่วย: 1,000)
2) ประชากรวัยเรียน 1000 คน (อายุ 13-15 ปี) (pop1315)	จำนวนประชากรวัยเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ช่วงอายุ 13 –15 ปี (หน่วย:1,000)
3) ร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.3 มากกว่า 50 คะแนน (onet_m3)	คำนวณจาก จำนวนโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม. 3 ทั้ง 8 วิชา มากกว่า 50 คะแนน หารด้วยจำนวนโรงเรียนทั้งหมด
4) ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อประชากร (capgpp1000)	ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อประชากรวัยเรียนของแต่ละจังหวัด (หน่วย: 1,000)

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

ตัวแปร	คำจำกัดความและการวัด
5) งบประมาณกระทรวงศึกษาธิการต่อประชากร 1000 คน (capbbasic)	คำนวณจาก งบประมาณกระทรวงศึกษาหาร ด้วยจำนวนประชากรวัยเรียน (หน่วย: 1,000)
6) จังหวัดชายแดนใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) (dsouth)	ตัวแปรหุ่นมีค่าเท่ากับ 1 ถ้าเป็นจังหวัดชายแดนใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) และหากมีค่าเท่ากับ 0 ถ้าอยู่ในจังหวัดอื่นๆ

ตารางที่ 3.4 คำจำกัดความและการวัดตัวแปรสมการที่ 2

ตัวแปร	คำจำกัดความและการวัด
ตัวแปรตามสมการที่ 2	
ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการไม่ได้เรียนในระดับมัธยมศึกษาปลายของประชากร (อายุ 16-18 ปี) (nosmlow)	ตัวแปรหุ่นมีค่าเท่ากับ 1 ถ้าไม่ได้ศึกษาอยู่ในระบบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปลาย (ไม่ได้เรียนต่อ) และหากมีค่าเท่ากับ 0 ถ้าได้รับการศึกษาในระดับมัธยมปลาย (เรียนต่อ)
ตัวแปรตามสมการที่ 2	
1) จำนวนโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (n_mlow)	จำนวนโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัด(หน่วย:1,000)
2) ประชากรวัยเรียน 1000 คน (อายุ 16-18 ปี) (pop1618)	จำนวนประชากรวัยเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ช่วงอายุ 16 –18 ปี (หน่วย:1,000)
3) ร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.6 มากกว่า 50 คะแนน (onet_m6)	คำนวณจาก จำนวนโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม. 6 ทั้ง 8 วิชา มากกว่า 50 คะแนน หารด้วยจำนวนโรงเรียนทั้งหมด
4) ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อประชากร (capgpp1000)	ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อประชากรวัยเรียนของแต่ละจังหวัด (หน่วย: 1,000)
5) งบประมาณกระทรวงศึกษาธิการต่อประชากร 1000 คน (capbbasic)	คำนวณจาก งบประมาณกระทรวงศึกษาหาร ด้วยจำนวนประชากรวัยเรียน (หน่วย: 1,000)
6) จังหวัดชายแดนใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) (dsouth)	ตัวแปรหุ่นมีค่าเท่ากับ 1 ถ้าเป็นจังหวัดชายแดนใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) และหากมีค่าเท่ากับ 0 ถ้าอยู่ในจังหวัดอื่นๆ

บทที่ 4

ผลการศึกษา

4.1 การวิเคราะห์เชิงสถิติพรรณนา

ในส่วนแรกจะทำการวิเคราะห์ภาพรวมการศึกษาของประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลทางสถิติจากสำนักงานเลขากระทรวงศึกษาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์สำนักงบประมาณและสำนักงานสถิติแห่งชาติเพื่อนำมาวิเคราะห์ให้เข้าใจถึงสภาพการศึกษาเบื้องต้นของประเทศไทยโดยพิจารณาตัวชี้วัดทางการศึกษาที่สะท้อนคุณภาพและประสิทธิภาพทางการศึกษา โอกาสทางการศึกษา ความสามารถทางการแข่งขันและประสิทธิภาพการใช้งบประมาณ เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการพัฒนาการศึกษาของจังหวัดและดัดแปลงข้อมูลตัวชี้วัดทั้ง 4 ด้าน คือ ตัวชี้วัดด้านคุณภาพและประสิทธิภาพทางการศึกษาตัวชี้วัดด้านโอกาสทางการศึกษาตัวชี้วัดด้านความสามารถทางการแข่งขัน และตัวชี้วัดด้านงบประมาณทางการศึกษา เพื่อนำมาวิเคราะห์ให้เข้าใจถึงสภาพการศึกษาเบื้องต้นของประเทศไทยในปัจจุบันว่าเป็นอย่างไร

หากพิจารณาถึงการดำเนินนโยบายต่างๆของรัฐบาลที่มุ่งเน้นให้เกิดความเท่าเทียมกันในทุกภูมิภาคของประเทศไทยเพื่อยกคุณภาพชีวิตของประชากรไทยให้สูงขึ้นนั้น น่าจะมีผลทำให้เด็กมีโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่เท่าเทียมกันในทุกจังหวัด จากการดำเนินนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐาน “นโยบายเรียนฟรี 15 ปี” ครอบคลุมการศึกษาตั้งแต่อนุบาล-มัธยมศึกษาตอนปลาย โดยรัฐบาลให้การอุดหนุนค่าเล่าเรียนต่อหัวนักเรียน เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายการศึกษาของครัวเรือนเพื่อมุ่งเน้นให้ครัวเรือนยากจนมีโอกาสได้เข้าเรียนอย่างทั่วถึง แต่ในสภาพที่เป็นจริงปัญหาจากการดำเนินนโยบายดังกล่าวที่อาจจะยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ยังพบว่าครัวเรือนยังคงต้องเสียค่าใช้จ่ายทางการศึกษาทั้งสถานศึกษาของรัฐและเอกชนที่อยู่ในโครงการ หรือกล่าวได้ว่า “โครงการเรียนฟรีนั้นไม่ฟรีจริง” ทำให้ครัวเรือนที่ยากจนบางส่วนยังไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาได้พร้อมทั้งปัจจัยทางสภาพแวดล้อมในครอบครัว ทำให้ยังมีประชากรบางกลุ่มที่จำเป็นต้องออกจากระบบการศึกษาหรืออาจจะไม่ได้รับการศึกษาตั้งแต่ต้น ทำให้ไม่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำของการศึกษา ได้แสดงให้เห็นจากข้อมูลทางสถิติดังนี้

4.1.1 ตัวชี้วัดด้านคุณภาพและประสิทธิภาพทางการศึกษา

การดำเนินนโยบายการศึกษาที่ผ่านมาจะทำให้ประชากรไทยได้รับการศึกษาที่เพิ่มขึ้น แต่หากพิจารณาถึงคะแนนผลสัมฤทธิ์การศึกษาของเด็ก ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-NET) เห็นถึงความแตกต่างของคุณภาพทางการศึกษาของแต่ละโรงเรียน ซึ่งเป็นตัวชี้วัดเชิงปริมาณที่สามารถบ่งชี้ถึงคุณภาพและประสิทธิภาพการศึกษา สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของคุณภาพการศึกษาแต่ละจังหวัดทำให้หน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการวางเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาการศึกษาเพื่อยกระดับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของประชากรไทยให้เพิ่มมากขึ้น

การศึกษาในครั้งนี้จะพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา O-NET โดยนำเสนอข้อมูลภาพรวมของจำนวนโรงเรียนแต่ละจังหวัดที่คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์มากกว่า 50 คะแนน พบว่า ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยมากกว่า 50 คะแนน กระจายอยู่ในหลายจังหวัด แต่ในระดับการมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 มีน้อยมาก แสดงถึงความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการศึกษาแต่ละจังหวัดที่ทำให้ผลผลิตทางการศึกษาแตกต่างกันในแต่ละจังหวัด

เมื่อพิจารณาผลคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา O-NET ของแต่ละระดับการศึกษา พบว่า

1) ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนโรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ย O-NET มากกว่า 50 คะแนน มากที่สุด คือ จังหวัดยโสธร ร้อยละ 53.83 รองลงมาเป็นจังหวัดลำพูน ร้อยละ 35.37 จังหวัดนนทบุรี ร้อยละ 34.55 และจังหวัดที่โรงเรียนมีคะแนนเฉลี่ย O-NET น้อยกว่าร้อยละ 10 มีถึง 32 จังหวัด กระจายอยู่ทั่วประเทศไทย

2) ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวนโรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ย O-NET มากกว่า 50 คะแนนมากที่สุด คือจังหวัด ยโสธร ร้อยละ 12.69 รองลงมาเป็นกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 10.68 และจังหวัดนครพนม ร้อยละ 10.49 และจังหวัดที่โรงเรียนมีคะแนนเฉลี่ย O-NET น้อยกว่า 50 คะแนน หรือมีไม่ถึงร้อยละ 1 มีจำนวน 22 จังหวัด กระจายอยู่ทั่วประเทศไทย

3) ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนโรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ย O-NET มากกว่า 50 คะแนนมากที่สุด คือ กรุงเทพมหานคร ร้อยละ 9.36 รองลงมาคือจังหวัดนครปฐม ร้อยละ 8.51 และจังหวัดที่โรงเรียนมีคะแนนเฉลี่ย O-NET น้อยกว่า 50 คะแนน หรือมีไม่ถึงร้อยละ 1 มีจำนวน 62 จังหวัด กระจายอยู่ทั่วประเทศไทย

ผลจากการศึกษาเป็นที่น่าสังเกตว่า จังหวัดยโสธรเป็นจังหวัดที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่สูง แต่ในทางกลับกันมีจำนวนร้อยละของโรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ย O-NET มากกว่า 50 คะแนน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 มากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งทั้งสองระดับ อาจจะเป็นไปได้ที่ผู้บริหารสถานศึกษามีความทุ่มเทและเอาใจใส่การสอบแข่งขันของนักเรียนในจังหวัดเพื่อหวังที่จะยกระดับการศึกษาและคุณภาพชีวิตของประชากรจังหวัดยโสธรให้ดีขึ้น

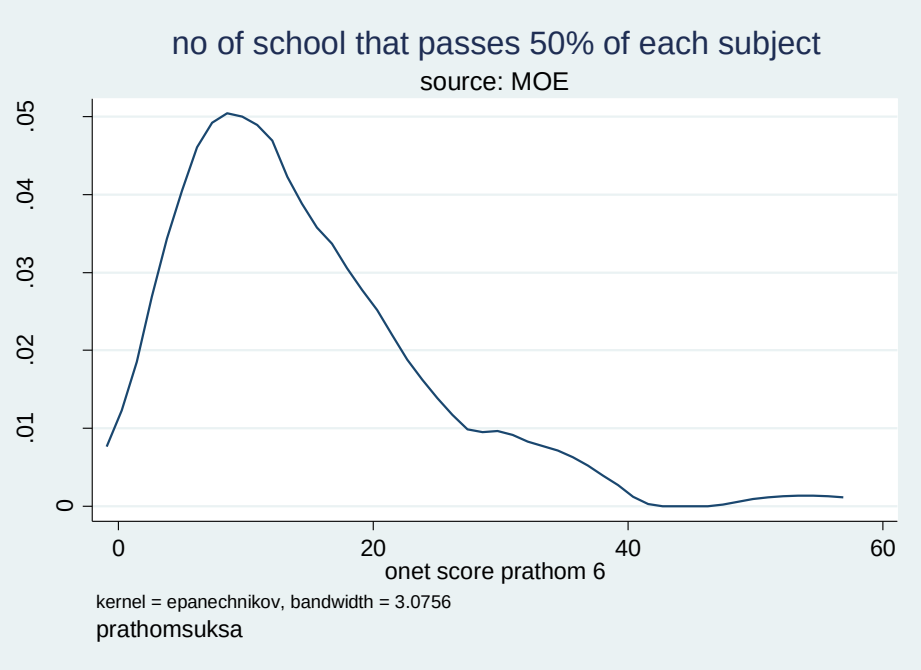

ภาพที่ 4.1 ลักษณะการกระจายของร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ป.6 มากกว่า 50 คะแนน ปีการศึกษา 2556

นอกจากนี้หากพิจารณาการกระจายของร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ป.6 มากกว่า 50 คะแนน ปีการศึกษา 2556 จะพบว่าจังหวัดที่มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่า 50 นั้นมีจำนวนน้อยมาก โดยส่วนใหญ่จะเป็นจังหวัดที่มีร้อยละของจำนวนโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยมากกว่า 50 คะแนนอยู่ร้อยละ 14.23 ซึ่งสะท้อนถึงความมีประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนในแต่ละจังหวัดที่ผลิตคุณภาพการศึกษาที่แตกต่างกันแสดงให้เห็นว่ามีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษารายจังหวัดในประเทศไทยจริง

ตารางที่ 4.1 แสดงข้อมูลร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ป.6 มากกว่าร้อยละ 50 คะแนน ปีการศึกษา 2556 โดยที่จังหวัดที่มีจำนวนโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ป.6 มากกว่า 50 คะแนน มากที่สุด คือ จังหวัดยโสธร ร้อยละ 53.83 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมดในจังหวัด รองลงมาเป็นจังหวัดลำพูน ร้อยละ 35.37 จังหวัดนนทบุรี ร้อยละ 34.55 และน้อยที่สุด คือ จังหวัดหนองคาย ร้อยละ 2.14

ตารางที่ 4.1 ร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ป.6 มากกว่า 50 คะแนน ปีการศึกษา 2556

จังหวัด	ร้อยละ	จังหวัด	ร้อยละ	จังหวัด	ร้อยละ
ยโสธร	53.83	ชลบุรี	15.82	พิษณุโลก	8.33
ลำพูน	35.37	ชัยภูมิ	15.72	อุทัยธานี	8.30
นนทบุรี	34.55	บึงกาฬ	15.38	นครนายก	8.28
กรุงเทพมหานคร	33.89	ชุมพร	15.15	พระนครศรีอยุธยา	8.00
ร้อยเอ็ด	33.46	สงขลา	14.68	ฉะเชิงเทรา	7.93
พัทลุง	31.06	สุราษฎร์ธานี	14.13	เพชรบูรณ์	7.45
สกลนคร	29.05	สุพรรณบุรี	14.02	ชัยนาท	7.22
แพร่	26.67	ตาก	13.78	นครราชสีมา	6.98
พะเยา	25.78	อุบลราชธานี	13.75	สิงห์บุรี	6.92
สมุทรปราการ	25.35	เชียงใหม่	13.00	กาญจนบุรี	6.80
น่าน	24.72	เพชรบุรี	12.05	ศรีสะเกษ	6.42
นครพนม	23.38	สุโขทัย	11.83	แม่ฮ่องสอน	6.35
ปทุมธานี	21.74	ระนอง	11.83	มหาสารคาม	6.26
สมุทรสงคราม	21.74	นครศรีธรรมราช	11.65	หนองบัวลำภู	6.21
ระยอง	20.52	นครสวรรค์	11.58	กำแพงเพชร	6.13
ตราด	20.51	ตรัง	11.36	กาฬสินธุ์	6.08
ภูเก็ต	20.27	สุรินทร์	11.10	บุรีรัมย์	4.99
นครปฐม	19.80	อุตรดิตถ์	10.45	สตูล	3.78
อุดรธานี	19.48	ราชบุรี	10.19	สระแก้ว	3.73
ลำปาง	18.44	นราธิวาส	9.79	เลย	3.72
เชียงราย	18.00	กระบี่	9.28	ยะลา	3.27
จันทบุรี	17.78	ขอนแก่น	8.89	อำนาจเจริญ	3.05
พังงา	17.47	ลพบุรี	8.66	ปัตตานี	2.80
สมุทรสาคร	16.79	อ่างทอง	8.59	มุกดาหาร	2.43
ประจวบคีรีขันธ์	16.79	สระบุรี	8.41	หนองคาย	2.14
พิจิตร	15.93	ปราจีนบุรี	8.37		

แหล่งที่มา: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558.

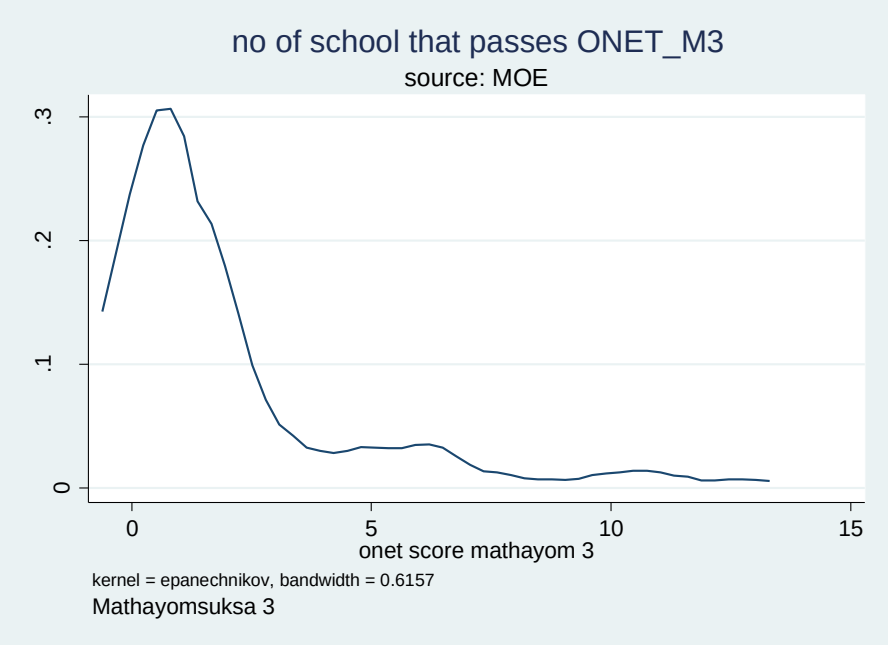

ภาพที่ 4.2 ลักษณะการกระจายของร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.3 มากกว่า 50 คะแนน ปีการศึกษา 2556

หากพิจารณาการกระจายของร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบO-NET ม.3 มากกว่า 50 คะแนน ปีการศึกษา 2556 จะพบว่าจำนวนร้อยละของโรงเรียนในจังหวัดที่เกินร้อยละ 10 นั้นมีจำนวนน้อยมาก สะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้อยู่ยังไม่มีประสิทธิภาพในการจัดศึกษาขั้นพื้นฐานโดยจะเห็นได้ว่ายังมีอีกหลายจังหวัดที่ไม่มีโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยจากคะแนนเฉลี่ย 8 วิชา ไม่ถึง 50 คะแนนกระจายอยู่ทั่วประเทศ

ผลจากการศึกษาสะท้อนให้ทราบว่าคะแนน O-NET ที่ต่ำแสดงถึงความไม่มีประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนอาจจะเกิดจากปัญหาของคุณภาพของครูที่ไม่ตรงสาย หรือปัญหาการออกข้อสอบที่ไม่ตรงกับหลักสูตรทำให้ผลคะแนนเฉลี่ยไม่ถึง 50 คะแนน สะท้อนถึงข้อบกพร่องของการศึกษาไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่รัฐบาลควรพัฒนาหลักสูตรการศึกษาไทยต่อไป

ตารางที่ 4.2 แสดงข้อมูลร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.3 มากกว่าร้อยละ 50 คะแนน ปีการศึกษา 2556 โดยที่จังหวัดที่มีจำนวนโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.3 มากกว่า 50 คะแนน มากที่สุด คือ จังหวัดยโสธร ร้อยละ 12.69 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมดในจังหวัด รองลงมาเป็นกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 10.68 และจังหวัดนครพนม ร้อยละ10.49 โดยมี 22 จังหวัดที่ทุกโรงเรียนมีคะแนนต่ำกว่า 50 คะแนน

ตารางที่ 4.2 ร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.3 มากกว่า 50 คะแนน ปีการศึกษา 2556

จังหวัด	ร้อยละ	จังหวัด	ร้อยละ	จังหวัด	ร้อยละ
ยโสธร	12.69	ตาก	1.59	กาฬสินธุ์	0.43
กรุงเทพมหานคร	10.68	นราธิวาส	1.59	เพชรบูรณ์	0.41
นครพนม	10.49	พิจิตร	1.57	สุรินทร์	0.32
ร้อยเอ็ด	8.65	ปัตตานี	1.50	กาญจนบุรี	0.00
นครปฐม	7.00	ศรีสะเกษ	1.43	กำแพงเพชร	0.00
อุดรธานี	6.69	พิษณุโลก	1.39	ชัยนาท	0.00
นนทบุรี	6.02	สตูล	1.33	ชุมพร	0.00
ภูเก็ต	5.88	อุทัยธานี	1.30	ตราด	0.00
นครนายก	5.56	ระยอง	1.25	บุรีรัมย์	0.00
สกลนคร	5.53	จันทบุรี	1.15	ประจวบคีรีขันธ์	0.00
สมุทรปราการ	4.40	มุกดาหาร	1.12	ปราจีนบุรี	0.00
ชลบุรี	4.30	แพร่	1.11	พังงา	0.00
กระบี่	3.85	นครศรีธรรมราช	1.10	แม่ฮ่องสอน	0.00
เพชรบุรี	3.70	สุราษฎร์ธานี	1.10	ระนอง	0.00
สงขลา	2.91	ยะลา	1.08	ลำพูน	0.00
บึงกาฬ	2.50	พัทลุง	1.06	สมุทรสงคราม	0.00
ขอนแก่น	2.36	นครสวรรค์	1.03	สระแก้ว	0.00
สระบุรี	2.30	พะเยา	1.03	สิงห์บุรี	0.00
ชัยภูมิ	2.22	เชียงราย	0.79	สุโขทัย	0.00
อุบลราชธานี	2.20	ลำปาง	0.76	สุพรรณบุรี	0.00
ตรัง	2.13	น่าน	0.72	หนองคาย	0.00
ปทุมธานี	2.00	ฉะเชิงเทรา	0.71	หนองบัวลำภู	0.00
เชียงใหม่	1.77	พระนครศรีอยุธยา	0.65	อ่างทอง	0.00
สมุทรสาคร	1.75	เลย	0.61	อำนาจเจริญ	0.00
ราชบุรี	1.68	นครราชสีมา	0.52	อุตรดิตถ์	0.00
ลพบุรี	1.61	มหาสารคาม	0.52		

แหล่งที่มา: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558.

หากพิจารณาร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ป.6 มากกว่า 50 คะแนน ปีการศึกษา 2556 เทียบกับ ร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.3 มากกว่า 50 คะแนน ปีการศึกษา 2556 จากภาพที่ 4.3 พบว่า จังหวัดหลายจังหวัดโดยส่วนใหญ่มีจำนวนโรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ในระดับ ป.6 และ ม.3 ในทิศทางเดียวกัน นั้นคือ จังหวัดโดยส่วนใหญ่ของประเทศมีร้อยละของจำนวนโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ โดยค่าเฉลี่ยร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ป.6 มากกว่า 50 คะแนน มีค่าเท่ากับร้อยละ 14.23 และค่าเฉลี่ยร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.3 มากกว่า 50 คะแนน มีค่าเท่ากับร้อยละ 1.95 เป็นที่น่าสนใจว่ามีเพียง 4 จังหวัดที่มีร้อยละของจำนวนโรงเรียนที่มีผลคะแนนสอบสูงกว่าจังหวัดอื่นทั้งสองระดับการศึกษา เช่น ยโสธร กรุงเทพ ร้อยเอ็ด และนครพนม ซึ่งอาจจะเกิดจากความทุ่มเทของบุคลากรประจำโรงเรียนที่สนับสนุนและให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมของการสอบแข่งขันทำให้มีจำนวนโรงเรียนที่ผ่านคะแนนเฉลี่ยผลการสอบมากกว่า 50 คะแนนมากกว่าจังหวัดอื่นๆ

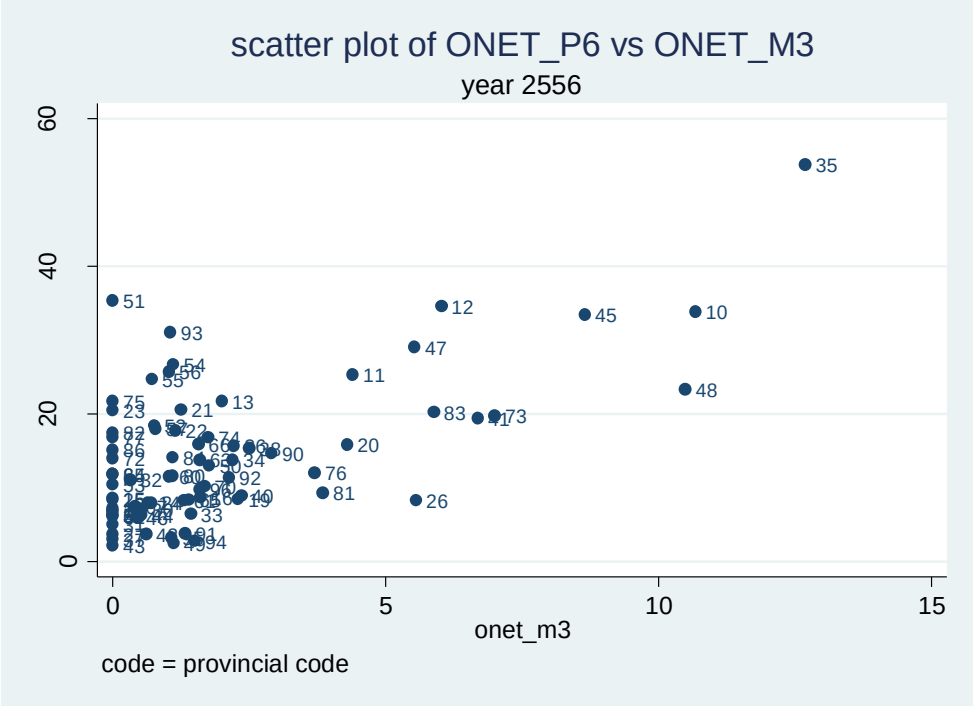

ภาพที่ 4.3 ลักษณะการกระจายของร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ป.6 มากกว่า 50 คะแนน เทียบกับ ร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.3 มากกว่า 50 คะแนน ปีการศึกษา 2556

เมื่อพิจารณาร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET มากกว่า 50 คะแนน ปีการศึกษา 2556 .ในระดับภูมิภาค จากภาพที่ 4.4 พบว่า กรุงเทพมหานครมีร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ป.6 มากกว่า 50 คะแนน มีค่าเฉลี่ยที่ร้อยละ 33.89 และคะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.3 มีค่าเฉลี่ยที่ร้อยละ 10.68 ภาคกลางมีร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ป.6 มากกว่า 50 คะแนน มีค่าเฉลี่ยที่ร้อยละ 14.02 และคะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.3 มีค่าเฉลี่ยที่ร้อยละ 1.76 ภาคเหนือ มีร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ป.6 มากกว่า 50 คะแนน มีค่าเฉลี่ยที่ร้อยละ 15.42 และคะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.3 มีค่าเฉลี่ยที่ร้อยละ 0.79 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ป.6 มากกว่า 50 คะแนน มีค่าเฉลี่ยที่ร้อยละ13.62 และคะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.3 มีค่าเฉลี่ยที่ร้อยละ 2.91 และภาคใต้มีร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ป.6 มากกว่า 50 คะแนน มีค่าเฉลี่ยที่ร้อยละ12.61 และคะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.3 มีค่าเฉลี่ยที่ร้อยละ 1.68

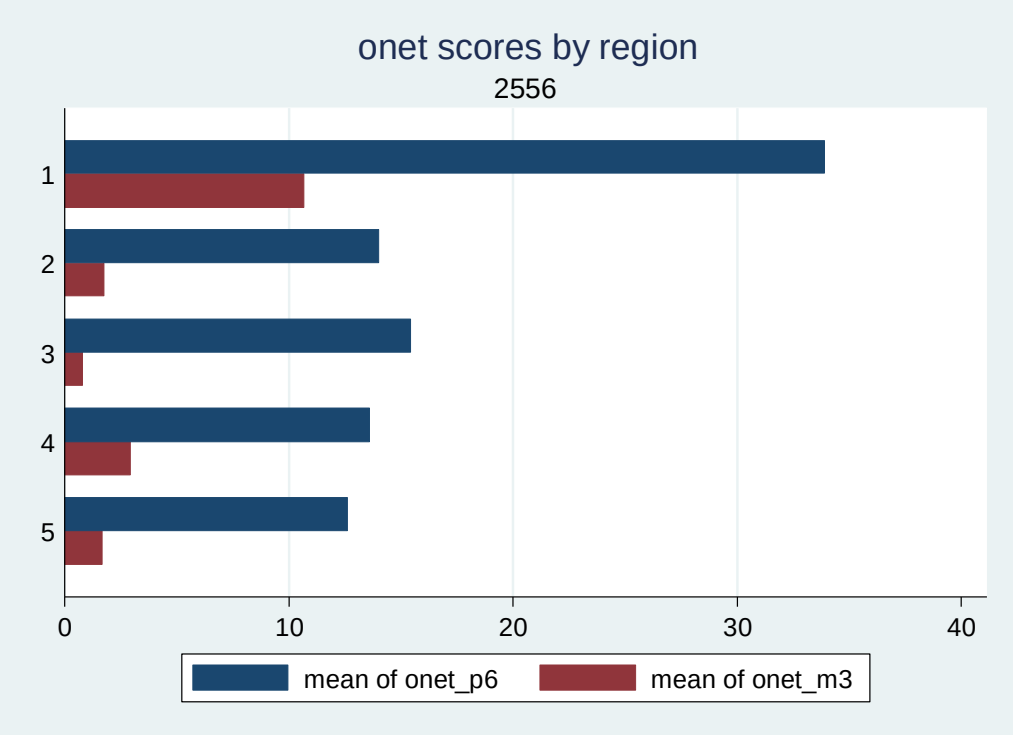

ภาพที่ 4.4 แผนภูมิแสดงร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ป.6 เทียบกับร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.3 ปีการศึกษา 2556

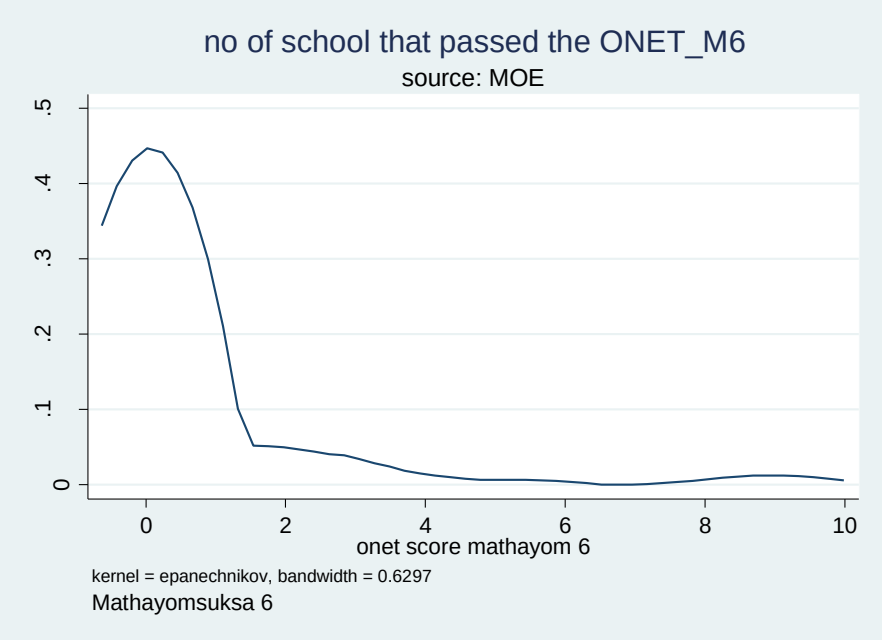

ภาพที่ 4.5 ลักษณะการกระจายของร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.6 มากกว่า 50 คะแนน ปีการศึกษา 2556

หากพิจารณาการกระจายของร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.6 มากกว่า 50 คะแนน ปีการศึกษา 2556 จะพบว่าไม่มีจังหวัดใดมีร้อยละของจำนวนโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยมากกว่า 50 คะแนน เกินร้อยละ 10 โดยค่าเฉลี่ยของร้อยละจำนวนโรงเรียนที่คะแนนมากกว่า 50 กระจายอยู่ทั่วประเทศ มีไม่ถึงร้อยละ 1

จากผลการศึกษาพบข้อสังเกตบางประการจากร้อยละของจำนวนโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-net ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลายจังหวัดมีไม่ถึงร้อยละ 1 อาจจะเกิดจากตัวข้อสอบที่มีความไม่เหมาะสมกับหลักสูตรการเรียนการสอนของไทย หรือเรียกได้ว่า “ข้อสอบสวนทางกับหลักสูตร” (สมพงษ์ จิตระดับ, 2557) สะท้อนให้เห็นว่าการสอนกับการสอบวัดไม่สัมพันธ์กัน ทำให้คะแนนออกมาแค่ประมาณ 20-30%

ตารางที่ 4.3แสดงข้อมูลร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.6 มากกว่าร้อยละ 50 คะแนน ปีการศึกษา 2556 โดยที่จังหวัดที่มีจำนวนโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.6 มากกว่า 50 คะแนน มากที่สุด คือ กรุงเทพมหานคร ร้อยละ 9.36 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมดในจังหวัด รองลงมาคือ นครปฐม ร้อยละ 8.51 และจังหวัดตรังร้อยละ 5.13 โดยมี 62 จังหวัดที่ทุกโรงเรียนมีคะแนนต่ำกว่า 50 คะแนน

ตารางที่ 4.3 ร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.6 มากกว่า 50 คะแนน ปีการศึกษา 2556

จังหวัด	ร้อยละ	จังหวัด	ร้อยละ	จังหวัด	ร้อยละ
กรุงเทพมหานคร	9.36	ตราด	0.00	ราชบุรี	0.00
นครปฐม	8.51	ตาก	0.00	ลพบุรี	0.00
ตรัง	5.13	นครนายก	0.00	ลำปาง	0.00
สงขลา	3.30	นครพนม	0.00	ลำพูน	0.00
มุกดาหาร	3.23	นนทบุรี	0.00	เลย	0.00
พระนครศรีอยุธยา	2.70	นราธิวาส	0.00	ศรีสะเกษ	0.00
ปทุมธานี	2.56	น่าน	0.00	สกลนคร	0.00
เชียงใหม่	2.30	บึงกาฬ	0.00	สตูล	0.00
พิษณุโลก	1.89	บุรีรัมย์	0.00	สมุทรปราการ	0.00
นครสวรรค์	1.79	ประจวบคีรีขันธ์	0.00	สมุทรสงคราม	0.00
ปัตตานี	1.22	ปราจีนบุรี	0.00	สมุทรสาคร	0.00
อุดรธานี	1.10	พะเยา	0.00	สระแก้ว	0.00
นครศรีธรรมราช	1.08	พังงา	0.00	สระบุรี	0.00
ขอนแก่น	0.77	พัทลุง	0.00	สิงห์บุรี	0.00
นครราชสีมา	0.70	พิจิตร	0.00	สุโขทัย	0.00
กระบี่	0.00	เพชรบุรี	0.00	สุพรรณบุรี	0.00
กาญจนบุรี	0.00	เพชรบูรณ์	0.00	สุราษฎร์ธานี	0.00
กาฬสินธุ์	0.00	แพร่	0.00	สุรินทร์	0.00
กำแพงเพชร	0.00	ภูเก็ต	0.00	หนองคาย	0.00
จันทบุรี	0.00	มหาสารคาม	0.00	หนองบัวลำภู	0.00
ฉะเชิงเทรา	0.00	แม่ฮ่องสอน	0.00	อ่างทอง	0.00
ชลบุรี	0.00	ยโสธร	0.00	อำนาจเจริญ	0.00
ชัยนาท	0.00	ยะลา	0.00	อุตรดิตถ์	0.00
ชัยภูมิ	0.00	ร้อยเอ็ด	0.00	อุทัยธานี	0.00
ชุมพร	0.00	ระนอง	0.00	อุบลราชธานี	0.00
เชียงราย	0.00	ระยอง	0.00		

แหล่งที่มา: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558.

4.1.2 ตัวชี้วัดด้านโอกาสทางการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ปี 2542 มาตราที่ 16 ระบุว่า “การศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย การศึกษาซึ่งจัดไม่น้อยกว่า 12 ปี ก่อนระดับอุดมศึกษา”ซึ่งรัฐมีหน้าที่จัดการศึกษาให้ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพที่เท่าเทียมกันโดยไม่มีค่าใช้จ่าย ทำให้กลุ่มคนรวยและกลุ่มคนจนมีโอกาสที่จะได้รับการศึกษาได้อย่างเท่าเทียมกัน เพื่อลดช่วงว่างทางสังคม เหตุผลส่วนหนึ่งที่ทำให้อัตราการเข้าเรียนในระดับต่างๆสูงขึ้นอาจเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงกฎหมายการศึกษา แต่จากข้อมูลเชิงประจักษ์ก็สะท้อนให้เห็นว่ายังคงมีประชากรวัยเรียนอยู่จำนวนหนึ่งที่ยังคงไม่ได้เข้าเรียนในระบบการศึกษา ในปีการศึกษา 2556 ซึ่งเห็นได้จากอัตราการเข้าเรียนในแต่ละระดับการศึกษาที่มีความแตกต่างกันในแต่ละจังหวัด สะท้อนการกระจายโอกาสทางการศึกษาในแต่ละจังหวัดที่จะนำไปสู่การวางแผนจัดสรรการเข้าเรียนในแต่ละพื้นที่ให้เหมาะสม ภาพรวมการศึกษาขั้นพื้นฐานและจำแนกตามระดับการศึกษา ได้ดังนี้

พิจารณาภาพรวมอัตราการเข้าเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (อายุ 6 - 18 ปี) ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ประชากรไทยทุกคนมีความเท่าเทียมกันในโอกาสในการเข้าถึงศึกษาจากรัฐอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ จากตารางที่ 4.4 พบว่าอัตราการเข้าเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศเฉลี่ยร้อยละ 83.95 ซึ่งมีจำนวน 31 จังหวัดที่มีอัตราการเข้าเรียนมากกว่าค่าเฉลี่ยทั้งประเทศโดยที่ผลจากการศึกษาพบว่าจะอยู่ในภาคกลางโดยส่วนใหญ่และรองลงมาเป็นภาคเหนือ จังหวัดที่มีอัตราการเข้าเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มากกว่าร้อยละ 100 มี 2 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานครและเชียงใหม่ และผลจากการศึกษาพบว่ามีจำนวน 46 จังหวัดมากเกินกว่าครึ่งประเทศที่มีอัตราการเข้าเรียนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยการเข้าถึงการศึกษาทั้งประเทศ โดยส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้

จากการศึกษาพบว่าอัตราการเข้าเรียนที่มากกว่าร้อยละ 100 เนื่องจากมีเด็กจากจังหวัดอื่นเข้ามารับการศึกษาในจังหวัดนั้น เนื่องจากการย้ายถิ่นฐานด้วยเหตุผลต่างๆ ส่งผลทำให้อัตราการเข้าเรียนบางจังหวัดเกินร้อยละ 100 และบางจังหวัดมีไม่ถึงร้อยละ 100 ซึ่งชี้ให้เห็นถึงคุณภาพการศึกษาที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่

เมื่อพิจารณาจำแนกแต่ละช่วงชั้นของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า

1) อัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา (อายุ 6-12 ปี) ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับที่รัฐต้องจัดการศึกษาให้เด็กทุกคนจากตารางที่ 4.5 พบว่าภาพรวมของประเทศอยู่ที่ร้อยละ 86.52 โดยมี 5 จังหวัดที่สามารถจัดการศึกษาได้เกินร้อยละ 100 คือ เชียงใหม่ เชียงราย กรุงเทพมหานคร แม่ฮ่องสอน และตราด พบว่ามีจำนวน 30 จังหวัดที่มีการเข้าเรียนในระดับประถมศึกษามากกว่าค่าเฉลี่ยทั้งประเทศจำนวน 30 จังหวัด ส่วนใหญ่อยู่ในภาคกลาง ภาคเหนือและภาคใต้ จากการศึกษาพบว่ามีอีก 47 จังหวัด ที่มีอัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษาต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั้งประเทศมากที่สุด คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคกลางตามลำดับ

2) อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (อายุ 13 - 15 ปี) ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับที่รัฐต้องจัดการศึกษาให้เด็กทุกคนจากตารางที่ 4.6 พบว่าภาพรวมของประเทศอยู่ที่ร้อยละ 93.94 โดยมีจำนวน 16 จังหวัดที่สามารถจัดการศึกษาได้เกินร้อยละ 100 ส่วนใหญ่อยู่ในภาคกลางและภาคเหนือตอนบน คือ นครปฐมเชียงใหม่กรุงเทพมหานครสิงห์บุรีอ่างทองระยองชลบุรีเพชรบุรีลำปางลำพูนปราจีนบุรีลพบุรี และราชบุรีจากการศึกษาพบว่า 61 จังหวัด มีอัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาไม่ถึงร้อยละ 100 กระจายอยู่ทั่วประเทศมากที่สุดที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือรองลงมาคือภาคใต้ต่ำสุดคือจังหวัดนราธิวาส ที่มีอัตราการเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 76.64

3) อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวะศึกษา (อายุ 16-18 ปี) เป็นระดับการศึกษาที่เน้นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน สนองตอบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนทั้งด้านวิชาการ และวิชาชีพตลอดจนมีทักษะการประกอบอาชีพเป็นแรงงานระดับฝีมือหรือเพื่อการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา หรืออาจเข้าสู่ตลาดแรงงาน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือประเภทสามัญศึกษาและประเภทอาชีวศึกษา จากตารางที่ 4.9 พบว่าภาพรวมค่าเฉลี่ยอัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวะ ร้อยละ 69.97 สูงสุด คือ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 107.26 และน้อยที่สุด คือ จังหวัดนราธิวาส ร้อยละ 44.65 โดยแบ่งเป็นประเภทสามัญศึกษาภาพรวมค่าเฉลี่ยร้อยละ 47.12 สูงสุด คือ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 65.24 และน้อยที่สุด คือ จังหวัดสมุทรสาคร ร้อยละ 28.20 ตามตารางที่ 4.7 ส่วนประเภทอาชีวศึกษาภาพรวมค่าเฉลี่ยร้อยละ 22.85 สูงสุด คือ จังหวัดนครนายก ร้อยละ 62.80 และน้อยที่สุด คือ จังหวัดนราธิวาส ร้อยละ 1.81 ตามตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.4 อัตราการเข้าเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (อายุ 6 - 18 ปี) ปีการศึกษา 2556

จังหวัด	ร้อยละ	จังหวัด	ร้อยละ	จังหวัด	ร้อยละ
กรุงเทพมหานคร	104.54	ภูเก็ต	86.08	อุดรธานี	80.09
เชียงใหม่	101.74	สระบุรี	85.88	เลย	79.88
สิงห์บุรี	95.71	ระนอง	84.37	ปัตตานี	79.81
นครนายก	95.66	พะเยา	84.08	สุโขทัย	79.77
ระยอง	95.29	พังงา	84.01	มุกดาหาร	79.74
นครปฐม	94.74	ชุมพร	83.68	พิจิตร	79.65
ชลบุรี	94.14	พิษณุโลก	83.07	ศรีสะเกษ	79.63
เชียงราย	93.33	หนองคาย	83.04	นครพนม	79.62
ลำพูน	92.17	นครราชสีมา	82.83	สุรินทร์	79.57
ลพบุรี	91.61	สุราษฎร์ธานี	82.66	ชัยนาท	78.84
พระนครศรีอยุธยา	91.21	นครศรีธรรมราช	82.43	มหาสารคาม	78.78
ลำปาง	91.00	ตาก	82.26	ร้อยเอ็ด	78.48
อ่างทอง	90.51	ตรัง	82.13	บุรีรัมย์	78.12
เพชรบุรี	90.41	สมุทรปราการ	81.88	สมุทรสาคร	78.09
ปราจีนบุรี	90.29	สงขลา	81.75	สระแก้ว	77.92
ราชบุรี	90.23	นครสวรรค์	81.34	ยะลา	77.82
ตราด	90.13	นนทบุรี	81.27	สตูล	77.69
ฉะเชิงเทรา	89.44	พัทลุง	81.03	ปทุมธานี	77.33
แม่ฮ่องสอน	87.94	สุพรรณบุรี	80.84	อุบลราชธานี	77.21
สมุทรสงคราม	87.55	ยโสธร	80.77	เพชรบูรณ์	77.13
แพร่	87.53	กระบี่	80.42	ชัยภูมิ	76.78
กาญจนบุรี	87.37	อุตรดิตถ์	80.42	หนองบัวลำภู	75.84
จันทบุรี	87.33	กาฬสินธุ์	80.39	กำแพงเพชร	75.11
น่าน	86.91	อุทัยธานี	80.38	นราธิวาส	74.04
ขอนแก่น	86.46	อำนาจเจริญ	80.27	บึงกาฬ	70.24
ประจวบคีรีขันธ์	86.45	สกลนคร	80.24		

แหล่งที่มา: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ม.ป.ป.

ตารางที่ 4.5 อัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา (อายุ 6 - 12 ปี) ปีการศึกษา 2556

จังหวัด	ร้อยละ	จังหวัด	ร้อยละ	จังหวัด	ร้อยละ
เชียงใหม่	105.33	สุราษฎร์ธานี	88.01	นครพนม	82.05
เชียงราย	100.90	ลำพูน	87.67	เลย	81.83
กรุงเทพมหานคร	100.71	สมุทรปราการ	87.41	ชัยนาท	81.47
แม่ฮ่องสอน	100.69	ภูเก็ต	87.41	บุรีรัมย์	81.40
ตราด	100.67	นราธิวาส	86.16	พัทลุง	81.30
กาญจนบุรี	99.32	สงขลา	85.94	สุโขทัย	81.17
ระยอง	98.05	เพชรบุรี	85.91	สุรินทร์	81.13
ระนอง	97.59	ตรัง	85.86	ชัยภูมิ	81.13
สิงห์บุรี	96.79	กระบี่	85.76	ศรีสะเกษ	80.76
นครปฐม	95.48	ลำปาง	85.33	สตูล	80.58
พระนครศรีอยุธยา	95.43	อุทัยธานี	85.27	กำแพงเพชร	80.46
ราชบุรี	95.23	สุพรรณบุรี	84.51	อุดรธานี	80.38
ตาก	94.49	นครศรีธรรมราช	84.44	อุบลราชธานี	80.28
จันทบุรี	93.95	แพร่	84.34	สกลนคร	80.24
พังงา	93.01	น่าน	84.34	ปทุมธานี	80.14
ประจวบคีรีขันธ์	92.49	นนทบุรี	84.16	เพชรบูรณ์	79.61
สมุทรสาคร	91.96	ยะลา	84.04	อำนาจเจริญ	79.47
ชลบุรี	91.22	นครสวรรค์	83.85	กาฬสินธุ์	79.36
ฉะเชิงเทรา	91.15	นครราชสีมา	83.44	อุตรดิตถ์	79.31
อ่างทอง	90.36	สระแก้ว	82.78	หนองคาย	79.26
ปราจีนบุรี	89.98	พิษณุโลก	82.62	มหาสารคาม	78.99
สมุทรสงคราม	89.94	พิจิตร	82.48	หนองบัวลำภู	78.77
ชุมพร	89.55	พะเยา	82.48	ปัตตานี	78.53
นครนายก	89.50	มุกดาหาร	82.41	ร้อยเอ็ด	76.54
สระบุรี	88.84	ยโสธร	82.26	บึงกาฬ	75.32
ลพบุรี	88.77	ขอนแก่น	82.23		

แหล่งที่มา: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ม.ป.ป.

ตารางที่ 4.6 อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (อายุ 13 – 15 ปี) ปีการศึกษา 2556

จังหวัด	ร้อยละ	จังหวัด	ร้อยละ	จังหวัด	ร้อยละ
นครปฐม	114.47	ชุมพร	94.98	สกลนคร	90.12
เชียงใหม่	114.05	พัทลุง	94.96	นนทบุรี	90.06
กรุงเทพมหานคร	109.32	นครสวรรค์	94.90	นครพนม	89.96
สิงห์บุรี	106.42	นครราชสีมา	94.68	พังงา	89.90
อ่างทอง	106.03	พิษณุโลก	93.94	พิจิตร	89.79
ระยอง	105.43	เลย	93.81	สุโขทัย	89.40
ชลบุรี	104.94	พะเยา	93.75	ชัยนาท	88.85
เพชรบุรี	103.49	นครศรีธรรมราช	93.27	สตูล	88.79
ลำปาง	103.13	ศรีสะเกษ	93.26	อุตรดิตถ์	88.60
ลำพูน	102.31	กาญจนบุรี	93.21	ร้อยเอ็ด	88.40
ปราจีนบุรี	102.04	มุกดาหาร	92.85	อุบลราชธานี	88.35
ลพบุรี	102.01	ยโสธร	92.81	สระแก้ว	87.95
ราชบุรี	101.25	อุดรธานี	92.75	หนองบัวลำภู	87.95
นครนายก	100.63	สุราษฎร์ธานี	92.63	ปทุมธานี	87.91
เชียงราย	100.56	แม่ฮ่องสอน	92.38	อุทัยธานี	87.82
พระนครศรีอยุธยา	100.32	สระบุรี	92.20	กระบี่	87.74
สมุทรสงคราม	98.39	สุรินทร์	92.17	ชัยภูมิ	87.58
ฉะเชิงเทรา	98.36	ตรัง	91.99	เพชรบูรณ์	87.32
ขอนแก่น	98.31	สมุทรปราการ	91.57	ระนอง	85.90
แพร่	98.28	กาฬสินธุ์	91.45	กำแพงเพชร	85.66
จันทบุรี	98.14	บุรีรัมย์	91.44	ยะลา	84.93
น่าน	98.04	ภูเก็ต	91.08	บึงกาฬ	81.92
ปัตตานี	97.59	อำนาจเจริญ	90.99	ตาก	81.47
หนองคาย	96.40	สุพรรณบุรี	90.97	สมุทรสาคร	79.35
ประจวบคีรีขันธ์	96.31	สงขลา	90.69	นราธิวาส	76.64
ตราด	95.59	มหาสารคาม	90.19		

แหล่งที่มา: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ม.ป.ป.

ตารางที่ 4.7 อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (อายุ 16 – 18 ปี) ประเภทสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2556

จังหวัด	ร้อยละ	จังหวัด	ร้อยละ	จังหวัด	ร้อยละ
กรุงเทพมหานคร	65.24	พิษณุโลก	47.91	อุตรดิตถ์	43.81
เพชรบุรี	64.05	จันทบุรี	47.88	อุบลราชธานี	43.57
น่าน	61.92	สุรินทร์	47.78	สมุทรสงคราม	43.49
ปัตตานี	59.77	สุโขทัย	47.64	ภูเก็ต	43.42
ลำพูน	59.09	แม่ฮ่องสอน	47.57	สุพรรณบุรี	43.41
เชียงใหม่	58.13	ปราจีนบุรี	47.57	สุราษฎร์ธานี	43.26
พะเยา	57.28	พัทลุง	47.47	นราธิวาส	42.84
แพร่	55.96	หนองคาย	46.93	พังงา	42.30
นครปฐม	55.44	พิจิตร	46.27	กาญจนบุรี	42.22
อ่างทอง	54.18	อุทัยธานี	46.16	สระแก้ว	41.78
ขอนแก่น	53.47	เลย	46.16	สงขลา	41.75
มหาสารคาม	53.35	ชัยภูมิ	46.09	ฉะเชิงเทรา	41.64
ศรีสะเกษ	53.01	สมุทรปราการ	46.02	กำแพงเพชร	41.55
กาฬสินธุ์	52.84	กระบี่	45.47	อุดรธานี	41.39
ลำปาง	51.88	บึงกาฬ	45.46	ตาก	41.30
อำนาจเจริญ	51.86	ยโสธร	45.29	ชุมพร	40.80
เชียงราย	51.83	ตราด	45.21	หนองบัวลำภู	40.59
ตรัง	51.19	สกลนคร	45.10	ระนอง	40.52
สิงห์บุรี	50.81	บุรีรัมย์	45.03	ประจวบคีรีขันธ์	40.43
ยะลา	50.78	เพชรบูรณ์	44.87	นครศรีธรรมราช	40.34
มุกดาหาร	50.56	นครพนม	44.74	ชัยนาท	39.99
นนทบุรี	49.32	ชลบุรี	44.72	พระนครศรีอยุธยา	39.43
นครราชสีมา	49.27	ปทุมธานี	44.57	นครนายก	39.34
ร้อยเอ็ด	48.80	นครสวรรค์	44.52	สระบุรี	39.07
สตูล	48.64	ราชบุรี	44.29	สมุทรสาคร	28.20
ลพบุรี	48.26	ระยอง	43.96		

แหล่งที่มา: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ม.ป.ป.

ตารางที่ 4.8 อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (อายุ 16 – 18 ปี) ประเภทอาชีวศึกษา ปีการศึกษา 2556

จังหวัด	ร้อยละ	จังหวัด	ร้อยละ	จังหวัด	ร้อยละ
นครนายก	62.80	ร้อยเอ็ด	24.41	อุทัยธานี	18.27
ชลบุรี	45.89	เพชรบุรี	23.42	สระแก้ว	17.82
กรุงเทพมหานคร	42.01	อ่างทอง	23.28	อุบลราชธานี	17.77
ลพบุรี	39.56	สงขลา	22.99	จันทบุรี	17.72
ลำปาง	38.47	สมุทรสาคร	22.80	สุรินทร์	17.68
ฉะเชิงเทรา	36.65	ยโสธร	22.35	เลย	17.49
ระยอง	36.39	เชียงราย	22.11	สมุทรปราการ	17.30
พระนครศรีอยุธยา	36.08	ชุมพร	22.11	พังงา	17.18
สระบุรี	35.68	นครปฐม	21.97	ระนอง	16.70
ภูเก็ต	35.06	นครราชสีมา	21.95	กาญจนบุรี	16.01
สิงห์บุรี	33.41	สุพรรณบุรี	21.84	มหาสารคาม	15.59
ปราจีนบุรี	33.04	พะเยา	21.78	ตรัง	15.08
ลำพูน	32.89	สุโขทัย	21.22	บุรีรัมย์	14.96
อุตรดิตถ์	31.30	พัทลุง	21.16	กระบี่	14.83
หนองคาย	31.04	นครสวรรค์	20.42	ตาก	14.19
ขอนแก่น	30.53	อำนาจเจริญ	20.36	กำแพงเพชร	14.08
สมุทรสงคราม	30.23	น่าน	20.28	ชัยภูมิ	12.76
นครศรีธรรมราช	28.37	นครพนม	19.95	มุกดาหาร	12.66
แพร่	28.31	ตราด	19.80	ศรีสะเกษ	12.37
เชียงใหม่	27.35	กาฬสินธุ์	19.72	สตูล	12.06
ราชบุรี	27.13	สุราษฎร์ธานี	19.45	แม่ฮ่องสอน	9.56
พิษณุโลก	26.94	พิจิตร	19.37	ยะลา	6.81
อุดรธานี	26.88	นนทบุรี	19.10	ปัตตานี	6.03
สกลนคร	25.94	หนองบัวลำภู	19.09	บึงกาฬ	3.03
ชัยนาท	25.31	ปทุมธานี	18.28	นราธิวาส	1.81
ประจวบคีรีขันธ์	24.79	เพชรบูรณ์	18.28		

แหล่งที่มา: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ม.ป.ป.

ตารางที่ 4.9 อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (อายุ 16 – 18 ปี) ประเภทสามัญและอาชีวศึกษา ปีการศึกษา 2556

จังหวัด	ร้อยละ	จังหวัด	ร้อยละ	จังหวัด	ร้อยละ
กรุงเทพมหานคร	107.26	ร้อยเอ็ด	73.21	อุทัยธานี	64.43
นครนายก	102.14	กาฬสินธุ์	72.56	เลย	63.65
ลำพูน	91.98	อำนาจเจริญ	72.22	สมุทรปราการ	63.32
ชลบุรี	90.61	ราชบุรี	71.42	มุกดาหาร	63.22
ลำปาง	90.36	นครราชสีมา	71.22	เพชรบูรณ์	63.16
ลพบุรี	87.82	สกลนคร	71.04	ชุมพร	62.91
เพชรบุรี	87.47	มหาสารคาม	68.94	ปทุมธานี	62.85
เชียงใหม่	85.48	สุโขทัย	68.86	สุราษฎร์ธานี	62.71
แพร่	84.27	นครศรีธรรมราช	68.71	อุบลราชธานี	61.34
สิงห์บุรี	84.22	พัทลุง	68.62	สตูล	60.70
ขอนแก่น	84.00	นนทบุรี	68.41	กระบี่	60.30
น่าน	82.19	อุดรธานี	68.27	บุรีรัมย์	59.99
ปราจีนบุรี	80.60	ยโสธร	67.63	หนองบัวลำภู	59.69
ระยอง	80.36	ตรัง	66.27	สระแก้ว	59.60
พะเยา	79.06	ปัตตานี	65.80	พังงา	59.49
ภูเก็ต	78.48	พิจิตร	65.64	ชัยภูมิ	58.85
ฉะเชิงเทรา	78.30	จันทบุรี	65.60	กาญจนบุรี	58.23
หนองคาย	77.98	สุรินทร์	65.46	ยะลา	57.60
อ่างทอง	77.46	ศรีสะเกษ	65.38	ระนอง	57.22
นครปฐม	77.41	ชัยนาท	65.30	แม่ฮ่องสอน	57.13
พระนครศรีอยุธยา	75.51	สุพรรณบุรี	65.25	กำแพงเพชร	55.63
อุตรดิตถ์	75.10	ประจวบคีรีขันธ์	65.23	ตาก	55.49
พิษณุโลก	74.85	ตราด	65.01	สมุทรสาคร	51.00
สระบุรี	74.75	นครสวรรค์	64.95	บึงกาฬ	48.48
เชียงราย	73.94	สงขลา	64.75	นราธิวาส	44.65
สมุทรสงคราม	73.72	นครพนม	64.68		

แหล่งที่มา: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ม.ป.ป.

4.1.3 ตัวชี้วัดด้านความสามารถทางการแข่งขัน

การแข่งขันทางการค้าตามนโยบายทุนนิยมเสรี ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ ทำให้แรงงานไทยมีการพัฒนาเพื่อแข่งขันกับแรงงานในภูมิภาค จำเป็นจะต้องศึกษาข้อมูลตัวชี้วัดที่บ่งชี้ระดับการศึกษาของประชากร ตามแนวคิดทฤษฎีทุนมนุษย์ที่ว่าทักษะ ความรู้ ความสามารถ และปัจจัยอื่นๆ มีผลต่อผลิตภาพของมนุษย์ โดยการลงทุนในมนุษย์ทางการศึกษาส่งผลให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น ดังนั้นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพถือเป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างรากฐานการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน โดยตัวชี้วัดที่นิยมใช้อ้างอิงเพื่อวัดการพัฒนาประชากรด้านการศึกษา คือ ตัวชี้วัด “จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย” ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยได้เสนอตัวชี้วัดจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากร พ.ศ. 2556 เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างของระดับการศึกษาเฉลี่ยของแต่ละจังหวัดว่าประชากรโดยส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับใดโดยจำแนกตามกลุ่มอายุดังนี้

1) กลุ่มอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรในภาพรวมของประเทศอยู่ที่ 7.89 ปีจากตารางที่ 4.10 พบว่า มีเพียง 8 จังหวัดที่ประชากรในจังหวัดมีระดับการศึกษาเฉลี่ยอยู่ในช่วงระดับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี หรืออยู่ในระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น โดยจังหวัดที่มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยสูงสุด คือ กรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี เท่ากับ 11.05 ปี และ 11.03 ปี ตามลำดับ และน้อยที่สุด คือจังหวัดแม่ฮ่องสอน เท่ากับ 6.18 ปี

2) กลุ่มอายุ 15-59 ปี ถือเป็นกลุ่มประชากรช่วงวัยแรงงานที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ อีกทั้งยังเป็นตัวชี้วัดที่เปรียบเทียบกับการแข่งขันในตลาดแรงงานที่มีการค้าเสรี จากตารางที่ 4.11 พบว่าภาพรวมของประชากรวัยแรงงานมีการศึกษาเฉลี่ยอยู่ที่ 8.77 ปี หรือกล่าวได้ว่าแรงงานไทยโดยส่วนใหญ่จบการศึกษาอยู่ในระดับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี (ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น) โดยมีจำนวน 29 จังหวัดที่มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยมากกว่า 9 ปี และจังหวัดที่มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยทั้งจังหวัดมากที่สุด คือ กรุงเทพมหานคร นนทบุรีและปทุมธานี เท่ากับ 11.87 ปี 11.80 ปี และ 10.64 ปี ตามลำดับแต่ก็ยังไม่ถึงระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีตามที่รัฐบาลมีความมุ่งหวังยกระดับการศึกษาไทยให้สูงขึ้น ส่วนจังหวัดที่มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยน้อยกว่า 9 ปี ส่วนใหญ่อยู่ทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3) กลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป ถือเป็นประชากรผู้สูงอายุที่ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาต่อแล้ว พบว่า จากตารางที่ 4.12 พบว่าภาพรวมของกลุ่มประชากรผู้สูงอายุมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยอยู่ที่ 4.6 ปีหรือส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มีเพียงแค่ 2 จังหวัดที่มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยมากกว่า 6 ปี หรือประถมศึกษาปีที่ 6 คือ จังหวัดนนทบุรีและกรุงเทพมหานคร เท่ากับ 7.84 ปี และ 7.47 ปีตามลำดับ และมีอีก 18 จังหวัด ที่มีระดับการศึกษาเฉลี่ยน้อยกว่า 4 ปี โดยส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณชายแดนตะวันตกของประเทศไทยและ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ตารางที่ 4.10 จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2556

จังหวัด	จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย	จังหวัด	จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย	จังหวัด	จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย
กรุงเทพมหานคร	11.05	พัทลุง	8.00	อำนาจเจริญ	7.45
นนทบุรี	11.03	อ่างทอง	7.97	มุกดาหาร	7.44
ปทุมธานี	9.88	นครสวรรค์	7.96	ลำพูน	7.41
ชลบุรี	9.32	ปัตตานี	7.92	ยโสธร	7.38
สมุทรปราการ	9.21	นครราชสีมา	7.88	นราธิวาส	7.34
สงขลา	9.12	สุราษฎร์ธานี	7.87	ร้อยเอ็ด	7.33
กระบี่	9.10	อุดรธานี	7.84	สกลนคร	7.32
ภูเก็ต	9.10	ชุมพร	7.80	สมุทรสาคร	7.22
ปราจีนบุรี	8.93	อุตรดิตถ์	7.78	ชัยภูมิ	7.20
ระยอง	8.86	ศรีสะเกษ	7.77	ตราด	7.16
นครปฐม	8.73	ยะลา	7.75	บึงกาฬ	7.12
มหาสารคาม	8.72	แพร่	7.68	กำแพงเพชร	7.11
นครนายก	8.64	น่าน	7.67	ชัยนาท	7.10
นครศรีธรรมราช	8.63	สุรินทร์	7.65	บุรีรัมย์	7.10
ตรัง	8.63	ประจวบคีรีขันธ์	7.64	ราชบุรี	7.08
พิษณุโลก	8.59	เพชรบูรณ์	7.64	เลย	7.03
สระบุรี	8.54	ขอนแก่น	7.64	อุทัยธานี	7.02
สิงห์บุรี	8.40	เชียงใหม่	7.63	กาญจนบุรี	6.99
เพชรบุรี	8.37	หนองคาย	7.61	สุพรรณบุรี	6.90
ลพบุรี	8.35	นครพนม	7.60	หนองบัวลำภู	6.90
สมุทรสงคราม	8.28	ระนอง	7.57	กาฬสินธุ์	6.77
พังงา	8.27	ลำปาง	7.56	พะเยา	6.65
ฉะเชิงเทรา	8.25	จันทบุรี	7.52	ตาก	6.65
สตูล	8.23	พิจิตร	7.51	เชียงราย	6.35
อุบลราชธานี	8.21	สระแก้ว	7.49	แม่ฮ่องสอน	6.18
พระนครศรีอยุธยา	8.16	สุโขทัย	7.48		

แหล่งที่มา: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ม.ป.ป.

ตารางที่ 4.11 จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 15-59 ปี พ.ศ.2556

จังหวัด	จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย	จังหวัด	จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย	จังหวัด	จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย
กรุงเทพมหานคร	11.87	นครราชสีมา	9.02	สระแก้ว	8.28
นนทบุรี	11.80	พัทลุง	9.02	ร้อยเอ็ด	8.28
ปทุมธานี	10.64	อ่างทอง	9.01	ลำพูน	8.26
ชลบุรี	9.97	นครสวรรค์	8.98	มุกดาหาร	8.24
สงขลา	9.96	ปัตตานี	8.91	ยโสธร	8.19
ปราจีนบุรี	9.80	แพร่	8.81	ระนอง	8.19
สมุทรปราการ	9.77	ลำปาง	8.77	อำนาจเจริญ	8.17
กระบี่	9.77	อุตรดิตถ์	8.76	บุรีรัมย์	8.15
สิงห์บุรี	9.71	ยะลา	8.75	ชัยภูมิ	8.13
ภูเก็ต	9.71	อุดรธานี	8.73	สกลนคร	8.13
นครนายก	9.65	น่าน	8.71	ราชบุรี	8.12
พิษณุโลก	9.64	สุราษฎร์ธานี	8.69	กำแพงเพชร	8.06
มหาสารคาม	9.63	ขอนแก่น	8.68	สุพรรณบุรี	7.97
นครศรีธรรมราช	9.54	สุรินทร์	8.67	บึงกาฬ	7.97
พระนครศรีอยุธยา	9.52	ศรีสะเกษ	8.65	ตราด	7.91
สระบุรี	9.50	เชียงใหม่	8.58	เลย	7.84
นครปฐม	9.44	สุโขทัย	8.58	กาญจนบุรี	7.82
ระยอง	9.41	พิจิตร	8.58	กาฬสินธุ์	7.67
ตรัง	9.40	นครพนม	8.52	หนองบัวลำภู	7.66
สมุทรสงคราม	9.31	เพชรบูรณ์	8.45	พะเยา	7.65
เพชรบุรี	9.28	ชุมพร	8.45	อุทัยธานี	7.63
ฉะเชิงเทรา	9.17	หนองคาย	8.41	สมุทรสาคร	7.59
ลพบุรี	9.14	ประจวบคีรีขันธ์	8.37	ตาก	7.29
สตูล	9.11	จันทบุรี	8.36	เชียงราย	7.20
พังงา	9.05	นราธิวาส	8.32	แม่ฮ่องสอน	6.93
อุบลราชธานี	9.04	ชัยนาท	8.30		

แหล่งที่มา: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ม.ป.ป.

ตารางที่ 4.12 จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2556

จังหวัด	จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย	จังหวัด	จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย	จังหวัด	จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย
นนทบุรี	7.84	อ่างทอง	4.90	ประจวบคีรีขันธ์	4.20
กรุงเทพมหานคร	7.47	อุบลราชธานี	4.85	สุโขทัย	4.19
ปราจีนบุรี	5.95	อำนาจเจริญ	4.85	สตูล	4.17
ปทุมธานี	5.72	ยโสธร	4.74	สุราษฎร์ธานี	4.15
สมุทรปราการ	5.65	นครสวรรค์	4.72	เลย	4.14
สมุทรสงคราม	5.60	หนองคาย	4.71	ภูเก็ต	4.10
ลพบุรี	5.54	อุดรธานี	4.67	ลำพูน	4.07
นครนายก	5.54	น่าน	4.64	มุกดาหาร	3.99
ชลบุรี	5.52	พัทลุง	4.63	บุรีรัมย์	3.98
นครปฐม	5.52	พิจิตร	4.62	สระแก้ว	3.96
นครศรีธรรมราช	5.51	ฉะเชิงเทรา	4.61	สุพรรณบุรี	3.95
พังงา	5.46	ขอนแก่น	4.54	ชัยนาท	3.93
มหาสารคาม	5.43	แพร่	4.52	ตาก	3.90
สงขลา	5.39	ชัยภูมิ	4.51	บึงกาฬ	3.86
อุทัยธานี	5.34	ร้อยเอ็ด	4.48	กาญจนบุรี	3.80
เพชรบูรณ์	5.29	จันทบุรี	4.46	ปัตตานี	3.80
ตรัง	5.17	สกลนคร	4.43	กาฬสินธุ์	3.77
เพชรบุรี	5.16	นครพนม	4.43	กำแพงเพชร	3.55
กระบี่	5.15	ตราด	4.40	พะเยา	3.54
ชุมพร	5.10	นครราชสีมา	4.31	เชียงราย	3.52
อุตรดิตถ์	5.09	สมุทรสาคร	4.27	แม่ฮ่องสอน	3.50
พิษณุโลก	5.09	ระนอง	4.27	ราชบุรี	3.03
สิงห์บุรี	5.08	เชียงใหม่	4.26	พระนครศรีอยุธยา	3.02
ศรีสะเกษ	5.05	ลำปาง	4.25	ยะลา	2.73
สระบุรี	5.04	หนองบัวลำภู	4.25	นราธิวาส	2.25
ระยอง	5.04	สุรินทร์	4.23		

แหล่งที่มา: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ม.ป.ป.

4.1.4 ตัวชี้วัดด้านงบประมาณทางการศึกษา

การปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทย ส่งผลให้งบประมาณแผ่นดินที่จัดสรรต่อการศึกษา แล้วพบว่า โดยรวมในแต่ละปีประเทศไทยลงทุนด้านการศึกษาในสัดส่วน 20% ของงบประมาณแผ่นดินทั้งหมดแสดงให้เห็นถึงความพยายามของรัฐในการจัดบริการทางการศึกษาให้แก่เยาวชนทั่วทุกภาคส่วน แต่หากพิจารณาการจัดสรรงบประมาณในแต่ละจังหวัดสามารถเห็นได้ถึงความเหลื่อมล้ำของการจัดสรรงบประมาณการศึกษา เห็นได้จากการกระจายตัวของงบประมาณการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อจำนวนนักเรียนที่อยู่ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรายจังหวัด ซึ่งเป็นตัวแปรที่สะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำของการจัดสรรเงินลงทุนเพื่อการศึกษา เห็นได้จากภาพ 4.6

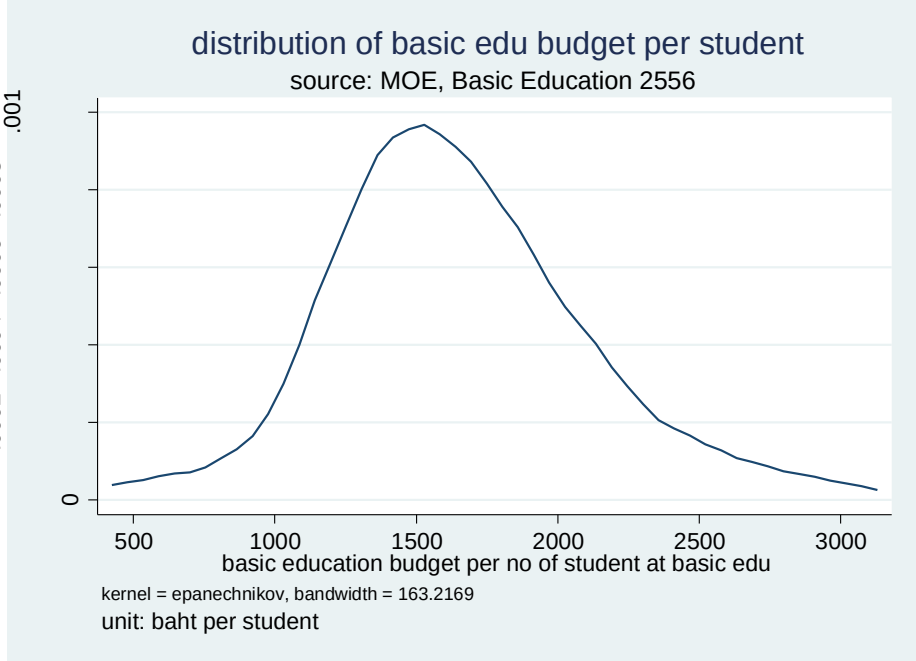

ภาพที่ 4.6 ลักษณะการกระจายงบประมาณการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อนักเรียนรายจังหวัด ปีการศึกษา 2556

หากพิจารณาถึงความแตกต่างของการจัดสรรงบประมาณการศึกษาแต่ละจังหวัดจำเป็นต้องพิจารณาตัวชี้วัดที่บ่งชี้ถึงประสิทธิภาพของการจัดสรรงบประมาณการศึกษาต่อจำนวนประชากรวัยเรียนของแต่ละจังหวัดเพื่อสะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำของการจัดสรรงบประมาณ โดยในที่นี้เราจะพิจารณางบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานรวมกับงบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาซึ่งถือเป็นช่วงชั้นของการศึกษาขั้นพื้นฐานเทียบกับจำนวน

ประชากรวัยเรียนในช่วงชั้นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีอายุระหว่าง 6 – 18 ปี จากตารางที่ 4.13 พบว่าจังหวัดที่ได้รับงบประมาณการศึกษาต่อหน่วย มากที่สุด คือ กรุงเทพมหานคร เท่ากับ 14,042 บาท และมีอีก 49 จังหวัดที่ได้รับงบประมาณต่อหน่วยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยงบประมาณต่อหน่วยทั้งประเทศที่ 1,792 บาทกระจายอยู่ทั่วประเทศโดยจังหวัดที่ได้งบประมาณต่อหน่วยประชากรต่ำที่สุด คือ จังหวัดนนทบุรี เท่ากับ 581 บาทและจังหวัดที่ได้รับงบประมาณต่อหน่วยประชากรมากกว่าค่าเฉลี่ยมีจำนวน 28 จังหวัด จากการศึกษาทำให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำของการจัดสรรงบประมาณแต่ละจังหวัดซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยในการจัดการศึกษาให้แก่ประชากรในแต่ละจังหวัด ทำให้โอกาสในการเข้าถึงการศึกษามีความแตกต่างกันในมิติพื้นที่

จากข้อมูลการจัดสรรเงินงบประมาณเพื่อการศึกษาของสำนักงานประถมศึกษา (สพป.) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 พบว่าสัดส่วนของการจัดสรรเงินงบประมาณอุดหนุนการศึกษารายหัว (Perhead) สูงสุดเป็นร้อยละ 44.20 คิดเป็นเงิน 3,785 ล้านบาท รองลงมาจัดสรรงบประมาณค่าหนังสือ (books) ร้อยละ 23.99 เป็นเงิน 2,055 ล้านบาท จัดสรรงบประมาณค่าเครื่องแบบการศึกษา (clothes)ร้อยละ 14.38 เป็นเงิน 1,231 ล้านบาท จัดสรรงบประมาณค่ากิจกรรมผู้เรียน (Activity) ร้อยละ 10.36 เป็นเงิน 888 ล้านบาท และจัดสรรงบประมาณค่าอุปกรณ์การเรียน (Material) ร้อยละ 7.06 เป็นเงิน 605 ล้านบาท รวมงบประมาณในการจัดสรรทั้งสิ้นเท่ากับ 8,563 ล้านบาท แสดงให้เห็นสัดส่วนในการจัดสรรงบประมาณดังรูปภาพที่ 4.7

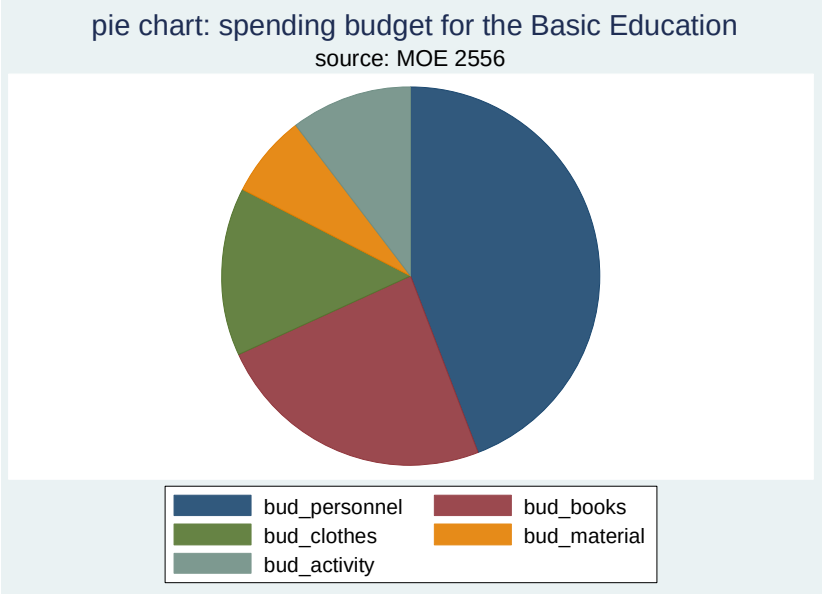

ภาพที่ 4.7 สัดส่วนการกระจายงบประมาณของสำนักงานประถมศึกษา (สพป.) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556

ตารางที่ 4.13 งบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานรวมกับงบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาต่อจำนวนประชากรวัยเรียน (อายุ 6 - 18 ปี) พ.ศ. 2556

จังหวัด	งบประมาณต่อประชากร	จังหวัด	งบประมาณต่อประชากร	จังหวัด	งบประมาณต่อประชากร
กรุงเทพมหานคร	14,042	พระนครศรีอยุธยา	1,798	ระนอง	1,424
สิงห์บุรี	2,967	ปราจีนบุรี	1,794	อุดรธานี	1,360
แพร่	2,838	แม่ฮ่องสอน	1,762	สระแก้ว	1,359
ลำปาง	2,461	นครปฐม	1,740	นครราชสีมา	1,340
ลำพูน	2,450	เลย	1,704	ปัตตานี	1,339
น่าน	2,424	ยโสธร	1,688	ชลบุรี	1,324
นครนายก	2,382	อ่างทอง	1,680	อุบลราชธานี	1,308
พังงา	2,351	เชียงราย	1,679	ตรัง	1,302
อุตรดิตถ์	2,318	มหาสารคาม	1,676	ศรีสะเกษ	1,293
พิษณุโลก	2,110	พัทลุง	1,650	สุราษฎร์ธานี	1,239
ฉะเชิงเทรา	2,109	ร้อยเอ็ด	1,642	บุรีรัมย์	1,235
เพชรบุรี	2,086	นครศรีธรรมราช	1,625	สกลนคร	1,228
สระบุรี	2,070	นครสวรรค์	1,612	พิจิตร	1,220
สมุทรสงคราม	2,046	หนองคาย	1,610	หนองบัวลำภู	1,210
ตราด	2,003	อุทัยธานี	1,608	ชัยภูมิ	1,174
ชัยนาท	1,973	ระยอง	1,567	สตูล	1,168
พะเยา	1,967	กาญจนบุรี	1,502	กำแพงเพชร	1,121
ขอนแก่น	1,957	สุรินทร์	1,491	กระบี่	1,104
ประจวบคีรีขันธ์	1,937	กาฬสินธุ์	1,486	บึงกาฬ	1,085
สงขลา	1,931	จันทบุรี	1,483	นครพนม	1,054
เชียงใหม่	1,905	ยะลา	1,470	สมุทรสาคร	1,005
ชุมพร	1,893	ภูเก็ต	1,468	นราธิวาส	956
ตาก	1,858	เพชรบูรณ์	1,457	ปทุมธานี	853
สุโขทัย	1,850	อำนาจเจริญ	1,444	สมุทรปราการ	633
มุกดาหาร	1,841	ราชบุรี	1,432	นนทบุรี	581
ลพบุรี	1,800	สุพรรณบุรี	1,431		

แหล่งที่มา: สำนักงบประมาณ, 2559.

เมื่อพิจารณางบประมาณสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อประชากรเด็กเรียนแบ่งเป็นภูมิภาคจะพบว่ามีความแตกต่างกันในการจัดสรรงบประมาณการศึกษาในแต่ละภูมิภาคพอสมควร เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจขอเสนอให้เห็นแต่ละภูมิภาคดังต่อไปนี้

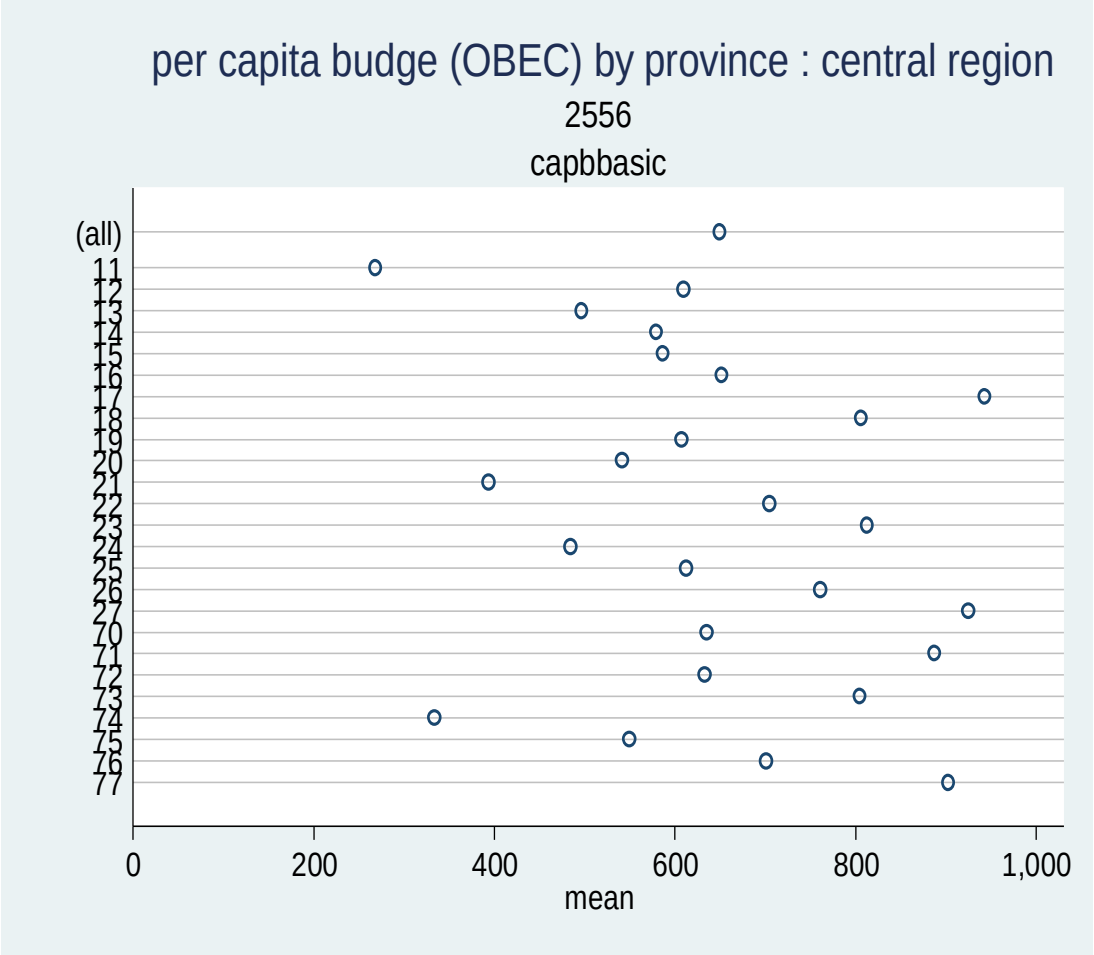

ภาพที่ 4.8 แสดงจัดสรรงบประมาณสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อประชากรเด็กวัยเรียนในภาคกลาง

จากภาพที่ 4.8 พบว่าการจัดสรรงบประมาณการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อประชากรเด็กวัยเรียนค่าเฉลี่ยทั้งประเทศเท่ากับ 792 บาท ซึ่งมีจำนวน 7 จังหวัดในภาคกลางที่ได้รับเงินจัดสรรต่อประชากรเด็กมากกว่าค่าเฉลี่ยทั้งประเทศ สูงสุดคือ จังหวัดสิงห์บุรี รองลงมาคือ สระแก้ว ประจวบคีรีขันธ์ กาญจนบุรี ตราด ชัยนาท นครปฐม และพบว่ามีอีกจำนวน 18 จังหวัดที่ได้รับเงินจัดสรรต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั้งประเทศ ซึ่งจังหวัดที่ได้รับเงินจัดสรรต่อหัวต่ำที่สุดในภาคกลางคือ สมุทรปราการ

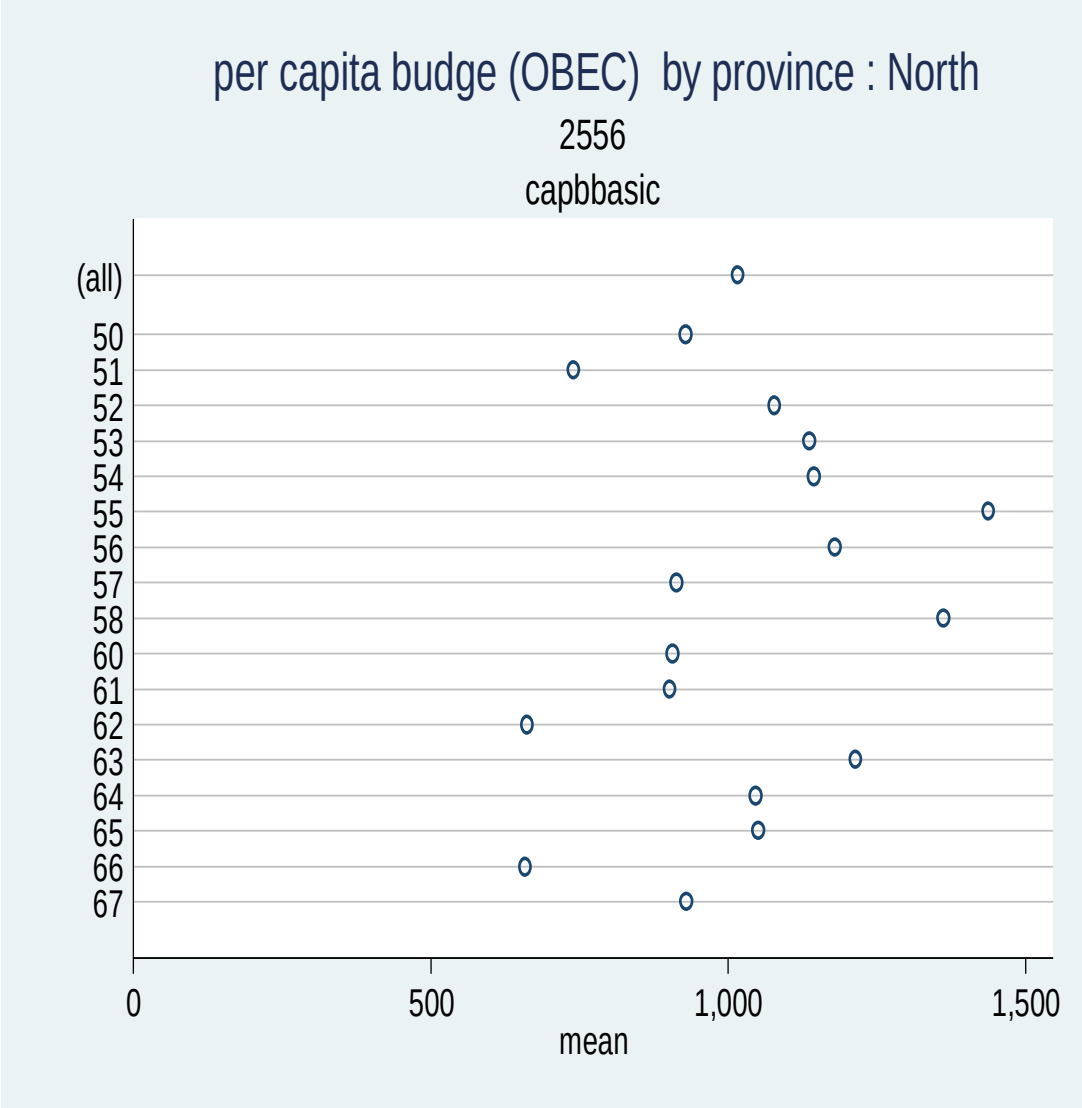

ภาพที่ 4.9 แสดงจัดสรรงบประมาณสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อประชากรเด็กวัยเรียนในภาคเหนือ

จากภาพที่ 4.9 พบว่าการจัดสรรงบประมาณการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อประชากรเด็กวัยเรียนในภาคเหนือ มีจำนวน 15 จังหวัดในภาคเหนือที่ได้รับเงินจัดสรรต่อประชากรเด็กมากกว่าค่าเฉลี่ยทั้งประเทศ สูงสุดคือ จังหวัดน่าน รองลงมาคือแม่ฮ่องสอน ตาก พะเยา แพร่ อุตรดิตถ์ ลำปาง พิษณุโลก สุโขทัยเพชรบูรณ์ เชียงใหม่ เชียงราย นครสวรรค์ อุทัยธานี และพบว่ามีเพียง 3 จังหวัดในภาคเหนือที่ได้รับเงินจัดสรรต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั้งประเทศ คือ ลำพูน กำแพงเพชร พิจิตร เรียงตามลำดับ

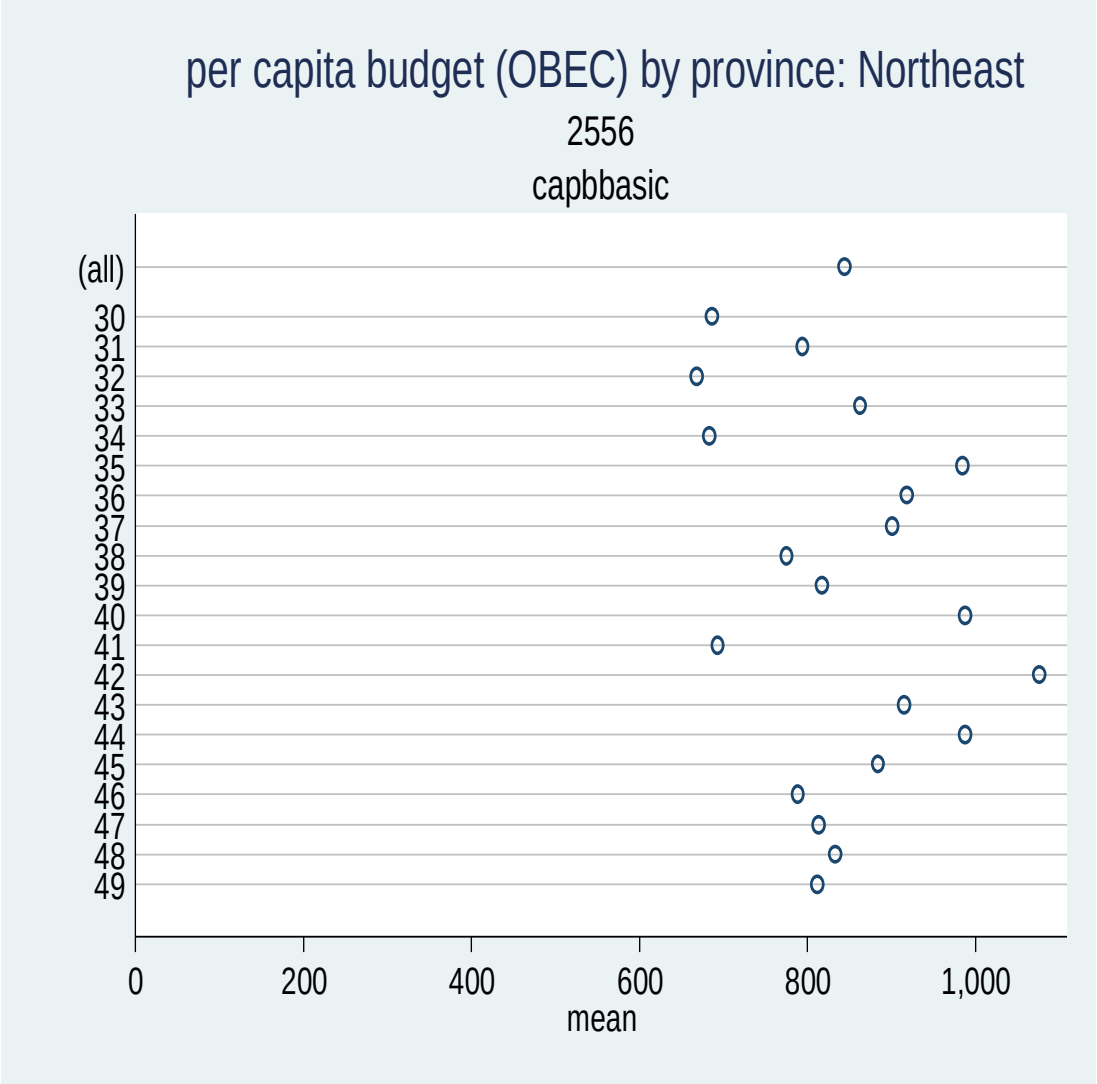

ภาพที่ 4.10 แสดงจัดสรรงบประมาณสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อประชากรเด็กวัยเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากภาพที่ 4.10 พบว่าการจัดสรรงบประมาณการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อประชากรเด็กวัยเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวน 14 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้รับเงินจัดสรรต่อประชากรเด็กมากกว่าค่าเฉลี่ยทั้งประเทศ สูงสุดคือ จังหวัดเลย รองลงมาคือมหาสารคาม ขอนแก่น ยโสธร ชัยภูมิ หนองคาย อำนาจเจริญ ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ นครพนม หนองบัวลำภู สกลนคร มุกดาหาร บุรีรัมย์ และพบว่ามีเพียง 6 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้รับเงินจัดสรรต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั้งประเทศ คือ กาฬสินธุ์ บึงกาฬ อุดรธานี นครราชสีมา อุบลราชธานี สุรินทร์ เรียงตามลำดับ

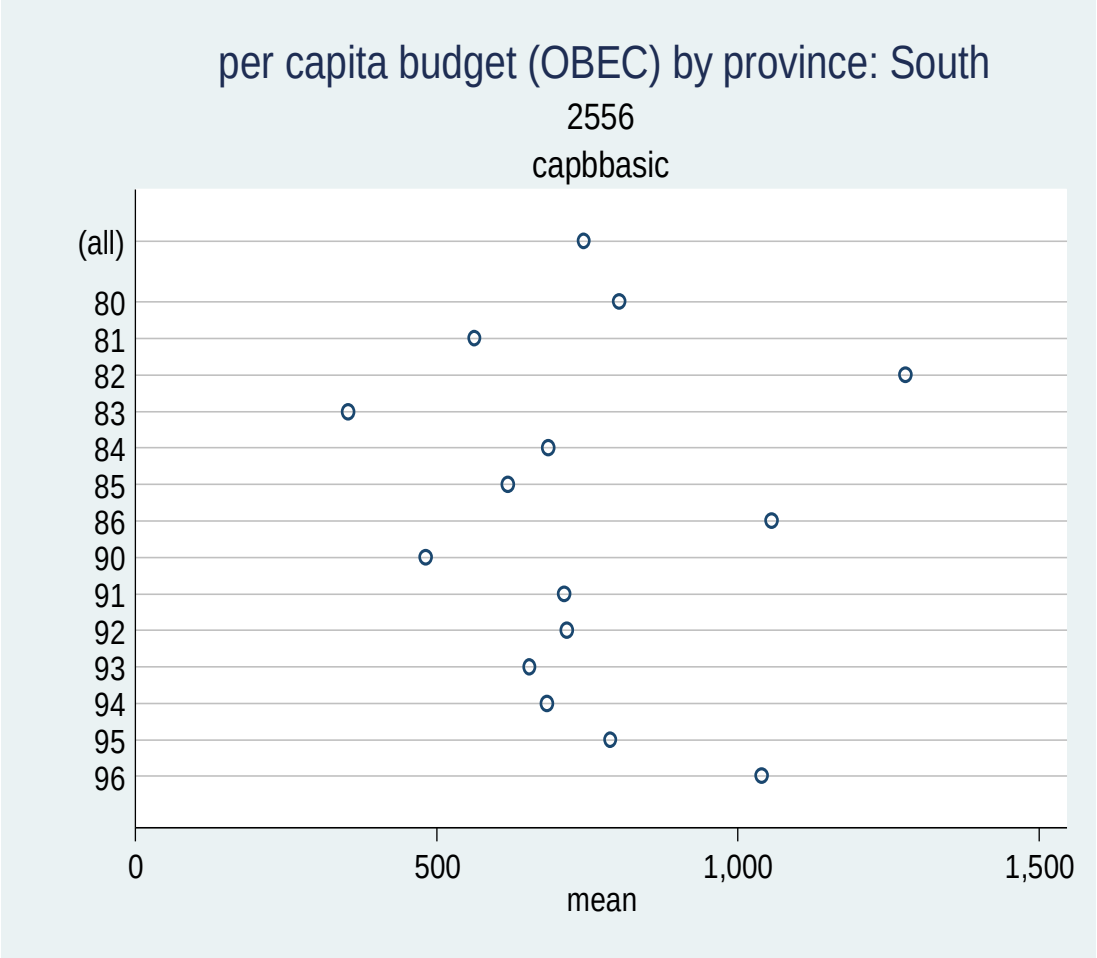

ภาพที่ 4.11 แสดงจัดสรรงบประมาณสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อประชากรเด็กวัยเรียนในภาคใต้

จากภาพที่ 4.11 พบว่าการจัดสรรงบประมาณการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อประชากรเด็กวัยเรียนในภาคใต้ มีจำนวน 3 จังหวัดในภาคใต้ที่ได้รับเงินจัดสรรต่อประชากรเด็กมากกว่าค่าเฉลี่ยทั้งประเทศสูงสุดคือ จังหวัดพังงา รองลงมาคือชุมพร นราธิวาส และพบว่ามีเพียง 11 จังหวัดในภาคใต้ที่ได้รับเงินจัดสรรต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั้งประเทศ คือ นครศรีธรรมราช ยะลา ตรัง สตูล สุราษฎร์ธานี ปัตตานี พัทลุง ระนอง กระบี่ สงขลา ภูเก็ต เรียงตามลำดับ

จากภาพที่ 4.12 แสดงการกระจุกตัวของงบประมาณการศึกษาต่อจำนวนนักเรียน ปี พ.ศ. 2556 เส้นตรงทแยงมุม เป็นเส้นในอุดมคติ ที่แสดงถึงความเสมอภาคของการจัดสรรงบประมาณการศึกษารายจังหวัดอย่างเท่าเทียมกัน เส้นโค้ง สะท้อนให้เห็นว่ามีความเหลื่อมล้ำของการจัดสรรงบประมาณที่มีความแตกต่างกันในแต่ละจังหวัด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์จีนี เท่ากับ 0.428 ดังนั้นแสดงให้เห็นว่าการจัดสรรงบประมาณต่อนักเรียนที่เป็นอยู่ในปัจจุบันมีการเหลื่อมล้ำกันระหว่างจังหวัด

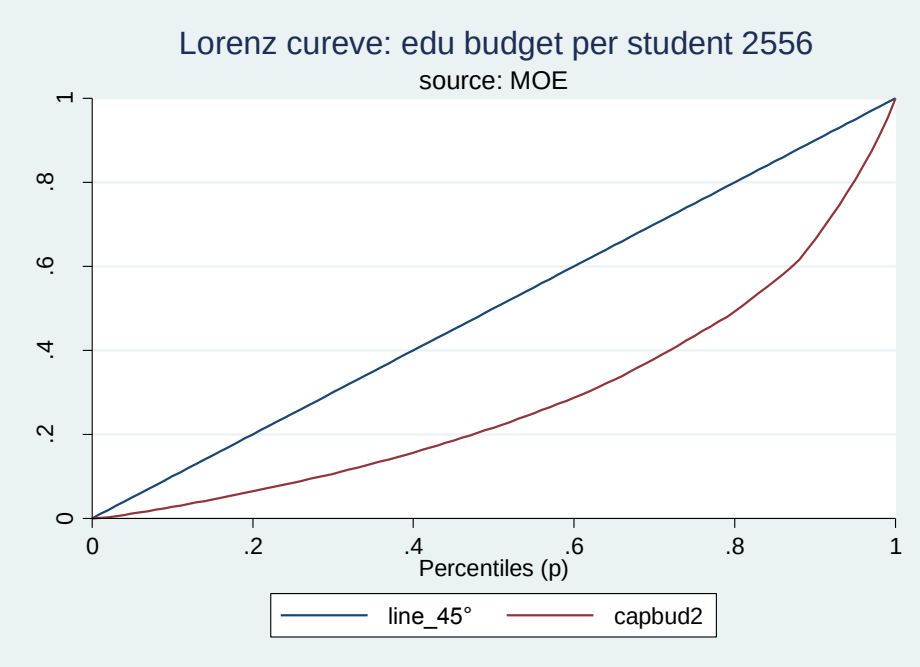

ภาพที่ 4.12 เส้นลอเรนซ์ แสดงความเหลื่อมล้ำของการจัดสรรงบประมาณต่อนักเรียนรายจังหวัด

4.2 การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่ได้เรียนต่อโดยวิธีการทางเศรษฐมิติ

4.2.1 ผลการวิเคราะห์ภาพรวมของชุดข้อมูล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ผลสำรวจครัวเรือน ปี พ.ศ. 2556 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่ได้รับการศึกษาในระบบการศึกษา (Nosch) ของประชากรพบว่ามีการเหลื่อมล้ำของการศึกษาหลายจังหวัด ซึ่งสะท้อนถึงความด้อยโอกาสในการได้รับการศึกษา ภาพที่ 4.13 แสดงให้เห็นถึงการกระจายตัวของการไม่ได้เรียนของประชากรในแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งสะท้อนว่ามีความแตกต่างกันในแต่ละจังหวัด

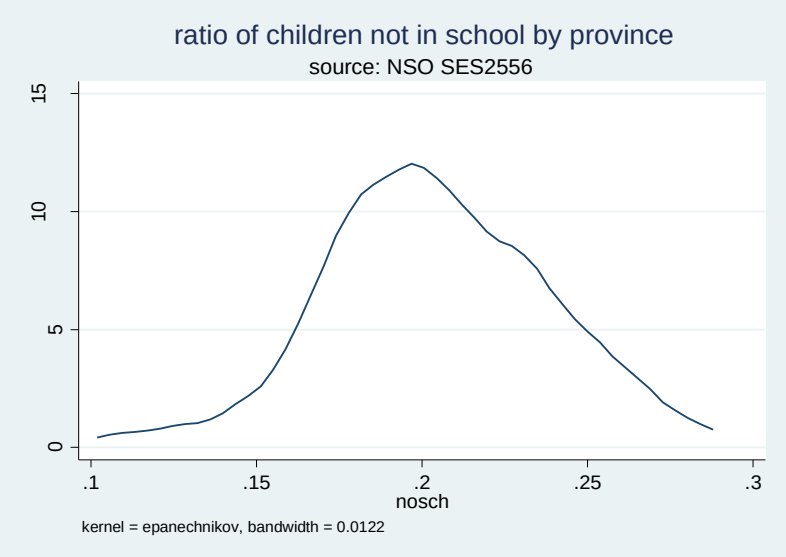

ภาพที่ 4.13 การกระจายตัวของการไม่ได้เรียนของประชากรรายจังหวัด

รูปภาพที่ 4.14 แสดงการกระจายตัวของสองตัวแปร คือ อัตราการไม่ได้เรียน (แกนตั้ง) เปรียบเทียบกับรายได้ต่อหัว (แกนนอน) พบข้อสังเกตว่ารายได้สูงอัตราการไม่ได้เรียนมีแนวโน้มต่ำลง นั้นแสดงว่ากลุ่มประชากรที่มีรายได้สูงจะมีการส่งเสริมให้บุตรหลานของตนเองเข้าสู่ระบบการศึกษามากขึ้น

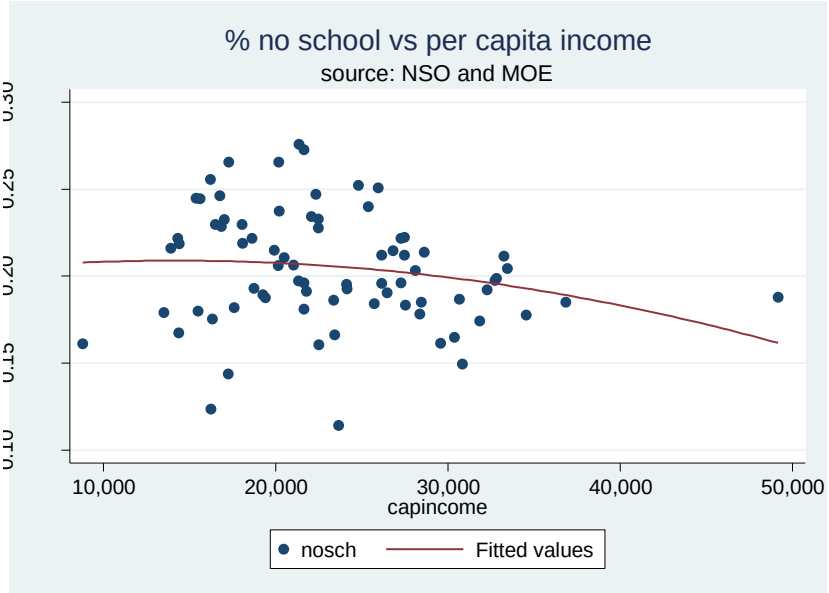

ภาพที่ 4.14 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการไม่ได้เรียน กับ รายได้ต่อหัว

รูปภาพที่ 4.15 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการไม่ได้เรียน กับ ผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัด GPP ซึ่งสังเกตได้ว่า สองตัวแปรนี้มีความสัมพันธ์ทางลบ นั้นหมายความว่า จังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัดสูง อัตราการไม่ได้เรียนต่ำ เช่นเดียวกันจังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมต่ำจะมีอัตราการไม่ได้เรียนสูง สะท้อนให้เห็นว่าฐานะทางเศรษฐกิจของจังหวัดส่งผลต่อการศึกษาของประชากรในจังหวัดนั้นๆ เนื่องจากกลุ่มจังหวัดที่รวยอาจจะมีการส่งเสริมอาชีพของผู้ปกครองทำให้มีความสามารถในการส่งลูกเรียนได้ตามปกติ แตกต่างจากจังหวัดที่มียากจนทำให้ประชากรวัยเรียนต้องเข้าสู่ระบบแรงงานแทนการเข้าระบบการศึกษา

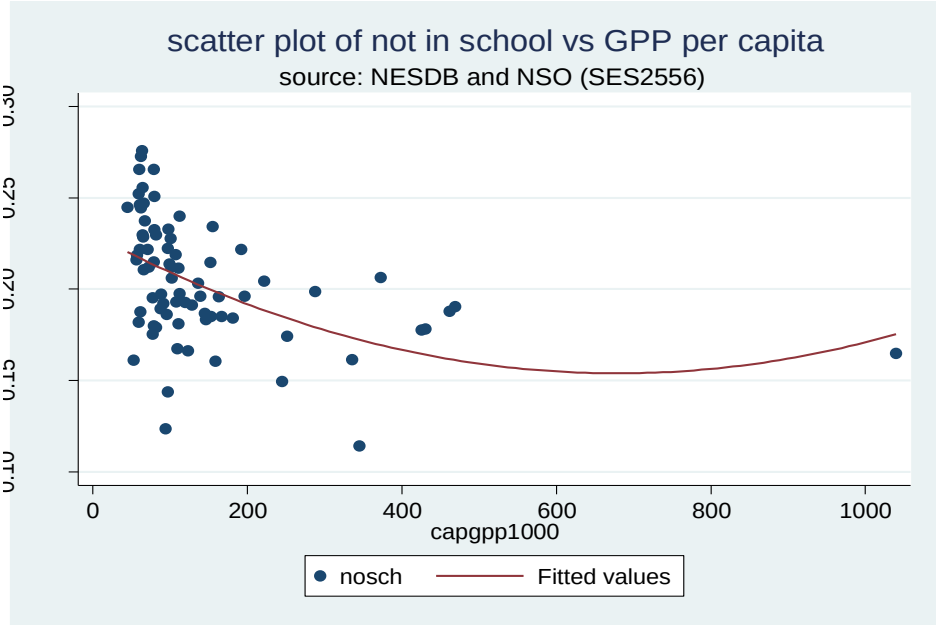

ภาพที่ 4.15 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการไม่ได้เรียน กับ ผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัด

หากพิจารณาอัตราการไม่ได้เรียนต่อในแต่ละระดับการศึกษา จะพบว่าอัตราการไม่ได้เรียนของประชากรในระดับประถมศึกษามีค่าเฉลี่ยร้อยละ 13.6 โดยจังหวัดที่มีอัตราการไม่ได้เรียนระดับประถมศึกษาสูงสุด คือ จังหวัด บึงกาฬ ร้อยละ 24.7 รองลงมาคือจังหวัด ร้อยเอ็ด ปัตตานี หนองบัวลำภู และ มหาสารคาม ตามลำดับแสดงให้เห็นตารางที่ 4.15

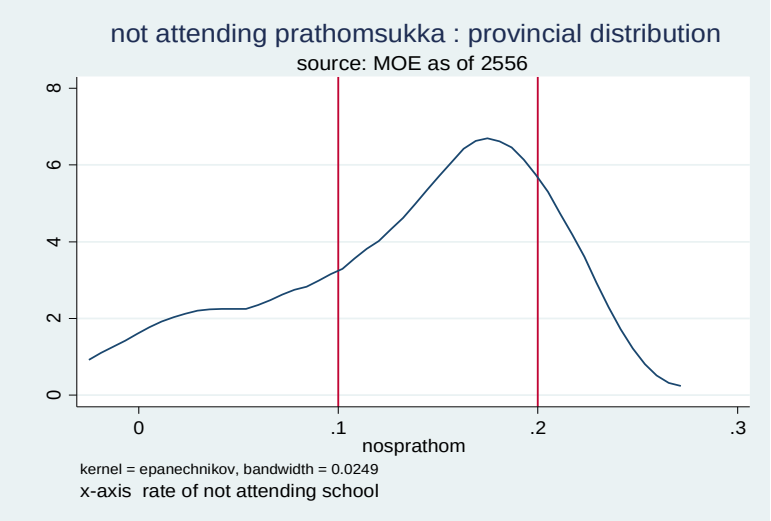

ภาพที่ 4.16 ลักษณะการกระจายของการไม่ได้เรียนต่อของประชากรระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2556

อัตราการไม่ได้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จะพบว่าอัตราการไม่ได้เรียนของประชากรในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 7.1 โดยจังหวัดที่มีอัตราการไม่ได้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสูงสุด คือ จังหวัด นราธิวาส ร้อยละ 23.4 รองลงมาคือจังหวัดสมุทรสาคร ตาก บึงกาฬ และยะลา ตามลำดับแสดงให้เห็นตารางที่ 4.15

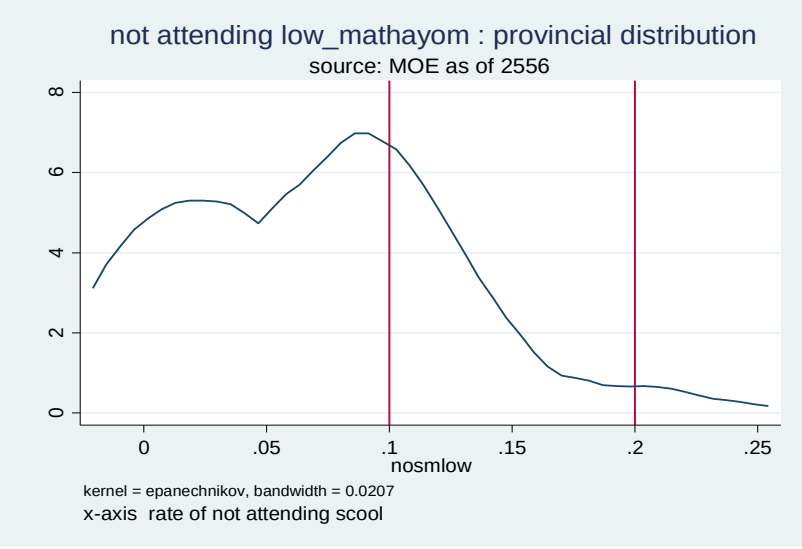

ภาพที่ 4.17 ลักษณะการกระจายของการไม่ได้เรียนต่อของประชากรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2556

อัตราการไม่ได้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จะพบว่าอัตราการไม่ได้เรียนของประชากรในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 30.2 โดยจังหวัดที่มีอัตราการไม่ได้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสูงสุด คือ จังหวัด นราธิวาส ร้อยละ 55.3 รองลงมาคือจังหวัด บึงกาฬ สมุทรสาคร ตากและกำแพงเพชร ตามลำดับแสดงให้เห็นตารางที่ 4.15

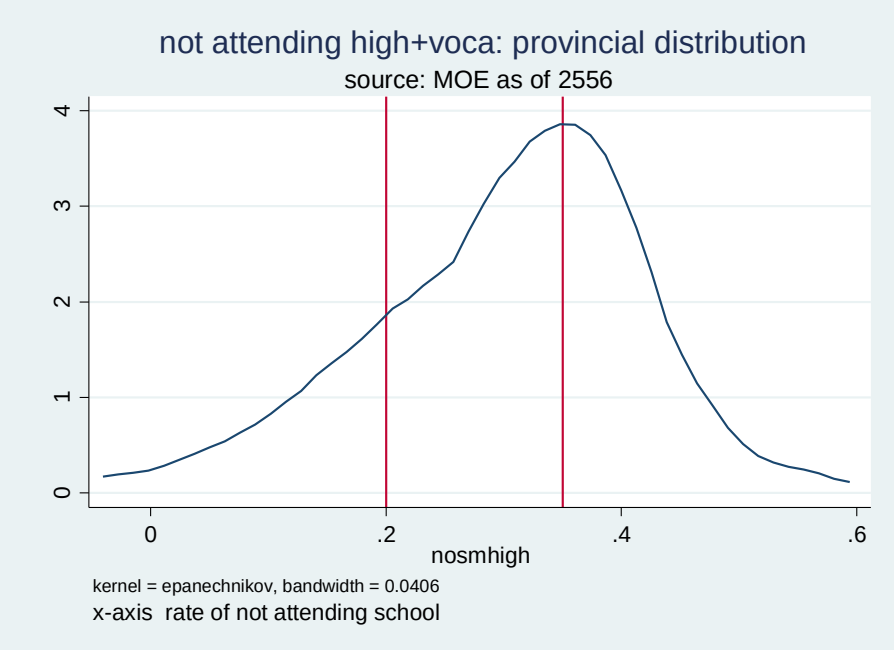

ภาพที่ 4.18 ลักษณะการกระจายของการไม่ได้เรียนต่อของประชากรระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2556

อัตราการไม่ได้เรียนในระดับอุดมศึกษา จะพบว่าอัตราการไม่ได้เรียนของประชากรในระดับอุดมศึกษามีค่าเฉลี่ยร้อยละ 76.3 โดยจังหวัดที่มีอัตราการไม่ได้เรียนระดับอุดมศึกษาสูงสุด คือ จังหวัด บึงกาฬ ร้อยละ 98.5 รองลงมาคือจังหวัด นราธิวาส แม่ฮ่องสอน สุรินทร์ และหนองบัวลำภู ตามลำดับแสดงให้เห็นตารางที่ 4.15

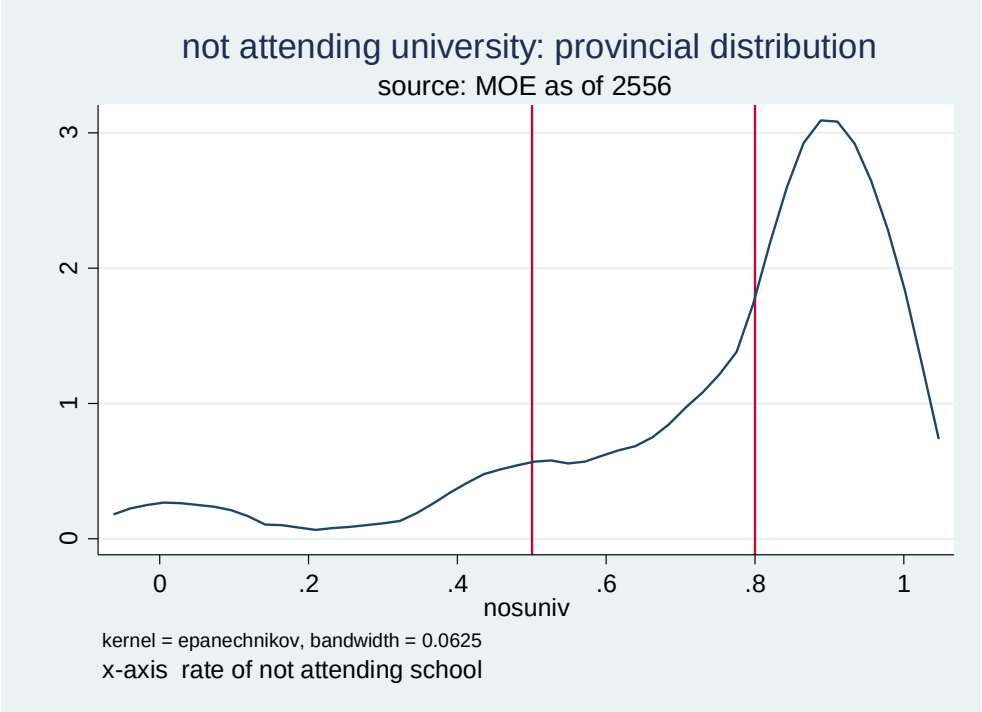

ภาพที่ 4.19 ลักษณะการกระจายของการไม่ได้เรียนต่อของประชากรระดับอุดมศึกษา ปีการศึกษา 2556

ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ยอัตราการไม่ได้เรียนของประชากรในแต่ละระดับการศึกษา พ.ศ. 2556

	อัตราการไม่ได้เรียนของประชากร				
ระดับการศึกษา	**Obs**	**Mean**	**Std. Dev.**	**Min**	**Max**
ประถมศึกษา	77	0.136	0.066	0.000	0.247
มัธยมต้น	77	0.071	0.055	0.000	0.234
มัธยมปลาย	77	0.302	0.112	0.000	0.553
อุดมศึกษา	77	0.763	0.245	0.000	0.985

แหล่งที่มา : สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2556.

ตารางที่ 4.15 อัตราการไม่ได้เรียนของประชากรในแต่ละระดับการศึกษา พ.ศ. 2556

	อัตราการไม่ได้เรียนของประชากรในแต่ละระดับการศึกษารายจังหวัด			
จังหวัด	**ประถมศึกษา**	**มัธยมศึกษาตอนต้น**	**มัธยมศึกษาตอนปลาย(รวมอาชีวะ)**	**อุดมศึกษา**
กรุงเทพมหานคร	0.000	0.000	0.000	0.000
สมุทรปราการ	0.126	0.084	0.367	0.797
นนทบุรี	0.158	0.099	0.316	0.000
ปทุมธานี	0.199	0.121	0.372	0.000
พระนครศรีอยุธยา	0.046	0.000	0.245	0.501
อ่างทอง	0.096	0.000	0.225	0.924
ลพบุรี	0.112	0.000	0.122	0.918
สิงห์บุรี	0.032	0.000	0.158	0.914
ชัยนาท	0.185	0.112	0.347	0.923
สระบุรี	0.112	0.078	0.252	0.864
ชลบุรี	0.088	0.000	0.094	0.355
ระยอง	0.020	0.000	0.196	0.838
จันทบุรี	0.060	0.019	0.344	0.712
ตราด	0.000	0.044	0.350	0.938
ฉะเชิงเทรา	0.089	0.016	0.217	0.814
ปราจีนบุรี	0.100	0.000	0.194	0.908
นครนายก	0.105	0.000	0.000	0.804
สระแก้ว	0.172	0.120	0.404	0.920
นครราชสีมา	0.166	0.053	0.288	0.701
บุรีรัมย์	0.186	0.086	0.400	0.807
สุรินทร์	0.189	0.078	0.345	0.959
ศรีสะเกษ	0.192	0.067	0.346	0.830
อุบลราชธานี	0.197	0.117	0.387	0.724
ยโสธร	0.177	0.072	0.324	0.924
ชัยภูมิ	0.189	0.124	0.412	0.868
อำนาจเจริญ	0.205	0.090	0.278	0.928
บึงกาฬ	0.247	0.181	0.515	0.985
หนองบัวลำภู	0.212	0.121	0.403	0.959
ขอนแก่น	0.178	0.017	0.160	0.613

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

จังหวัด	อัตราการไม่ได้เรียนของประชากรในแต่ละระดับการศึกษารายจังหวัด			
	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย(รวมอาชีวะ)	อุดมศึกษา
อุดรธานี	0.196	0.073	0.317	0.690
เลย	0.182	0.062	0.364	0.628
หนองคาย	0.207	0.036	0.220	0.903
มหาสารคาม	0.210	0.098	0.311	0.448
ร้อยเอ็ด	0.235	0.116	0.268	0.870
กาฬสินธุ์	0.206	0.086	0.274	0.887
สกลนคร	0.198	0.099	0.290	0.777
นครพนม	0.180	0.100	0.353	0.846
มุกดาหาร	0.176	0.071	0.368	0.921
เชียงใหม่	0.000	0.000	0.145	0.063
ลำพูน	0.123	0.000	0.080	0.883
ลำปาง	0.147	0.000	0.096	0.702
อุตรดิตถ์	0.207	0.114	0.249	0.497
แพร่	0.157	0.017	0.157	0.899
น่าน	0.157	0.020	0.178	0.922
พะเยา	0.175	0.062	0.209	0.914
เชียงราย	0.000	0.000	0.261	0.594
แม่ฮ่องสอน	0.000	0.076	0.429	0.970
นครสวรรค์	0.162	0.051	0.351	0.556
อุทัยธานี	0.147	0.122	0.356	0.927
กำแพงเพชร	0.195	0.143	0.444	0.752
ตาก	0.055	0.185	0.445	0.935
สุโขทัย	0.188	0.106	0.311	0.913
พิษณุโลก	0.174	0.061	0.251	0.407
พิจิตร	0.175	0.102	0.344	0.941
เพชรบูรณ์	0.204	0.127	0.368	0.828
ราชบุรี	0.048	0.000	0.286	0.810
กาญจนบุรี	0.007	0.068	0.418	0.874
สุพรรณบุรี	0.155	0.090	0.347	0.918

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

	อัตราการไม่ได้เรียนของประชากรในแต่ละระดับการศึกษารายจังหวัด			
จังหวัด	**ประถมศึกษา**	**มัธยมศึกษาตอนต้น**	**มัธยมศึกษาตอนปลาย(รวมอาชีวะ)**	**อุดมศึกษา**
นครปฐม	0.045	0.000	0.226	0.471
สมุทรสาคร	0.080	0.206	0.490	0.896
สมุทรสงคราม	0.101	0.016	0.263	0.913
เพชรบุรี	0.141	0.000	0.125	0.536
ประจวบคีรีขันธ์	0.075	0.037	0.348	0.952
นครศรีธรรมราช	0.156	0.067	0.313	0.781
กระบี่	0.142	0.123	0.397	0.948
พังงา	0.070	0.101	0.405	0.934
ภูเก็ต	0.126	0.089	0.215	0.464
สุราษฎร์ธานี	0.120	0.074	0.373	0.680
ระนอง	0.024	0.141	0.428	0.919
ชุมพร	0.104	0.050	0.371	0.934
สงขลา	0.141	0.093	0.353	0.193
สตูล	0.194	0.112	0.393	0.952
ตรัง	0.141	0.080	0.337	0.939
พัทลุง	0.187	0.050	0.314	0.936
ปัตตานี	0.215	0.024	0.342	0.937
ยะลา	0.160	0.151	0.424	0.710
นราธิวาส	0.138	0.234	0.553	0.972
ค่าเฉลี่ย	**0.136**	**0.071**	**0.302**	**0.763**

ตารางที่ 4.16 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบ โดยพิจารณาสองกลุ่ม กลุ่มแรก “อัตราการไม่ได้เรียนสูง” (10 อันดับแรก) กลุ่มที่ 2 “อัตราการไม่ได้เรียนต่ำ” (10 อันดับสุดท้าย) โดยพิจารณาระดับการศึกษามัธยมตอนปลายเป็นหลัก พบว่า

กลุ่มแรก จังหวัดนราธิวาสมีอัตราการไม่ได้เรียนระดับมัธยมปลายสูงที่สุด ร้อยละ 55.3 อัตราการไม่ได้เรียนในระดับมัธยมต้นก็ยังสูงกว่าค่าเฉลี่ยทั้งประเทศที่ร้อยละ 23.4 และอัตราการไม่ได้เรียนในระดับประถมก็ยังสูงกว่าค่าเฉลี่ยทั้งประเทศที่ร้อยละ 13.8 ซึ่งแสดงว่าจังหวัดนราธิวาสเป็นจังหวัดที่มีประชากรที่ได้รับการศึกษาต่ำกว่าค่าเฉลี่ยจังหวัดอื่นๆ ทุกระดับการศึกษา

และยังเป็นจังหวัดที่ได้รับเงินจัดสรรต่อหัวต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั้งประเทศอีกด้วย รองลงมาคือ บึงกาฬ สมุทรสาคร ตาก กำแพงเพชร แม่ฮ่องสอน ระนอง ยะลา กาญจนบุรี และชัยภูมิตามลำดับ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในภาคเหนือและภาคใต้

กลุ่มที่สอง จังหวัดที่มีอัตราการไม่ได้เรียนต่ำที่สุด คือ กรุงเทพมหานคร รองลงมาคือ นครนายก ลำพูน ชลบุรี ลำปาง ลพบุรี เพชรบุรี เชียงใหม่ แพร่ สิงห์บุรี โดยส่วนใหญ่อยู่ภาคกลางและภาคเหนือ นั้นแสดงว่ากลุ่มประชากรในภาคกลางและภาคเหนือมีโอกาสในการเข้ารับการศึกษาสูงกว่าประชากรในภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ 4.16 ตารางเปรียบเทียบการไม่ได้เรียนของนักเรียน 10 อันดับแรก และ 10 อันดับสุดท้าย

จังหวัด	งบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (บาท)	ประชากร (6-18 ปี) (คน)	งบประมาณการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อหัว (บาท)	อัตราการไม่ได้เรียน		
				ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย (รวมอาชีวะ)
10 อันดับแรก						
นราธิวาส	167,712,493	129,870	956	0.138	0.234	0.553
บึงกาฬ	85,532,614	55,387	1,085	0.247	0.181	0.515
สมุทรสาคร	88,984,305	69,115	1,005	0.080	0.206	0.490
ตาก	204,378,325	90,472	1,858	0.055	0.185	0.445
กำแพงเพชร	139,243,471	93,297	1,121	0.195	0.143	0.444
แม่ฮ่องสอน	84,863,926	42,344	1,762	0.000	0.076	0.429
ระนอง	47,852,981	28,353	1,424	0.024	0.141	0.428
ยะลา	173,057,313	91,642	1,470	0.160	0.151	0.424
กาญจนบุรี	208,854,167	121,482	1,502	0.007	0.068	0.418
ชัยภูมิ	221,696,396	144,966	1,174	0.189	0.124	0.412
10 อันดับสุดท้าย						
สิงห์บุรี	92,487,461	29,835	2,967	0.032	0.000	0.158
แพร่	177,670,235	54,792	2,838	0.157	0.017	0.157
เชียงใหม่	457,754,730	244,446	1,905	0.000	0.000	0.145
เพชรบุรี	157,792,852	68,393	2,086	0.141	0.000	0.125
ลพบุรี	215,943,815	109,874	1,800	0.112	0.000	0.122
ลำปาง	251,566,638	93,013	2,461	0.147	0.000	0.096
ชลบุรี	321,004,326	228,264	1,324	0.088	0.000	0.094

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

จังหวัด	งบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (บาท)	ประชากร (6-18 ปี) (คน)	งบประมาณการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อหัว (บาท)	อัตราการไม่ได้เรียน		
				ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย (รวมอาชีวะ)
ลำพูน	132,865,053	49,980	2,450	0.123	0.000	0.080
นครนายก	100,095,553	40,202	2,382	0.105	0.000	0.000
กรุงเทพมหานคร	12,717,108,700	946,726	14,042	0.000	0.000	0.000

แหล่งที่มา: สำนักงบประมาณ, 2559.

4.2.2 ผลการประมาณการทางเศรษฐมิติ

การประมาณการทางเศรษฐมิติในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่ได้เรียนของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบจำลองสมการเกี่ยวเนื่อง (Simultaneous Equations) ในการวิเคราะห์ข้อมูล จากนั้นจึงทำการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของสมการด้วยการประมาณค่าแบบตัวแปรเครื่องมือ (Instrumental Variable: IV) โดยจะวิเคราะห์สมการ 2 ระดับการศึกษา คือ สมการที่หนึ่ง วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่ได้เรียนของประชากรในระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (Nosmlow) สมการที่สอง วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่ได้เรียนของประชากรในระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (Nosmhigh) ซึ่งผลจากการประมาณการในสมการที่หนึ่ง แสดงให้เห็นว่าตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการไม่ได้เรียนของประชากรในระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาคือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อประชากร (Capgpp1000) มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการไม่ได้เรียนของประชากรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากตารางที่ 4.17 และผลจากการประมาณการแบบจำลองที่สอง แสดงให้เห็นว่า ไม่มีตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ส่งผลต่อการไม่ได้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่สามารถแสดงทิศทางและความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีผลต่อการไม่ได้ศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งแสดงให้เห็นในตาราง 4.18 โดยสามารถอธิบายปัจจัยที่มีผลและทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรต่อการไม่ได้รับการศึกษา ดังต่อไปนี้

ผลจากการประมาณการในสมการที่หนึ่ง วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่ได้เรียนของประชากรในระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (Nosmlow) พบว่าจำนวนโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 1000 โรงเรียน (N_mlow) มีความสัมพันธ์กับการไม่ได้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในทิศทางลบ กล่าวคือ เมื่อมีจำนวนโรงเรียนเพิ่มขึ้น ส่งผลให้โอกาสที่จะไม่ได้เรียนของ

ประชากรในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นลดลงร้อยละ 1.1 นั้นหมายความว่าจังหวัดใดที่มีการเพิ่มของจำนวนโรงเรียนระดับมัธยมต้นเพิ่มขึ้นหรืออาจจะหมายถึงการขยายโรงเรียนประถมศึกษาให้มีการเรียนการสอนจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากขึ้นจะส่งผลให้ประชากรในจังหวัดได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเพิ่มมากขึ้น อาจจะเกิดจากความต่อเนื่องของการดูแลเด็กในปกครองของแต่ละพื้นที่ที่ทราบปัญหาของเด็กที่สังกัดอยู่ เช่น เด็กที่มีฐานะยากจนก็จะได้รับการดูแลให้รับทุนการศึกษาต่อเนื่องในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทำให้ยกระดับคุณภาพการศึกษาของจังหวัดสูงขึ้น

ประชากรวัยเรียนช่วงอายุ 13-15 ปี (Pop1315) มีความสัมพันธ์กับการไม่ได้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในทิศทางลบ กล่าวคือ จังหวัดมีประชากรช่วงอายุ 13 - 15 ปี เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้โอกาสที่จะไม่ได้เรียนของประชากรในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นลดลงร้อยละ 0.012 นั้นหมายความว่าจังหวัดใดที่มีการเพิ่มของประชากรช่วงอายุ 13 - 15 ปี เพิ่มขึ้นจากสถิติประชากรครัวเรือนในจังหวัดทำให้จังหวัดได้รับเงินอุดหนุนเพื่อส่งเสริมการศึกษาในช่วงชั้นนั้นมากขึ้น ทำให้จังหวัดมีการจัดแบ่งชนชั้นเด็กที่มีฐานะยากจนและได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐมากขึ้นทำให้เด็กได้มีโอกาสเข้าเรียนในระบบการศึกษามากขึ้นทำให้จำนวนเด็กที่ไม่ได้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นลดลงอีกด้วย

ร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.3 มากกว่า 50 คะแนน (onet_m3) มีความสัมพันธ์กับการไม่ได้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในทิศทางบวก กล่าวคือ จังหวัดมีโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.3 มากกว่า 50 คะแนน (Onet_m3) เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้โอกาสที่จะไม่ได้เรียนของประชากรในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.059 นั้นหมายความว่าจังหวัดใดที่มีการเพิ่มของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.3 มากกว่า 50 คะแนน อาจจะมีความคัดเลือกเด็กที่เก่งจากระดับประถมเพื่อทำให้โรงเรียนมีความศักยภาพในการสอบแข่งขันมากขึ้นทำให้เด็กที่ไม่มีศักยภาพถูกคัดออกจากระบบทางอ้อมและส่งผลให้การไม่ได้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพิ่มขึ้น

ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อประชากร (Capgpp1000) มีความสัมพันธ์กับการไม่ได้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในทิศทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อประชากรเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้โอกาสที่จะไม่ได้เรียนของประชากรในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นลดลงร้อยละ 0.013 นั้นหมายความว่าจังหวัดใดที่มีการเพิ่มของผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อประชากรสูงขึ้นจะทำให้ประชากรได้รับโอกาสทางการศึกษาเพิ่มขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมสะท้อนเศรษฐกิจของจังหวัดและสะท้อนถึงการกินดีอยู่ดีของคนในจังหวัด ทำให้ผู้ปกครองสามารถส่ง บุตรหลานเข้าเรียนในระบบการศึกษาส่งผลให้ประชากรของจังหวัดนั้นมีระดับการศึกษาเฉลี่ยสูงขึ้น

งบประมาณกระทรวงศึกษาธิการต่อประชากร 1000 คน (Capbbasic) มีความสัมพันธ์กับการไม่ได้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในทิศทางลบ กล่าวคือ เมื่อจังหวัดได้รับการจัดสรรงบประมาณต่อหน่วยประชากรเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้โอกาสที่จะไม่ได้เรียนของประชากรในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นลดลงร้อยละ 2.71 นั้นหมายความว่าจังหวัดใดได้รับจัดสรรเงินงบประมาณให้ในสัดส่วนที่สูง ทำให้การดำเนินนโยบายทางการศึกษาของจังหวัดมีความคล่องตัวมากขึ้น ทำให้ผู้บริหารประจำจังหวัดจัดกิจกรรมส่งเสริมวิชาการประจำจังหวัดมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ค่านิยมการศึกษาของเด็กในจังหวัดมีมากขึ้นโอกาสไม่ได้เรียนลดลง เนื่องจากจังหวัดอาจจะมีการจัดสรรทุนเรียนดี ทุนนักเรียนยากจน ทำให้การเข้าถึงการศึกษาของประชากรในจังหวัดเป็นไปอย่างทั่วถึงมากกว่าจังหวัดที่ได้รับงบประมาณการศึกษาต่อประชากรในสัดส่วนที่น้อยกว่าจังหวัดใหญ่

ประชากรจังหวัดชายแดนใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) (Dsouth) มีความสัมพันธ์กับการไม่ได้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในทิศทางบวก กล่าวคือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้จะมีโอกาสที่ไม่ได้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากกว่าจังหวัดอื่นอยู่ร้อยละ 6.09 อาจจะสาเหตุความยากจนของพื้นที่พร้อมกับสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ทำให้ปัจจัยทางครอบครัวอาจจะมีผลต่อการเรียนของประชากรในพื้นที่จังหวัดที่อยู่ในชายแดนใต้ ประชากรวัยเรียนบางกลุ่มอาจจะมีสูญเสียหัวหน้าครอบครัวจากเหตุการณ์ไม่สงบทำให้ต้องหยุดเรียนกลางคันเนื่องจากไม่มีความสามารถในการชำระค่าเล่าเรียนและค่าใช้จ่ายอื่นๆเพื่อศึกษาเล่าเรียนทำให้ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบได้ รัฐควรมีการเข้าตรวจเยี่ยมให้ความช่วยเหลือกลุ่มประชากรที่อาศัยพื้นที่นี้มากกว่าประชากรในจังหวัดอื่น เพื่อส่งเสริมให้ประชากรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอีกด้วย

ตารางที่ 4.17 ผลการประมาณการปัจจัยที่มีผลต่อการไม่ได้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของประชากร (อายุ 13-15 ปี)

ตัวแปรอิสระ	การไม่ได้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (nosmlow)	Marginai Effect
จำนวนโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 1000 โรงเรียน (N_mlow)	-0.01110 [0.23340]	-0.01110
ประชากรวัยเรียน 1000 คน (อายุ 13-15 ปี) (Pop1315)	-0.00012 [0.00085]	-0.00012
ร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.3 มากกว่า 50 คะแนน (Onet_m3)	0.00059 [0.00189]	0.00059

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	การไม่ได้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (nosmlow)	Marginai Effect
ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อประชากร (Capgpp1000)	-0.00013***	-0.00013
	[0.00005]	
งบประมาณกระทรวงศึกษาธิการต่อประชากร 1000 คน	-0.02710	-0.02710
(Capbbasic)	[0.04190]	
ประชากรจังหวัดชายแดนใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส)	0.06091	0.06091
(Dsouth)	[0.05382]	
ค่าคงที่ (_cons)	0.11276	
	[0.03655]	

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.10

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และค่าในวงเล็บคือค่าส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (Standard Error)

ผลจากการประมาณการในสมการที่สอง วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่ได้เรียนของประชากรในระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (Nosmhigh) พบว่าจำนวนโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (N_mhigh) มีความสัมพันธ์กับการไม่ได้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในทิศทางลบ กล่าวคือ เมื่อมีจำนวนโรงเรียนเพิ่มขึ้น ส่งผลให้โอกาสที่จะไม่ได้เรียนของประชากรในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายลดลงร้อยละ 0.102 นั้นหมายความว่าจังหวัดใดที่มีการเพิ่มของจำนวนโรงเรียนระดับมัธยมปลายเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ประชากรในจังหวัดได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากประชากรมีตัวเลือกมากขึ้นที่จะเลือกเรียนกับโรงเรียนที่มีความสามารถในการเรียน เช่น ระยะทางจากโรงเรียนใกล้ที่อยู่อาศัยมากขึ้นช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางทำให้ประชากรเข้าสู่ระบบการศึกษามากขึ้น

ประชากรวัยเรียนช่วงอายุ 16-18 ปี (Pop1618) มีความสัมพันธ์กับการไม่ได้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในทิศทางลบ กล่าวคือ จังหวัดมีประชากรช่วงอายุ 16 – 18 ปี เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้โอกาสที่จะไม่ได้เรียนของประชากรในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายลดลงร้อยละ 0.19 นั้นหมายความว่าจังหวัดใดที่มีการเพิ่มของประชากรช่วงอายุ 16 – 18 ปี เพิ่มขึ้นจากสถิติประชากรครัวเรือนใน

จังหวัดทำให้จังหวัดได้รับเงินอุดหนุนเพื่อส่งเสริมการศึกษาในช่วงชั้นนั้นมากขึ้น ทำให้จังหวัดมีการจัดแบ่งชนชั้นเด็กที่มีฐานะยากจนและได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐมากขึ้นทำให้เด็กได้มีโอกาสเข้าเรียนในระบบการศึกษามากขึ้นทำให้จำนวนเด็กที่ไม่ได้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายลดลงอีกด้วย

ร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.6 มากกว่า 50 คะแนน (Onet_m6) มีความสัมพันธ์กับการไม่ได้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในทิศทางลบ กล่าวคือ จังหวัดมีโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.6 มากกว่า 50 คะแนน (onet_m6) เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้โอกาสที่จะไม่ได้เรียนของประชากรในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.84

ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อประชากร (Capgpp1000) มีความสัมพันธ์กับการไม่ได้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในทิศทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อประชากรเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้โอกาสที่จะไม่ได้เรียนของประชากรในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายลดลงร้อยละ 0.02 นั้นหมายความว่าจังหวัดใดที่มีการเพิ่มของผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อประชากรสูงขึ้นจะทำให้ประชากรได้รับโอกาสทางการศึกษาเพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลให้ประชากรวัยแรงงานของจังหวัดนั้นมีระดับการศึกษาเฉลี่ยสูงขึ้น ทำให้แรงงานมีศักยภาพมากขึ้น ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจในจังหวัดเนื่องจากแรงงานที่ทักษะที่สูงขึ้นสามารถผลิตผลผลิตให้จังหวัดมากขึ้นเช่นกัน

งบประมาณกระทรวงศึกษาธิการต่อประชากร 1000 คน (Capbbasic) มีความสัมพันธ์กับการไม่ได้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในทิศทางลบ กล่าวคือ เมื่อจังหวัดได้รับการจัดสรรงบประมาณต่อหน่วยประชากรเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้โอกาสที่จะไม่ได้เรียนของประชากรในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายลดลงร้อยละ 7.1 นั้นหมายความว่าจังหวัดใดได้รับจัดสรรเงินงบประมาณให้ในสัดส่วนที่สูง ทำให้การดำเนินนโยบายทางการศึกษาของจังหวัดมีความคล่องตัวมากขึ้น

ประชากรจังหวัดชายแดนใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) (Dsouth) มีความสัมพันธ์กับการไม่ได้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในทิศทางบวก กล่าวคือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้จะมีโอกาสที่ไม่ได้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมากกว่าจังหวัดอื่นอยู่ร้อยละ 11.84 เนื่องจากประชากรกลุ่มนี้อาจจะต้องเข้าสู่ตลาดแรงงานเร็วกว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในจังหวัดอื่น เนื่องจากสภาวะทางเศรษฐกิจที่ย่ำแย่จากสถานการณ์ความไม่สงบทางภาคใต้ทำให้รายได้ครอบครัวไม่เพียงพอต่อการศึกษาต่อจึงมีความจำเป็นต้องเข้าสู่ตลาดแรงงานเพื่อหาปัจจัยยังชีพอื่นๆเลี้ยงดูครอบครัวที่ประสบกับภาวะทางเศรษฐกิจจากเหตุการณ์ไม่สงบ ทำให้มีโอกาสที่ไม่ได้เข้าเรียนในระบบการศึกษาเหมือนประชาชนทั่วไปในจังหวัดอื่นๆ

ตารางที่ 4.18 ผลการประมาณการปัจจัยที่มีผลต่อการไม่ได้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของประชากร (อายุ 16-18 ปี)

ตัวแปรอิสระ	การไม่ได้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (nosmhigh)	Marginai Effect
จำนวนโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	-0.00102	-0.00102
(N_mhigh)	[0.00676]	
ประชากรวัยเรียน 1000 คน (อายุ 16-18 ปี) (Pop1618)	-0.00188	-0.00188
	[0.00916]	
ร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.6 มากกว่า 50 คะแนน (Onet_m6)	-0.00836	-0.00836
	[0.00542]	
ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อประชากร (Capgpp1000)	-0.00020	-0.00020
	[0.00015]	
งบประมาณกระทรวงศึกษาธิการต่อประชากร 1000 คน (Capbbasic)	-0.07100	-0.07100
	[0.08920]	
ประชากรจังหวัดชายแดนใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) (Dsouth)	0.11843	0.11843
	[0.09253]	
ค่าคงที่ (_cons)	0.39993	
	[0.07120]	

หมายเหตุ: ค่าในวงเล็บคือค่าส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (Standard Error)

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

5.1 สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์สถิติพรรณนา และการประมาณการทางเศรษฐมิติ โดยใช้ฐานข้อมูลจากกระทรวงศึกษาธิการ (จำนวนนักเรียน จำนวนโรงเรียนและร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-net มากกว่า 50 คะแนน) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ผลิตภัณฑ์มวลรวม ปีการศึกษาเฉลี่ย) และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน (Socio-Economic Survey: SES) พ.ศ. 2556) พร้อมทั้งงบประมาณกระทรวงศึกษาธิการจากสำนักงบประมาณ เพื่อวิเคราะห์ให้เข้าใจถึงสภาพการศึกษาเบื้องต้นของประเทศไทยในปัจจุบัน โดยพิจารณาตัวชี้วัดทางการศึกษาที่สะท้อนคุณภาพการศึกษา ทั้ง 4 ด้าน คือ ตัวชี้วัดด้านคุณภาพและประสิทธิภาพทางการศึกษา ตัวชี้วัดด้านโอกาสทางการศึกษา ตัวชี้วัดด้านความสามารถทางการแข่งขัน และตัวชี้วัดด้านงบประมาณทางการศึกษา เพื่อให้ถึงความเหลื่อมล้ำของการศึกษาไทยแต่ละจังหวัดว่ามีความแตกต่างในแต่ละมิติอย่างไร

ตัวชี้วัดด้านคุณภาพและประสิทธิภาพทางการศึกษาจากผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา O-NET ปีการศึกษา 2556 จากคะแนนเฉลี่ยทั้ง 8 วิชา ในภาพรวมของประเทศ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ 44.81 คะแนน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ 40.47 คะแนน และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้ 37.44 คะแนน โดยคะแนนเฉลี่ย 3 วิชาหลักได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด จากการศึกษาร้อยละของโรงเรียนในแต่ละจังหวัดที่มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา O-NET 8 วิชา มากกว่า 50 คะแนน มีน้อยมากและส่วนใหญ่อยู่ในเขตเมืองเท่านั้น สะท้อนถึงความว่ามีการกระจายคุณภาพการศึกษาไม่ทั่วถึง จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจะพบว่า จังหวัดยโสธร มีร้อยละของโรงเรียนที่สอบผ่าน 50 คะแนนสูงเป็นอันดับหนึ่ง ทั้ง 2 ระดับการศึกษาทั้ง ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งที่ไม่ใช่จังหวัดที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงแต่อาจจะเกิดจากมีผู้บริหารที่ดี และมีจังหวัดส่วนใหญ่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ดังนั้นอาจจะต้องมีการทำการวิจัยหาคำตอบเพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการศึกษาระหว่างจังหวัดต่อไป

พิจารณาตัวชี้วัดด้านโอกาสทางการศึกษาหากพิจารณาอัตราการเข้าเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (จนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย) นั้น ในการปฏิรูปการศึกษารัฐมีหน้าที่จัดการศึกษาให้ประชากรไทยได้รับการเข้าถึงการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ จากผลการศึกษาพบว่าอัตราการเข้าเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศอยู่ที่ร้อยละ 83.95 จังหวัดที่มีอัตราการเข้าเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มากกว่า ร้อยละ 100 มี 2 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานครและเชียงใหม่ พบการศึกษาพบว่า 46 จังหวัดจำนวนมากเกินกว่าครึ่งประเทศที่มีอัตราการเข้าเรียนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งประเทศ โดยส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ

ตัวชี้วัดด้านความสามารถทางการแข่งขันจากร้อยละของประชากรวัยแรงงาน อายุ 15-60 ปี พ.ศ. 2556 โดยถือเป็นกลุ่มประชากรช่วงวัยแรงงานที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ อีกทั้งยังเป็นตัวชี้วัดที่เปรียบเทียบกับการแข่งขันในตลาดแรงงานที่มีการค้าเสรี จากการศึกษาพบว่าแรงงานของไทยมีการศึกษาเฉลี่ยอยู่ที่ 8.77 ปี ซึ่งไม่ถึงการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี หรือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีเพียง 8 จังหวัด ที่มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยมากกว่า 9 ปี แต่ไม่ถึง 12 ปี ตามที่รัฐบาลมีความมุ่งหวังยกระดับการศึกษาไทยให้สูงขึ้นได้แก่ กรุงเทพมหานคร 11.05 ปี จังหวัดนนทบุรี 11.03 ปี จังหวัดปทุมธานี 9.88 ปี จังหวัดชลบุรี 9.32 ปี จังหวัดสมุทรปราการ 9.21 ปี จังหวัดสงขลา 9.12 ปี จังหวัดกระบี่ 9.10 ปี และ จังหวัดภูเก็ต 9.10 ปี ส่วนจังหวัดที่มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยน้อยกว่า 9 ปี ส่วนใหญ่อยู่ทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

หากพิจารณาตัวชี้วัดด้านงบประมาณทางการศึกษาเป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงความมีประสิทธิภาพของการจัดสรรงบประมาณรายจังหวัดว่ามีความเหลื่อมล้ำระหว่างจังหวัดในการจัดสรรงบประมาณ พิจารณางบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานรวมกับงบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาซึ่งถือเป็นช่วงชั้นของการศึกษาขั้นพื้นฐานเทียบกับจำนวนประชากรวัยเรียนในช่วงชั้นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีอายุระหว่าง 6 – 18 ปี พบว่าจังหวัดที่ได้รับงบประมาณการศึกษาต่อหน่วย มากที่สุด คือ กรุงเทพมหานคร เท่ากับ 14,042 บาท และมีอีก 49 จังหวัดที่ได้รับงบประมาณต่อหน่วยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยงบประมาณต่อหน่วยทั้งประเทศที่ 1,792 บาทกระจายอยู่ทั่วประเทศโดยจังหวัดที่ได้งบประมาณต่อหน่วยประชากรต่ำที่สุด คือ จังหวัดนนทบุรี เท่ากับ 581 บาท และเมื่อพิจารณาควบคู่เส้นลอเรนซ์ก็จะเห็นว่ามีความเหลื่อมล้ำของการจัดสรรงบประมาณ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์จีนี เท่ากับ 0.428 แสดงให้เห็นว่ามีความเหลื่อมล้ำเกิดขึ้นระหว่างจังหวัดเกิดขึ้นจริง

ในส่วนที่สอง เป็นการประมาณการการประมาณการทางเศรษฐมิติในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่ได้เรียนของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบจำลองสมการเกี่ยวเนื่อง (Simultaneous Equations) ในการวิเคราะห์ข้อมูล สมการที่หนึ่ง ผลจากการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่ได้เรียนของประชากรในระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า จำนวนโรงเรียนมัธยมต้น จำนวนประชากรอายุ 13 -15 ปี ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อประชากร และงบประมาณกระทรวงศึกษาธิการต่อประชากร มีความสัมพันธ์กับการไม่ได้เรียนในทิศทางลบ ร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.3 มากกว่า 50 คะแนน และจังหวัดชายแดนใต้ มีความสัมพันธ์กับการไม่ได้เรียนในทิศทางบวก สมการที่สอง ผลจากการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่ได้เรียนของประชากรในระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า จำนวนโรงเรียนมัธยมปลาย ประชากรอายุ 16 -18 ปี ร้อยละของโรงเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ม.6 มากกว่า 50 คะแนน ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อประชากร และงบประมาณกระทรวงศึกษาธิการต่อประชากร มีความสัมพันธ์กับการไม่ได้เรียนในทิศทางลบ และจังหวัดชายแดนใต้ มีความสัมพันธ์กับการไม่ได้เรียนในทิศทางบวก

ดังนั้นภาครัฐ ควรให้การสนับสนุนนโยบายต่างๆ ที่ได้ผลจริงเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาให้เกิดความเท่าเทียมกันของการศึกษาระหว่างจังหวัด แม้ว่ารัฐจะมีการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาแต่ถ้าพิจารณาจากข้อมูลเชิงประจักษ์จะเห็นได้ว่ายังคงมีเด็กจำนวนหนึ่งที่ไม่ได้รับการศึกษา ซึ่งหากนโยบายของภาครัฐมีประสิทธิผลจริง นั้นหมายความว่าเด็กในวัยเล่าเรียนควรจะได้รับการศึกษา และผลจากการศึกษายังบ่งชี้อีกว่า ตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจ มีผลต่อการไม่ได้เรียนต่อของกลุ่มตัวอย่าง หมายความว่ารัฐจะต้องลดงบประมาณแก่จังหวัดที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีเพื่อถ่ายเทงบประมาณไปยังจังหวัดที่มีฐานะยากจน เพื่อทำให้เด็กในจังหวัดยากจนมีโอกาสเข้าถึงระบบการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะช่วยยกระดับการศึกษาของเด็กในรุ่นต่อไปได้ และลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำของการศึกษา

ข้อจำกัดของงานวิจัยชิ้นนี้ วิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน (SES) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ข้อมูลอาจจะมีข้อจำกัดบางประการ ประการแรกอาจจะไม่ครอบคลุมประชากรเด็กทั้งหมด ซึ่งผู้วิจัยได้พยายามแก้ไขข้อบกพร่องโดยการนำจำนวนประชากรจากกรมการปกครองและจำนวนนักเรียนที่ศึกษาในระบบจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เพื่อเป็นตัวแทนที่สะท้อนประชากรที่ได้รับการศึกษา ประการที่สอง ข้อมูลรายจ่ายการศึกษารายจังหวัด อาจจะไม่ครบถ้วน คือมาจากรายจ่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) เท่านั้น อาจจะมีรายจ่ายการศึกษาจากหน่วยงานอื่นๆ เช่น โรงเรียนสังกัดตำรวจ สถาบันอุดมศึกษา โรงเรียนเอกชน เนื่องจากผู้วิจัยต้องการใช้กลุ่มตัวอย่างเดิมในการประมาณการปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่ได้เรียนของแต่ละจังหวัด

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. ม.ป.ป. **สถิติประชากรและบ้าน - จำนวนประชากรแยกรายอายุ.** ค้นวันที่ 5 มกราคม 2559 จาก http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age.php

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. ม.ป.ป. **ความมั่นคงของมนุษย์ประเทศไทย ปี 2556**. ค้นวันที่ 5 มกราคม 2558 จาก http://www.m-society.go.th/ebook/uploads/doc/magazine36

กอบศักดิ์ ภูตระกูล, ฐิติมา ชูเชิด และอัศวิน อาสูยา. 2549. **ทำอย่างไรคนไทยจึงจะแข่งขันได้ในโลกศตวรรษที่ 21**. ค้นวันที่ 15 ตุลาคม 2558 จาก https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/ArticleAndResearch/SymposiumDocument/presentation5_2549.pdf

กอบศักดิ์ ภูตระกูล. 2556. **ดุลยภาพของการเจริญเติบโตจากมิติของการกระจายรายได้.** เอกสารประกอบการสัมมนาธนาคารแห่งประเทศไทยประจำปี 2556.

ชัยยุทธ ปัญญสวัสดิ์สุทธิ์. 2545. **การลงทุนทางการศึกษาของประเทศไทย.** ค้นวันที่ 5 มกราคม 2559 จาก http://re-ed.onecapps.org/ReEDFile/0900018.pdf

ณักษ์ลภัส รัชนกูล. 2554. **ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดุลยภาพของตลาดส่งออกข้าวไปยังประเทศซาอุดิอาระเบีย**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ณัฏฐาภรณ์ เลียมจรัสกุล. 2555. **การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของครัวเรือนไทยภายใต้โครงการเรียนฟรี 15 ปี.** ค้นวันที่ 5 มกราคม 2559 จาก http://www.tuhpp.net/files/CMP15Years.pdf

ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. 2556. **ทุนมนุษย์ การเลือกอาชีพ และความเสี่ยงที่จะเป็นคนจน.** ค้นวันที่ 15 ตุลาคม 2558 จาก http://eco.ku.ac.th/2558/reportNCE9.pdf

ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. 2559. **ทบทวนวรรณกรรม "การออกจากสถานศึกษาเร็วเกินไป".** เอกสารประกอบการประชุมระดมสมอง มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และดารุณี พุ่มแก้ว. 2557. **ความเหลื่อมล้ำการคลังท้องถิ่น และแนวทางการปฏิรูปเงินอุดหนุน.** ค้นวันที่ 5 มกราคม 2559 จาก http://tujournals.tu.ac.th/thammasatjournal/detailart.aspx?ArticleID=9

ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, สุวิมล เฮงพัฒนา และพุดตาน พันธุเณร. 2555. ความเหลื่อมล้ำของโอกาสทางการศึกษาและมาตรการคลังเพื่อขยายโอกาสการศึกษาให้เยาวชนยากจน. **วารสารเศรษฐศาสตร์ปริทรรศน์.** 6, 1 (มกราคม): 1-30.

ดิลกะ ลัทธพิพัฒน์. 2553. **ความเหลื่อมล้ำของโอกาสทางการศึกษากับแนวโน้มค่าจ้างในประเทศไทย.** ค้นวันที่ 3 พฤศจิกายน 2558 จาก http://tdri.or.th/wp-content/uploads/2012/10/sec3.1_paper.pdf

ถวิล นิลใบ. 2549. ประสิทธิภาพรายจ่ายการศึกษาของประเทศไทย. **วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยรามคำแหง.** 9 (2): 1-19.

ธำรง อุดมไพจิตรกุล. 2548. **เศรษฐศาสตร์พอเพียง**. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาคุณภาพวิชาการ.

ธิติมา พลับพลึง, สุวิมล เฮงพัฒนา และดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. 2557. โอกาสของความสำเร็จทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาของครัวเรือนไทยในชนบท. **วารสารวิชาการสมมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย.** 20 (ธันวาคม): 99-111.

แป๊งค์ งามอรุณโชติ. 2556. **ระบบการศึกษาเหลื่อมล้ำ ทำคุณภาพชีวิตตกต่ำ เศรษฐกิจโตช้า.** ค้นวันที่ 3 พฤศจิกายน 2558 จาก http://m.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1358137991

ปาณิสรา สุขพัฒน์. 2552. **การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาของรัฐบาลและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ฟาริกา กิมชัยวงศ์. 2557. **อัตราการคงอยู่และความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์.

มนชยา อุรุยศ และศิวพงศ์ ธีรอำพน. 2548. การกวดวิชากับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ. ใน **การประชุมวิชาการระดับชาติของนักเศรษฐศาสตร์ ครั้งที่ 1 คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 28 ตุลาคม 2548.** ค้นวันที่ 3 พฤศจิกายน 2558 จาก http://setthasat.com/2012/09/15/private-tutoring-and-economic-growth/

มนชยา อุรุยศ. 2555. **ปรากฏการณ์ขัดแย้งของการศึกษานอกภาคบังคับในประเทศไทย ระหว่างปริมาณและคุณภาพ**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.

วิทยากร เชียงกุล. 2542. **รายงานสภาวะการศึกษาไทย : วิกฤติและโอกาสในการปฏิรูปการศึกษาและสังคมไทย.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

วิทยากร เชียงกูล. 2545. **ปัญหาความไม่เสมอภาคในการได้รับบริการทางการศึกษา.** ค้นวันที่ 3 พฤศจิกายน 2558 จาก https://witayakornclub.wordpress.com/2009/02/27

วิทยากร เชียงกูล. 2550. **สภาวะการศึกษาไทยปี 2549/2550 การแก้ปัญหาและปฏิรูปการศึกษาอย่างเป็นระบบองค์รวม.** สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

วิโรจน์ ณ ระนอง, อัญชนา ณ ระนอง และอรรถกฤต เล็กศิวิไล. 2549. **ผลกระทบของค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาต่อการศึกษาต่อของเด็กและเยาวชนไทย (โครงการ"วิจัยการประเมินนโยบายสาธารณะด้านสังคมที่มีความสำคัญ").** ค้นวันที่ 1 มกราคม 2558 จาก http://www.tdri.or.th/archives/download/reports/unpublished/nhf_2007/exp_ed.pdf

ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2553. **การศึกษาต้นทุนมาตรฐานต่อหน่วยระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สามัญศึกษา).** ค้นวันที่ 3 พฤศจิกายน 2558 จาก http://www.onec.go.th/onec_backoffice/uploads/Book/1050-file.pdf

สมพงษ์ จิตระดับ. 2557. **วิเคราะห์ 'คะแนนโอเน็ต' เหตุใดยังย่ำแย่.** ค้นวันที่ 15 มกราคม 2558 จาก http://www.thairath.co.th/content/413042

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2557. **งบประมาณด้านการศึกษาต่อ GDP และงบประมาณการศึกษาต่องบประมาณแผ่นดิน ปีงบประมาณ 2535-2559 รายปี**. ค้นวันที่ 5 ตุลาคม 2558 จาก http://social.nesdb.go.th/SocialStat/StatReport_Final.aspx?reportid=1094&template=1R1C&yeartype=M&subcatid=22

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2558. **งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาจำแนกตามระดับการศึกษา ปี พ.ศ.2535-2558 รายปี.** ค้นวันที่ 15 มกราคม 2558 จาก http://www.social.nesdb.go.th/SocialStat/StatReport_Final.aspx?reportid=816&template=1R1C&yeartype=M&subcatid=22

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2557. **แผนที่การพัฒนาของจังหวัดประเทศไทยด้านการศึกษา**. ค้นวันที่ 5 ตุลาคม 2558 จาก http://www.reo13.moe.go.th/reo13/pdf

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2558. **สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2555-2556**. ค้นวันที่ 5 ตุลาคม 2558 จาก http://www.moe.go.th/moe/upload/news20/FileUpload/39719-2357.pdf

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2553. **รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน (รอบที่ 4)** 2553. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2555. **รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน (รอบที่ 5)** 2553. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

สำนักงบประมาณ. 2559. **แผนการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๖**. ค้นวันที่ 5 ตุลาคม 2558 จาก http://www.bb.go.th/bb/07/province_bud56/chg-downl_menu.htm

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. 2556. **สถิติประชากรและบ้าน จำนวนประชากรแยกรายอายุ.** ค้นวันที่ 5 ตุลาคม 2558 จาก http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age.php

อัญญรัตน์ นาเมือง. 2553. **การปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย.** ค้นวันที่ 5 ตุลาคม 2558 จาก http://journal.pnu.ac.th/ojs/index.php/pnujr/article/view/55

De Witte, Kristof, Van Klaverena, Chris and Smets, Anton J. H. 2015. Can Cities Be Held Responsible for Early School Leaving? Evidence from the Netherlands. **Policy Studies**. 36 (2): 217-239.

Harbison, F. H. 1964. **Education, Manpower and Economic Growth.** New York: McGraw Hill.

Nam, Y and Huang, J. 2014. **Equal Opportunity for All : Parental Economics Resources and Children's Educational Achievement**. Retrieved December 27, 2014 from http://www.csd.wustl.edu/Publications/Documents/WP.02-08pdf

Pattranuch Sornprasith. 2011. An Educational Access of The Disadvantaged Children in Thailand. **Economics and Public Policy Journal.** 23 (3): 1-2.

Psacharopoulos, G. 1987. Returns to Education: A Further International Update and Implications. **Journal of Human Resources**. 20 (4): 583–604.

Psacharopoulos, G.; Velez, E.; Panagides, A. and Yang, H. 2002. The Returns to Education During Boom and Recession: Mexico 1984, 1989 and 1992. **Education Economics**. 4 (3): 219–230.

Schultz, Theodore W. 1961. **Investment in Human Capital**. The American Economic. Retrieved December 27, 2014 from https://www.jstor.org/stable/1818907?seq=1#fndtn page_thumbnails_tab_contents

Vaisey, S. 1989. **What People Want: Rethinking Poverty, Culture, and Educational Attainment**. Retrieved December 20, 2015 from http://www.stephenvaisey.com/documents/whatpeoplewant.pdf

Woodhall. 1970. **Funding Higher Education:The Contribution of Economic Thinking to Debate and Policy Development.** Retrieved December 27, 2014 from http://siteresources.worldbank.org/EDUCATION/Resources/278200-1099079877269/547664-1099079956815/Funding_HigherEd_wps8.pdf

Wooldridge, Jeffrey M. 2002. **Econometric Analysis of Cross Section and Panel Data.** Retrieved December 27, 2014 from https://jrvargas.files.wordpress.com/2011/01/wooldridge_j_2002_econometric_analysis_of_cross_section_and_panel_data.pdf

World Bank. 1995. **The East Asian Miracle: Economic Growth and Public Policy.** Oxford: Oxford University Press.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวหัสนี อับดุลมายิส
ประวัติการศึกษา	เศรษฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ปีที่สำเร็จการศึกษา พ.ศ. 2552
ประสบการณ์การทำงาน	พ.ศ. 2556 – ปัจจุบัน ตำแหน่ง เศรษฐกร การประปาส่วนภูมิภาค กรุงเทพมหานคร